
Kyrkomötet
Motion 2017:81
av Hans-Olof Andrén m.fl.

30 ledamöter i utskotten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta presidiets förslag i PSkr 2017:1 till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet, med de ändringar av förslaget som föranleds av bifall till reservationen av Carina Etander Rimborg, i enlighet med bilagan till motionen.

Motivering

Kyrkomötet tillkom vid ståndsriksdagens upphörande för att tillsammans med riksdagen besluta i kyrkliga frågor. Naturligt nog blev då kyrkomötets arbetsformer lika riksdagens. Dagens organisation av kyrkomötet tillkom 1983, och det ”moderna” kyrkomötet ärvde också riksdagens arbetsformer. Inte heller vid relationsförändringen med staten år 2000 gjordes några större ändringar i arbetsformerna. Det är därför mycket glädjande att presidiet nu kommer med förslag till ändringar som förhoppningsvis kommer att vitalisera, effektivisera och fördjupa kyrkomötets arbete. På en punkt har dock presidiet inte vågat lämna arvet från riksdagen: utskottens sammansättning. Det föreslås att utskotten fortfarande ska ha 15 ledamöter och 15 ersättare. Denna uppdelning i en beslutande del och en del som visserligen får delta i debatten men inte i besluten är föråldrad och mycket tveksam ur demokratisk synpunkt. I plenum har alla en röst – varför ska då beredningen av ärendena överlåtas åt hälften av ledamöterna?

Indelningen i ledamöter och ersättare ger dessutom en del praktiska problem. Vissa mindre nomineringsgrupper kan inte i egen kraft erhålla mandat i utskotten. De hänvisas då att antingen gå in i valteknisk samverkan med en eller flera andra grupper för att tillsammans kunna erhålla representation, eller att genom de större gruppernas välvilja erhålla ersättarplatser i utskotten. Valberedningens ambition är att alla ska erhålla åtminstone en ersättarplats i utskotten, men att åstadkomma detta kräver ibland ett omfattande arbete i valberedningen. Dessa problem minskar om alla blir ordinarie ledamöter i utskott. Enbart grupper med mycket få mandat i kyrkomötet måste då få de större gruppernas hjälp att bli utskottsplacerade.

Förslaget i motionen är alltså att samtliga utskott ska ha 30 ledamöter. Om vi förutsätter att presidiet och kyrkostyrelsens ledamöter som idag avstår från utskottsplacering (och samtliga i kyrkostyrelsen är ledamöter i kyrkomötet, såsom de hittills varit utom i ett fåtal fall) behövs minst 233 utskottsplatser om alla ska få en placering. Med föreslagna 8 utskott finns 240 platser tillgängliga. Några kyrkomötesledamöter måste därför väljas till två utskott. Detta bör inte bli något stort problem att hantera. Skulle ledamöters frånvaro någon gång leda till att utskottet gör en annan hemställan än den som hade gjorts om samtliga varit närvarande är ju ingen större skada skedd. Det gäller då sannolikt en fråga där utgången ändå är oviss

Mot 2017:81 innan kyrkomötet fattat sitt beslut i plenum. Utskotten är ju beredande, inte slutligt beslutande.

Vi föreslår alltså att kyrkomötets utskott demokratiseras genom att ersättarna tas bort och därmed samtliga utskottsplacerade kyrkomötesledamöter får rösträtt i utskottet. Detta kommer också att förenkla arbetet i plenum, eftersom alla har möjlighet att reservera sig och det därmed blir enkelt och tydligt att i plenum yrka bifall till en reservation.

Göteborg m.fl. orter den 28 juli 2017

Hans-Olof Andrén (POSK)

Bertil Murray (FK)

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Anki Erdmann (ViSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

Bilaga

Förslag till ändringar i arbetsordningen

Mot 2017:81
Bilaga

Nuvarande lydelse*

Motionens förslag

4 kap. Ärendenas beredning

2 §

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett till och med den 31 december valåret. Varje utskott ska ha *femton* ledamöter *och lika många ersättare. Ersättarna har rätt att närvara vid utskottets sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten. Trots bestämmelserna i första stycket får en inkallad ersättare för en kyrkomötesledamot tjänstgöra som ersättare i det eller de utskott där kyrkomötesledamoten är ledamot eller ersättare.*

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett till och med den 31 december valåret. Varje utskott ska ha *trettio* ledamöter.

19 §

Ett utskott ska avge ett betänkande i ett ärende som har lämnats till utskottet för beredning. Betänkandet ska utmyнна i ett förslag till kyrkomötets beslut.

Till betänkandet ska fogas reservationer och särskilda yttranden av en ledamot samt särskilda meningar av en biskop *och en ersättare* som har deltagit i utskottets överläggningar. Vidare ska yttranden av Läronämnden och andra utskott bifogas betänkandet.

Till betänkandet ska fogas reservationer och särskilda yttranden av en ledamot samt särskilda meningar av en biskop som har deltagit i utskottets överläggningar. Vidare ska yttranden av Läronämnden och andra utskott bifogas betänkandet.

Reservationer och särskilda yttranden enligt 23 § ska även fogas till yttranden från Läronämnden och utskotten.

23 §

När ett utskott ska avgöra ett ärende tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 31–34 §§ i kyrkoordningen.

Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet eller lämna ett särskilt yttrande. En biskop *eller en ersättare* som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. Rätten att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande gäller även ledamöterna i Läronämnden och i valberedningen.

Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet eller lämna ett särskilt yttrande. En biskop som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. Rätten att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande gäller även ledamöterna i Läronämnden och i valberedningen.

En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening ska anmälas när ärendet avgörs. En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening som avfattas skriftligen ska lämnas senast vid den tidpunkt som ordföranden bestämmer.

* Ändringarna i skrivelsens förslag är införda.

Kyrkomötet
Motion 2017:82
av Hans-Olof Andrén m.fl.

Utred indirekta val

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av en återgång till indirekta val av kyrkomöte och stiftsfullmäktige.

Motivering

Val på lokal nivå i Svenska kyrkan har sedan mycket länge skett direkt av församlingsmedlemmarna. Det är en självklarhet att detta direkta valsätt fortsatt ska gälla för val av kyrkofullmäktige. Sedan år 2001 har ledamöterna i kyrkomöte och stiftsfullmäktige också valts i direkta val av medlemmarna i Svenska kyrkan. Tidigare valdes dessa ledamöter indirekt av elektorer utsedda av pastorat och församlingar. Såvitt känt förekommer internationellt enbart indirekta val av ett kyrkosamfunds högsta beslutande organ (kyrkomöte, generalsynod eller motsvarande). Anledningarna till detta är säkert att de indirekta valen bäst speglar samfundens kyrkosyn, där kyrkomötet ses som en representation för församlingarna (och eventuellt stiftet), inte för de kyrkotillhöriga.

Vi menar att detta i hög grad gäller också för Svenska kyrkan. Svenska kyrkan brukar anses ha två pastorala nivåer, församling och stift. Den nationella nivån kan ses som ett stöd till församlingar och stift. Den fattar beslut om regelsystemet (kyrkoordningen) och tar hand om församlingarnas gemensamma mission, internationella diakoni, verksamhet i utlandsförsamlingarna, gemensamma administrativa system osv. Ledamöter av kyrkomötet behöver därför ha en församlingsförankring och goda kunskaper om församlingslivet. De bör därför väljas av församlingar eller pastorat i ett indirekt val. Kyrkomötet fattar också för församlingarna bindande beslut av lärokaraktär (antagande av kyrkohandbok och psalmbok, ingående av ekumeniska överenskommelser osv.). Att ledamöterna representerar församlingarna ger också legitimitet åt kyrkomötets beslut i sådana lärofrågor. På samma sätt fattar stiftsfullmäktige beslut som berör församlingarna. Också ledamöter av stiftsfullmäktige behöver därför goda kunskaper om församlingslivet och bör väljas av församlingarna.

En risk med det direkta valsättet är att det krävs relativt få röster för att ta mandat i kyrkomötet eller stiftsfullmäktige, eftersom valdeltagandet är relativt lågt, spärren för att få mandat saknas, och det finns ett system med utjämningsmandat. Grupper som inte har så stor församlingsförankring har därför lyckats få mandat i kyrkomötet och i stiftsfullmäktige. Detta problem skulle bli mycket mindre vid återgång till ett indirekt valsätt. Dessutom minskar givetvis valkostnaderna rejält.

Den valmetod som tillämpades t.o.m. 1997 års val innebar följande: Vid val av stiftsfullmäktige utsåg varje församling elektor. Elektorerna utsågs av församlingens kyrkofullmäktige (eller församlingens direktvalda kyrkoråd). Antalet elektor var ett om församlingen hade högst 500 röstberättigade kyrkotillhöriga, två om den hade fler än 500 men högst 2000 röstberättigade, och för varje påbörjat 2 000-tal röstberättigade utöver 2 000 utsågs ytterligare en elektor. Lika många ersättare skulle också utses. Elektorerna valdes av nyvalda kyrkofullmäktige före utgången av november det år som kyrkofullmäktige väljs. Stiftet indelades i valkretsar som skulle ha minst fem mandat. Stiftsstyrelsen utsåg valförrättare i varje valkrets, som kallade elektorerna till val av stiftsfullmäktige före december månads utgång. Valet kunde ske med acklamation, om en gemensam lista förelåg, annars (vilket var det vanligaste i praktiken) med proportionellt val.

Vid val av kyrkomöte utsåg varje pastorat elektor. I pastorat med högst 2 000 röstberättigade kyrkotillhöriga utsågs en elektor. I pastorat med mer än 2 000 men högst 4 000 röstberättigade kyrkomedlemmar utsågs två elektor. För varje påbörjat fyratusental röstberättigade kyrkotillhöriga utöver 4 000 utsågs ytterligare en elektor. Lika många ersättare skulle också utses. Elektorerna valdes av nyvalda kyrkofullmäktige i pastoratet före utgången av februari året efter det år som kyrkofullmäktige väljs. Riket indelades i valkretsar, en för varje stift utom Lunds, Härnösands och Luleå stift som bestod av två valkretsar. Alla valkretsar skulle ha minst två mandat. Stiftsstyrelsen utsåg valförrättare i stiftet (eller i de två valkretsarna), som kallade elektorerna till val av kyrkomöte före april månads utgång. Valmetod som vid val av stiftsfullmäktige.

Vid återgång till indirekta val behöver bestämmelserna moderniseras på bl.a. följande punkter:

- ◆ Elektor vid kyrkomötesvalet bör utses av kyrkofullmäktige i pastorat och självständiga församlingar. Eftersom församlingar som ingår i ett pastorat idag saknar ett direktvalt organ, bör också elektor till stiftsfullmäktigeval utses av pastoratets kyrkofullmäktige.
- ◆ Notera att det inte fanns något krav på registrering av kandidater eller grupp-beteckningar. Vilken gruppering som helst kan ställa upp i valet med vilka (valbara) namn som helst. I praktiken kommer naturligtvis nomineringsgrupperna att nominera kandidater ungefär som idag, men rekryteringen blir en mycket utsträckt historia – ända fram till december! Vidare måste valet i en valkrets ske på en plats – valkretsen ska ju välja ett visst antal ledamöter och ersättare. Detta innebär att ett stort antal elektor ska samlas på en (eller i några stift två) platser för att genomföra kyrkomötesvalet, som naturligtvis måste ske i december också det. Det bör därför övervägas att behålla registreringen till kyrkomötes- och stiftsfullmäktigevalen.
- ◆ Som framgår av beskrivningen ovan gynnades små församlingar/pastorat tidigare kraftigt vid elektorsfördelningen. Detta kan förbättras avsevärt. Exempelvis kan pastoratet (eller den självständiga församlingen) utse en elektor per påbörjat 2 000-tal röstberättigade. Vid 4 000-steg får ju pastorat/församlingar med t ex 4 100 och 7 900 båda två elektor, vilket kan upplevas som alltför orättvist. Vid mindre steg (t.ex. 2 000) blir det mera rättvist. Enligt tabellen ”Antalet röstberättigade 2017 på 2018-års indelning” på kyrkovalets internwebb varierar antalet röstberättigade i de 615 ”valområdena” (pastorat och självständiga församlingar) mellan 499 (Hovförsamlingen) och 120 380 (Malmö pastorat). Endast 4 områden har färre än 1 000 röstberättigade, totalt 68 områden har färre än 2 000 röstberättigade. Vid 2 000-steg skulle dessa utse en elektor. Områdena med mer än

2 000 med färre än 4 000 är 173, som då skulle utse två elektorer. 110 områden får tre elektorer, 86 får fyra, 37 får fem, osv. upp till Malmös 61 elektorer. Näst störst är Uppsala och Västerås pastorat, som båda får 38 elektorer. Totalt 13 områden får fler än 20 elektorer.

Vi önskar således att förutsättningarna för återgång till indirekta val utreds närmare, där bl.a. de aspekter som berörs i motionen ingår. Konsekvenser av olika slag behöver också belysas. Självfallet behöver också kyrkoordningsbestämmelser tas fram. En utgångspunkt kan vara författningstexten i den reservation (av C och POSK) som lämnades vid utskottsbehandlingen av kyrkoordningen (Bilaga A till 2KL 1999:1). Ett utredningsuppdrag bör därför ges till kyrkostyrelsen.

Göteborg m.fl. orter den 28 juli 2017

Hans-Olof Andrén (POSK)

Per Lindberg (POSK)

Lisa Tegby (POSK)

Sven-Bernhard Fast, biskop

Kyrkomötet
Motion 2017:83
av Anna-Karin Westerlund

Reglering av diakontjänster

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en eventuell reglering av minimiantal av diakoner.

Motivering

Diakonin är en av de grundläggande uppgifterna inom Svenska kyrkan och jag anser att det bör vara obligatoriskt att det finns en diakon i varje församling.

Det är inte ovanligt att diakoner blir diakoniassistenter, eller att en församling anställer en präst med ”diakonal inriktning”, vilket på sikt urholkar den speciella kompetens som diakonerna besitter.

För präster finns en reglering där stiftet bestämmer minimiantalet, något som inte finns när det gäller diakoner, vilket gör att det inte blir förhandlingsbart.

Jag tycker att det borde finnas en liknande bestämmelse där man reglerade ett minimiantal också för diakoner, uträknat på pastoratets/församlingens storlek och man kan naturligtvis även lägga in andra kriterier. Det är dessutom bra ”timing” att göra det nu när församlingar går samman i pastorat.

Uppsala den 29 juli 2017

Anna-Karin Westerlund (BA)

Kyrkomötet
Motion 2017:84
av Anders Ahl

Skolavslutningar i kyrkan

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur vanligt det är att skolorna i riket inte har kyrkliga skolavslutningar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över hur kyrkomötet kan stödja och vägleda, både stift och församlingar, som vill verka för att erbjuda föräldrarna kyrkliga skolavslutningar då detta inte erbjuds av skolan i fråga.

Motivering

Kyrkliga skolavslutningar är något som ofta diskuteras. Det finns många sympatisörer både när det gäller de vill bevara och de som vill avveckla kyrkliga skolavslutningar. Frågan är något känslig. Det har till och med gått så långt att vissa rektorer valt att avskaffa kyrkliga skolavslutningar på deras respektive skolor. Trots önskemål från både barn och föräldrar.

Kyrkliga skolavslutningar är en del av Svenska kyrkans roll som traditionsbärare. Dessa skolavslutningar har genom tiderna gett mycket glädje till lärare, elever och föräldrar.

Tyvärr är detta inte alla förunnat då vissa skolor inte vill erbjuda kyrkliga skolavslutningar, vilket väcker frustration hos både barn och föräldrar som vill ha detta. Detta är något som kyrkomötet bör undersöka för att se hur vanligt är det i vårt rike att skolor inte vill erbjuda kyrkliga skolavslutningar. Detta skulle ge intressant information om läget i vårt rike.

Föräldrar till barn vars skola inte vill ha kyrkliga skolavslutningar ska erbjudas ett alternativ.

Här kan kyrkan träda in för att erbjuda en föräldraren kyrklig skolavslutning i de fall intresse finns. Finns säkerligen många föräldrar som skulle ställa upp på detta. Föräldrarna kyrkoavslutningar är en församlingsfråga men givetvis bör kyrkomötet se över hur stöd och vägledning kan ges till våra församlingar i denna fråga. Likaså till stiftet.

Det finns en färsk undersökning från Som-institutet som visar att 78 procent av svenska folket vill ha kvar kyrkliga skolavslutningar. Detta går stick i stäv mot både Skolverket och Skolinspektionen som ställer sig kritiska till kyrkliga skolavslutningar. Folket har en annan åsikt än de som kallas för eliten.

Kyrkan har förlorat både inflytande och medlemmar den senaste tiden så det är dags att kyrkan gör mer för att visar att man vill vara en kyrka för folket. Detta är en av många frågor där kyrkan kan visa detta.

Skoghall den 18 juni 2017

Anders Ahl (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:85
av Erik Sjöstrand m.fl.

Fortsatt arbete med kyrkohandbokens musik

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta texterna i bilaga till av kyrkostyrelsen framlagt förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I att användas i gudstjänster från och med pingstdagen 2018.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att snarast återkomma till kyrkomötet med ett bearbetat förslag till liturgisk musik till de av kyrkomötet fastställda texterna.
3. Kyrkomötet beslutar att fram till dess att kyrkomötet fattat beslut om Kyrkohandbokens musikdelar så får musiken i det av kyrkostyrelsen framlagda förslaget till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I användas.
4. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen i enlighet med KsSkr 2017:6.

Motivering

Arbetet med förslag till ny kyrkohandbok har väckt ett stort engagemang men också kritik. Kritik har väckts inte minst mot förslaget musikdelar. När kyrkostyrelsens nu har lagt fram sitt förslag till ny kyrkohandbok menar kyrkostyrelsens majoritet att all befogad kritik av musiken anses vara tillfredställande tillgodosedd. Vi menar att det är uppenbart att kyrkostyrelsen inte har lyckats hitta arbetsformer som möjliggjort en tillfredställande beredning av förslaget musikdelar. I slutfasen av arbetet har revisionsgruppen genomfört en angelägen teologisk bearbetning men har upplevt sig hindrad att göra mer genomgripande åtgärder gällande musiken. Den kritik som framförts beträffande musiken är enligt vår mening inte beaktad i tillräcklig omfattning.

Kyrkostyrelsen menar i skrivelsen att kyrkohandboken ”ska bidra till församlingens gudstjänstglädje och därmed hjälpa människor att finna vägen till gudstjänstfirandet”. Vidare pekar man på musikens viktiga roll i gudstjänstlivet som en röd tråd genom gudstjänsten och betonar ”musikens stora och växande betydelse för gudstjänstlivet”. Vi delar helt denna bedömning och menar att det därför är av yttersta vikt att den musik som fastställs i en kyrkohandbok är av hög kvalitet, har möjlighet att hålla över tid samt är väl förankrad i församlingarna. Just därför är det inte tillfredsställande att kritiken av musiken fortfarande är stark bland kyrkomusiker, inom akademien och hos musikorganisationer. Det finns inte en motsättning mellan en för kyrkan värdefull bruksmusik och det arbete som bedrivs inom de musikvetenskapliga institutionerna. Tvärtom är deras arbete i detta sammanhang just inriktat på bruksmusiken i kyrkan.

Vi menar att förslaget är så pass välarbetat vad gäller exempelvis struktur, språk och teologi att det, efter kyrkomötets sedvanliga behandling, är möjligt att fastställa kyrkohandbokens texter. Vi menar dock att kyrkohandbokens musik inte än har bearbetats i den grad att det är möjligt för kyrkomötet att behandla musiken och att arbetet kyrkohandbokens musik därför måste få fortsätta.

Detta menar vi kan göras genom att kyrkostyrelsen får i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med ett bearbetat förslag. Förslagsvis görs detta genom att en kommitté av sakkunniga musiker tillsätts med uppdraget att i en öppen dialog bearbeta musiken i syfte att stärka dess kvalitet så att kyrkostyrelsen kan återkomma till kyrkomötet med ett bearbetat förslag. Ett liknande arbetssätt har nyligen används framgångsrikt i den Norska kyrkan för att hantera arbetet med musiken i deras nya kyrkohandbok. Arbetet bör kunna resultera i ett nytt förslag till kyrkomötet 2019. Vi menar att detta arbetssätt skulle ha förutsättningar att både stärka kvalitén i förslaget och öka förtroendet, inte minst bland kyrkomusiker, för den nya kyrkohandboken. I arbetet bör gudstjänstmusik A ägnas särskild vikt. Denna gudstjänstmusik får anses ha en särställning då den bär stora delar av vårt liturgiska musikarv som brukas brett bland församlingarna och som – med bearbetning – till skillnad från de andra gudstjänstmusikserierna har fått ett brett stöd i remissomgångarna. Det är även den enda av de föreslagna gudstjänstmusikserierna som har alternativ för kyrkoårets alla skiftningar. Vi är övertygade om ett arbetssätt som detta skulle ge bättre förutsättningar för att den nya kyrkohandboken verkligen kan bidra till församlingarnas gudstjänstglädje.

En stor fördel med att nu endast fastställa texterna är att det blir möjligt att göra förändringar av texten utan att för den delen samtidigt behöva ändra tonsättningen. Även en till synes liten ändring i tonsatt text kommer att kräva en musikalisk bearbetning som inte bör hastas fram. Om texter och musik fastställs samtidigt finns det en överhängande risk att det i praktiken blir mycket svårt för utskottet att justera tonsatta texter.

Det är knappast möjligt att överskatta det värde som en ny kyrkohandbok skulle kunna få för gudstjänstlivet om den antas med bred anslutning. Att antalet deltagare vid de allmänna gudstjänsterna har minskat med mer än en tredjedel på några årtionden är ledsamt men välkänt. Om en ny kyrkohandbok kunde väcka positivt intresse i breda kretsar av det svenska samhället och då inte minst bland dem som har särskilt intresse för teologi, språk och musik hade detta blivit till glädje för kyrkolivet. Ärendet har därför stor kyrkopolitisk betydelse.

Uppsala, Lund och Linköping den 30 juli 2017

Erik Sjöstrand (POSK)

Nils Gårder (POSK)

Anna Lundblad (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:86
av Erik Sjöstrand m.fl.

Kyrkomusiker i kyrkoordningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,
dels att 34 kap. 1, 2, 15 och 17 §§, 37 kap. 19 § och 57 kap. 5 § och rubriken närmast före 37 kap. 19 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas tre nya paragrafer, 34 kap. 15 a–c §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 kap.

1 §

För varje församling ska det finnas anställd

1. en kyrkoherde,
  2. minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer,
  3. *minst* en kyrkomusiker *som ska vara* organist eller kantor, *samt*
  4. det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.
3. en kyrkomusiker (*försteorganist, organist eller kantor*),
  4. *minst det antal övriga kyrkomusiker som stiftsstyrelsen bestämmer, och*
  5. det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte Hovförsamlingen.

2 §

Församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal.

Domkapitlet ska besluta om en befattning som kyrkomusiker enligt 1 § 3 eller 4 ska vara försteorganist, organist eller kantor.

Domkyrkoorganisten är kyrkomusiker för den församling där stiftets domkyrka är belägen. Domkyrkoorganisten ska vara organist. När en domkyrkoorganist ska anställas ska domkapitlet beredas tillfälle att yttra sig över de sökande.

För den församling där stiftets domkyrka är belägen är befattningen enligt 1 § 3 alltid försteorganist och benämns domkyrkoorganist. När en domkyrkoorganist ska anställas ska domkapitlet beredas tillfälle att yttra sig över de sökande.

Domkapitlet ska för andra församlingar än den som avses i andra stycket besluta om den kyrkomusiker som avses i 1 § 3 ska vara organist eller kantor.

15 §

Behörig att anställas som försteorganist är den som har avlagt Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på A-nivå.

Behörig att anställas som organist är den som har avlagt *organistexamen eller motsvarande examen.*

Behörig att anställas som organist är den som har avlagt *Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på lägst B-nivå.*

Behörig att anställas som kantor är den som har avlagt *kantorsexamen eller motsvarande examen eller som är behörig att anställas som organist.*

Behörig att anställas som kantor är den som har avlagt *Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på lägst C-nivå.*

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen.

15 a §

Behörig att anställas på en befattning som kyrkomusiker enligt 15 § första-tredje styckena är även den som enligt kyrkostyrelsens närmare bestämmelser ska anses ha Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen.

15 b §

Innan någon anställs som försteorganist, organist eller kantor eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning ska domkapitlet pröva de sökandes behörighet och yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer.

När ansökningstiden gått ut ska den som har att besluta om tillsättningen översända ansökningshandlingarna och platsannonsen till domkapitlet.

Efter beslut om behörighet ska domkapitlet med eget yttrande över de behöriga sökandena överlämna handlingarna till den som har att besluta om tillsättningen.

Domkapitlet ska underrätta de sökande om beslutet i behörighetsfrågan och om skälen för detta.

15 c §

Domkapitlet kan förklara en sökande som inte uppfyller kraven i 15 § behörig att anställas på en befattning som försteorganist, organist eller kantor, om han eller hon med hänsyn till sin utbildning och yrkeserfarenhet är att anse som jämställd med den som uppfyller dessa krav.

17 §

Domkapitlets beslut i ärenden som avses i 9 § första och andra styckena samt 10 § första och andra styckena får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Detsamma gäller domkapitlets beslut om behörighet enligt 14 §. Rätt att överklaga har

1. den sökande, såvitt avser beslut att inte förklara honom eller henne behörig,
2. en medsökande, såvitt avser beslut att förklara en sökande behörig, och
3. den som ska besluta om tillsättningen, såvitt avser beslut att inte förklara en sökande behörig.

När ett beslut har överklagats enligt första stycket får anställningsärendet inte slutföras förrän Överklagandenämnden har avgjort överklagandet.

Domkapitlets beslut i ärenden som avses i 9 § första och andra styckena samt 10 § första och andra styckena får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Detsamma gäller domkapitlets beslut om behörighet enligt 14, 15 b och 15 c §§. Rätt att överklaga har

37 kap.

Prästorganisation

När stiftsstyrelsen beslutar att ändra församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor *prästorganisationen* minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat.

Av 34 kap. 1 § följer att stiftsstyrelsen får besluta om ändring av hur stor *prästorganisationen* minst ska vara i församlingen eller pastoratet även om församlings- eller pastoratsindelningen inte ändras.

Präst- och kyrkomusikerorganisation

19 §

När stiftsstyrelsen beslutar att ändra församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor *präst- och kyrkomusikerorganisationen* minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat.

Av 34 kap. 1 § följer att stiftsstyrelsen får besluta om ändring av hur stor *präst- och kyrkomusikerorganisationen* minst ska vara i församlingen eller pastoratet även om församlings- eller pastoratsindelningen inte ändras.

57 kap.

5 §

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,
2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

Utöver vad som sägs i första stycket ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Utöver vad som sägs i första stycket ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst *och kyrkomusiker* ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

1. Detta beslut träder i kraft den 1 juni 2018.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för anställning på en befattning som kantor eller organist som har utlysts före ikraftträdandet.

Motivering

I kyrkostyrelsens skrivelse Kyrkomusiker i kyrkoordningen (KsSkr 2017:4) lägger kyrkostyrelsen fram förslag på en ny examen, Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen, samt nya befattningsbeskrivningar. Som reservanter i kyrkostyrelsen välkomnar vi dessa delar men menar att ytterligare förslag borde lagts fram även i de andra delar som omfattats av utredningsarbetet.

I arbetet med en ny kyrkomusikerexamen, som startade 2011, uppmärksammades även behovet av förändringar gällande behörighetsprövning och möjligheten för stiftens att, som en naturlig följd av strukturutredningens förändringar, fortsatt reglera fler kyrkomusikertjänster än endast en i ett pastorat (större församling). I grunden handlar detta om att möta det stora problem som bristen på utbildade kyrkomusiker och svårigheten att rekrytera nya studenter till utbildningen utgör.

I utredningsarbetet arbetades därför fram förslag om att behörighetsprövning inför anställning på vissa kyrkomusikerbefattningar bör återföras till domkapitlet och att det borde införas en möjlighet för stiftsstyrelsen att fastställa ett krav på ett högre minimiantal behöriga kyrkomusiker för en församling än vad som i dag gäller. Förslagen remitterades i vanlig ordning och mycket fick starkt stöd från remissinstanserna. I delen som berör antalet kyrkomusiker för en församling angav 85 procent av remissinstanserna att de tillstyrkte eller saknade invändningar mot

förslaget. Ytterligare 5 procent angav att de var eniga i sak men hade smärre ändringsförslag. Även när det gäller behörighetsprövningen tillstyrktes förslagen av en stor majoritet av remissförsamlingarna. Totalt 80 procent tillstyrkte, hade inga invändningar eller var eniga i sak men hade smärre ändringsförslag. Svaren var övervägande positiva både från utbildningsaktörer, stift och från församlingar och pastorat.

Kyrkostyrelsens förslag i dessa delar har alltså varken stöd i utredningspromemorian eller i den helt dominerande remissopinionen. Vi anser heller inte att kyrkostyrelsens skrivelse beaktar behovet av stimulerande åtgärder för rekrytering av nya utbildade kyrkomusiker. Genom att återföra behörighetsprövningen till domkapitlen, och kanske framförallt genom att göra det möjligt för stiftsstyrelsen att fastställa ett krav på ett högre minimiantal behöriga kyrkomusiker för en församling, skulle Svenska kyrkan genom sitt regelverk tydligt stimulera till att studenter fullföljer sina studier samt visa på vikten av att det även i framtiden finns en efterfrågan på utbildade kyrkomusiker. I vår reservation till skrivelsen utvecklas motiven till de föreslagna förändringarna mer i detalj.

Uppsala, Linköping och Lund den 30 juli 2017

Erik Sjöstrand (POSK)

Anna Lundblad (POSK)

Nils Gårder (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:87
av Erik Sjöstrand m.fl.

Ungas representation i kyrkomötet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om sådan kyrkorättslig reglering att de ungas kyrkomöte får utse representanter med yttrande och förslagsrätt till kyrkomötet.

Motivering

Under ett antal år har De Ungas Kyrkomöte arrangerats för att ge barn och ungas perspektiv på de frågor som kyrkomötet behandlar. Svenska Kyrkans Unga har varit drivande i arbetet som även involverat Salt – barn och unga i EFS och Svenska kyrka på nationell nivå. Sedan 2016 arrangeras ett forum där de ungas kyrkomöte möts tillsammans med representanter från kyrkomötet för att samtala vidare.

Vi menar att det vore värdefullt om representanter från De Ungas Kyrkomöte även kunde finnas med i kyrkomötets faktiska arbete, i utskotten och i plenardebatten. Förslagsvis skulle ett tiotal utsedda representanter kunna beviljas närvaro-, yttrande- och yrkanderätt i kyrkomötets arbete. Det skulle ge möjlighet att direkt in i kyrkomötet få ungas perspektiv på kyrkomötets frågor. Det skulle betydligt stärka kopplingen mellan De Ungas Kyrkomöte och kyrkomötet och ge unga en möjlighet att växa in i kyrkomötets arbete. Det skulle även något kunna möta det faktum att kyrkomötet inte gör barnkonsekvensanalyser inför sina beslut.

Kyrkomötet lider, enligt vår mening, av en betydande brist på unga ledamöter. Endast 4 procent var 2015 under 31 år (KsSkr 2016:4). Samtidigt har kyrkomötet beslutat om en målsättning att 20 procent av de som utses till kyrkostyrelsen och organ som utses av kyrkostyrelsen ska vara under 30 år. För att denna målsättning ska kunna uppnås behöver fler unga involveras i nationell nivåns högsta beslutande organ.

Uppsala, Karlstad, Eskilstuna och Oskarshamn den 30 juli 2017

Erik Sjöstrand (POSK)

Niklas Grahn (POSK)

Marie Rydén Davoust (POSK)

Sven Gunnar Persson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:88
av Nils Gärder

Utred Svenska kyrkans val

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjliga förändringar i bestämmelserna om val i kyrkoordningen samt efter sedvanlig remiss till församlingar och stift återkomma till kyrkomötet med förslag innefattande förenklingar, åtgärder för kostnadssänkning och ett alternativ med indirekt val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet.

Motivering

Inför relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten antogs den för Svenska kyrkan nya kyrkoordningen med i huvudsak mycket bred majoritet. Undantaget var bestämmelserna om val. Dessa antogs efter lång debatt av ett djupt splittrat kyrkomöte. Kyrkoordningen innebar i denna del en stor förändring jämfört med vad som tidigare gällt i Svenska kyrkan och som fortsatt gäller i jämförbara kyrkor.

Den stora minoritet som motsatte sig det nya valsystemet med direkta val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet anförde såväl principiella som ekonomiska skäl.

Till de principiella skälen hörde att Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift och att demokratin bör växa nedifrån med församlingarna som bas och inte vara uttryck för en maktutövning från ett kyrkomöte oberoende av församlingar och stift. Till de principiella skälen hörde även att direkta proportionella val i förening med relativt lågt valdeltagande skulle öppna möjligheter för nomineringsgrupper utan tydlig församlingsförankring att skaffa sig ett inflytande över kyrkan genom mobilisering av egna väljargrupper. Detta skulle göra kyrkan sårbar och kunna leda till splittring. Ett ytterligare principiellt skäl var att direkta val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet skulle leda till minskat fokus på det viktiga lokala valet i församlingen. Det ekonomiska skälet var att det nya valsättet skulle innebära mycket ökade kostnader.

Det har nu snart gått två decennier sedan det nya valsättet infördes. Erfarenheterna visar att minoriteten hade fog för sina ifrågasättanden.

Spänningen mellan nivåerna tenderar att öka. Förtroendet för hur kyrkans pengar används synes minska. Den avgörande betydelsen av ett lokalt ansvarstagande sätts inte i fokus. Grupper utan en tydlig församlingsförankring blir allt mer betydelsefulla i kyrkomötet och vållar tveksamhet till vad Svenska kyrkan står för. Debatten inför kyrkoval blir allt mindre fokuserad på hur församlingsopinionen bäst företräds och alltmer fokuserad på hur kontrollen över kyrkan ska utövas som om kyrkan var en viljelös allmän inrättning utan egen identitet.

Kostnaderna för valsystemet har stigit närmast explosivt. När människor inser att val kan kosta mer än vad kyrkans hjälpinsamlingar inbringar sviker förtroendet.

Även om valen finansieras av kyrkoavgiftsmedlen och inte med gåvomedel inser envar att kyrkoavgiftsmedlen måste användas på ett ansvarsfullt sätt. Kostnaderna är nu t.o.m. mycket högre än vad reservanterna vid 1999 års kyrkomöte befarade.

Kyrkovalen uppmärksammas men samtidigt synes många – möjligen delvis på grund av insikt om valkostnaderna – ifrågasätta sitt fortsatta medlemskap när röstkorten och valinformationen sprids ut. Allt talar för att ett mer lokalt förankrat val väcker mer positivt intresse än en kamp mellan partier på riksnivå. Uppfattningen att Svenska kyrkan är en bland många svenska riksorganisationer blir förödande i en tid då folkrörelser, partier och andra riksorganisationer förlorar medlemmar i rask takt (ännu raskare än Svenska kyrkan). Det blir därför allt viktigare att istället tydliggöra Svenska kyrkan som en del av den världsvida kyrkan uppbyggd av församlingar med lokal förankring och sammanhållna i stift d v s kyrkans rätta identitet.

Ett ytterligare skäl till översyn av valsystemet är dess praktiska utformning. Det svenska sättet att invid vallokalerna tillhandahålla väljarna förtryckta partivalsedlar har kritiserats av internationella valobservatörer. I trängseln blir det svårt att undvika att andra ser vilka valsedlar man väljer. Vissa partisympatisörer tar demonstrativt och synligt endast ett partis valsedlar i syfte att propagera i förhållande till andra väljare i kön. Sannolikt måste därför utformningen av valsedlar och/eller hur de tillhandahålls ändras i de allmänna valen. Det antyds att så ska ske redan inför nästa val till EU-parlamentet. Det är klokt av Svenska kyrkan att nu självständigt utreda kyrkovalets tekniska genomförande så att de röstades valhemlighet effektivt skyddas. Detta kan utgöra ett led i en allsidig valutredning.

Utredningen bör genomföras av en parlamentariskt sammansatt kommitté. Denna bör överväga hur de kyrkliga valen kan förenklas så att de kan genomföras till väsentligen lägre kostnad, få sin bas i de lokala valen i församlingarna genom ett indirekt valsätt till kyrkomötet och därmed stå i överensstämmelse med vad som uttrycks i lagen om Svenska kyrkan nämligen att kyrkan framträder som församlingar och stift. Vanföreställningen att Svenska kyrkan fortsatt är ett statskyrkoliknande samfund bör inte främjas av valsystemet.

Genom remissförfarandet kommer församlingarnas och stiftens meningar att kunna tillvaratas. När kyrkostyrelsen återkommer till kyrkomötet finns förutsättningar till en reform som är väl förberedd.

Lund den 29 juli 2017

Nils Gårder (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:89
av Jan-Åke Isaksson

Ersättning till präst vid tjänstgöring i annan församling

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över problematikens omfattning och utreda möjligheterna för en nationell fond eller utvecklat clearingsystem för att ekonomi och administration inte ska vara ett hinder för val av präst.

Motivering

Rätten till önskad präst, som inte är församlingens präst, vid t.ex. dop, vigslar och begravingar begränsas av ekonomiska hinder. Att ekonomiska regelverk ska utgöra ett hinder för att våra medlemmar och församlingsbor vid så betydelsefulla ceremonier i deras liv ska verkligen inte vara Svenska kyrkans ansikte utåt.

Många vill ha en präst som de har en relation till och förtroende för. Det finns många anledningar till detta, t.ex. har en präst döpt ett barn innan och kanske också varit deras vigselpräst, som nu de önskar döpa deras nästa barn. Men tyvärr har prästen bytt församling, men vill gärna utföra dopet till dessa föräldrar. Ekonomisk ersättning för prästen är inte möjlig enligt gällande regler, utan alltför ofta får föräldrarna ersätta ur egen ficka för att få denna minnesvärda ceremoni. Eller så utför prästen det ideellt. Vem som helst förstår att detta är ohållbart.

Att hitta den smidigaste lösningen här, där alla församlingar kan drabbas, kunde vara att alla församlingar solidariskt ställer upp. I och med att det gäller ekonomin är det främst en budgetfråga, och en lösning kunde vara att alla församlingar avsätter en procentsats som går till en gemensam fond som berörda präster kan få sin ersättning ur.

Men även här så kan man se komplexiteten med att församlingar med mer pressad budget kan få svårigheter.

Därför är det bäst att främst se över omfattningen, därefter göra det möjligt med en nationell fond eller utvecklat clearingsystem, så att alla som tillhör Svenska kyrkan kan känna delaktighet med valfrihet.

Köpingebro den 11 maj 2017

Jan-Åke Isaksson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:90
av Hans-Olof Andrén

Latinska namnformer i kyrkohandboken

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att i kyrkohandboksförslaget genomgående ersätta ”Kriste” med ”Kristus” i Kristusrop 3.
2. Kyrkomötet beslutar att i kyrkohandboksförslaget genomgående ersätta ”Jesu” med ”Jesu(s)”.
3. Kyrkomötet beslutar att i kyrkohandboksförslaget genomgående ersätta ”Kristi” med ”Kristi/Kristus”.
4. Kyrkomötet beslutar att i kyrkohandboksförslaget genomgående ersätta ”Jesu Kristi” med ”Jesu Kristi/Jesus Kristus”.

Motivering

Svenska kyrkans gudstjänstspråk hade förr ett tydligt inflytande från latinet. Detta var kanske naturligt vid en tid när alla som läste på gymnasiet obligatoriskt lärde sig latin, vilket innebar att alla präster behärskade latin mycket väl. Men det var ju mycket få som studerade, så för den breda massan var språket kanske inte alltid så lättillgängligt. Men man begrep kanske ändå så småningom åtminstone den ungefärliga meningen av gudstjänstens ålderdomliga och latininfluerade språk.

Det var särskilt namnformer som fick latinska ändelser: ”Genom Jesum Kristum”, ”Kristi lekamen”, ”O Kriste”, ”i Jesu Kristi namn”. Dagens vana gudstjänstdeltagare har efterhand blivit bekanta med dessa former, och de förstås utan svårighet. Men för en ny generation som aldrig kommit i närheten av något latin, och för vilka också de svenska religiösa orden är obekanta (man hör t.ex. uttalet ”Guds” med långt u), är de latinska formerna nog inte så begripliga. De har också tagits bort i stor utsträckning i förslaget till kyrkohandbok för Svenska kyrkan, med några undantag:

- ◆ **Kriste.** Den gamla vokativen (tilltalsformen) ”Kriste” har ändrats till ”Kristus” i samtliga Kristusrop (”Herre förbarma dig, Kristus förbarma dig, Herre förbarma dig”) utom i Kristusrop 3, där ”Kriste” står kvar. Detta Kristusrop bör också ändras. (En barnkonsekvensanalys hade nog visat, att ”Kriste” lätt missuppfattas, kanske som ”Krister”!)
- ◆ **Jesu och Kristi.** De gamla genitivformerna ”Jesu” och ”Kristi” blir alltmer främmande för dagens och kommande generationer. Vi kan nog lära oss att säga ”Jesus” och ”Kristus” också i genitiv, även om det tar emot lite till en början. Återigen är barnperspektivet viktigt. Lättast är väl att ändra ”Jesu” till ”Jesus”. Denna möjlighet bör införas fakultativt.

Förslag: Ändra ”Jesu” till ”Jesu(s)” i Bön om förlåtelse 2 (”Jesu(s), Guds Sons, blod ...”), Löftesord 1–3, Tackbön 2 och 3, fakultativ Bön vid kollekt (sidan 60 och

75), Förbön 1, 3, 4, Bön efter kommunion Påsk 2. Följdändringar i de kyrkliga handlingarna.

Det skulle vara framsynt att också ge alternativ till ”Kristi” i den nya handboken.

Förslag: Ändra ”Kristi” till ”Kristi/Kristus” i Nattvardsbön 1, 5, 7, 9, 12, Brödsbrytelsen, Fridshälsningen, Kommunionen (ord till kommunikanten), Påsknattsmässans inledning till och frågor efter trosbekännelsen. Följdändringar i de kyrkliga handlingarna.

I det vanliga uttrycket ”Jesu Kristi” måste båda orden ändras, annars blir det konstigt.

Förslag: Ändra ”Jesu Kristi” till ”Jesu Kristi/Jesus Kristus” i Bön om förlåtelse 1–3, 6–8, Nattvardsbön 2, 3, 6, 9, 12, Kommunionen (ord efter utdelandet, alternativ till ’Herrens’, blir alltså ’Herrens/Jesu Kristi/Jesus Kristus’), Bön efter kommunionen Allmän 1, Sändningsord, Påsknattsmässans doppåminnelse. Följdändringar i de kyrkliga handlingarna.

Förutom i fallet ”Kriste” (som endast förekommer på ett ställe, i Kristusrop 3) föreslås alltså ett modernare alternativ till ”Jesu”, ”Kristi”, och ”Jesu Kristi”. Det blir alltså fakultativt att gå över till modernt språkbruk, vilket innebär att förändringen kan göras efterhand, under hela den nya handbokens livslängd. Särskilt viktigt är det att de modernare namnformerna kan användas när barn och ungdomar deltar. Många av dem har inte längre svenska som modersmål. Svenskan är tillräckligt svår utan dessa ålderdomliga latinska namnformer.

Göteborg den 29 juli 2017

Hans-Olof Andrén (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:91
av Hans-Olof Andrén

Rena mig så blir jag ren

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att benämna ”Överlåtelsebön 1” i förslaget till ny kyrkohandbok ”Syndabekännelse och bön om förlåtelse 9”.

Motivering

En nyhet i kyrkohandboken 1986 var vad som benämndes ”Syndabekännelse och bön om förlåtelse 3”:

Barmhärtige Gud,
du som i Kristus öppnar vägen till dig
och utplånar världens alla synder.
Rena mig, så blir jag ren.
Hela mig, så blir jag hel.
Drag mig till dig, så får mitt hjärta ro.
Amen.

Denna har blivit mycket omtyckt och används regelbundet som syndabekännelse och bön om förlåtelse i många församlingar runt om i landet. Bönen finns kvar i förslaget till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan (KsSkr 2017:6, bilaga sidan 43) men kallas nu ”Överlåtelsebön 1”. Detta innebär att den inte längre kan användas i högmässan, och att om den används i mässa/gudstjänst kan den inte längre följas av förlåtelseord/löftesord och tackbön. Uppenbarligen ses bönen inte längre som en ”riktig” syndabekännelse och bön om förlåtelse.

Detta är dock en mycket formalistisk syn, som inte alls är lyhörd för bönen djupare mening. Först talas om Guds barmhärtighet, om vägen till Gud som öppnats i Kristus som utplånar alla synder. Sedan ber vi om rening – i sammanhanget rimligen från synden, om helande – av den skada synden har tillfogat oss, och om hjärtats ro i Guds närhet. Skulle inte detta vara en fullgod syndabekännelse och bön om förlåtelse? Det är inte nödvändigt att använda orden ”synd” och ”förlåt” för att uttrycka sin sorg över syndens närvaro i sitt liv och sin längtan efter förlåtelse. För de församlingars skull som kommit att älska denna bön och gärna vill fortsätta att använda den just som syndabekännelse och bön om förlåtelse bör den omklassificeras från ”överlåtelsebön” till ”bön om förlåtelse”. Den blir då ”Bön om förlåtelse 9” (med följdändringar i de övriga överlåtelseböernas numrering).

Göteborg den 29 juli 2017

Hans-Olof Andrén (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:92
av Hans-Olof Andrén

Salutationen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att den i den nya kyrkohandboken ingående Hälsning 2 före Dagens bön ska lyda:

”Må Herren vara med er” – ”Också med din ande” – ”Låt oss be(dja)”.

Motivering

I förslaget (KsSkr 2017:6) till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan behålls fakultativt den så kallade salutationen, hälsningen i form av en växelsång/växelläsning mellan präst och församling (sidan 54) som inleder bedjandet av Dagens bön. Denna finns i två varianter; Hälsning 2 lyder ”Herren vare med er” – ”Med dig vare ock Herren” – ”Låt oss be(dja)”. Denna salutation har en ålderdomlig stil som inte har framtiden för sig. Konjunktionen ”vare” blir alltmer svårtolkad för de nya generationerna, och ”ock” har nog redan passerat gränsen för begriplighet för många yngre (man ser ibland stavningen ”och” i agendor – att ”ock” betyder ”också” är tydligen okänt). Om vi ska ha kvar en direkt motsvarighet till ”Dominus vobiscum” – ”Et cum spiritu tuo” får det nog bli: ”Må Herren vara med er” – ”Må Herren vara med också dig” eller, kortare, ”Också med dig”, eller, med anknytning till den latinska förlagan, ”Också med din ande”. Jag föreslår det sista alternativet.

Musikaliskt är textändringen inte svår att bemästra, eftersom samtliga stavelser utom den sista sjungs på samma ton (sidan 393). Någon ändring i noterna behövs därför inte.

Göteborg den 29 juli 2017

Hans-Olof Andrén (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:93
av Hans-Olof Andrén

Tillåt ”också”

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att i den nya kyrkohandboken ersätta ”ock” med ”ock(så)” i trosbekännelserna.

Motivering

Den ålderdomliga formen ”ock” (dvs. ”också”) har inte framtiden för sig. En yngre generation tolkar ”ock” som ”och”, men då blir oftast meningen inte begriplig. Efter ”vi tror och” förväntas ett verb (som i ”vi tror och bekänner”), men istället kommer en preposition: ”vi tror och på” vilket är mycket förvirrande. Det skulle vara intressant att se en barnkonsekvensanalys av bibehållandet av ”ock” – trosbekännelsen läses ju i många gudstjänster där barn är med. Och vi gör det inte lättare för dem som inte har svenska som modersmål. Möjlighet att läsa ”också” i trosbekännelserna bör därför införas, när det nu inte är möjligt att revidera dessa i sin helhet på grund av ekumeniska svårigheter.

Förslag: Apostoliska bekännelsen:

Ändra rad 3 till: ”Vi tror ock(så) på Jesus Kristus,”

rad 14 till ”Vi tror ock(så) på den helige Ande,”

Nicenska bekännelsen:

Ändra rad 14 till: ”som ock(så) har blivit för oss korsfäst under Pontius Pilatus,”

Göteborg den 29 juli 2017

Hans-Olof Andrén (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:94
av Hans-Olof Andrén

Gudstjänster och andakter på Svenska kyrkans webbplats

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på Svenska kyrkans webbplats tillgängliggöra svenskkyrkliga podradiogudstjänster varje sön- och helgdag.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på Svenska kyrkans webbplats tillgängliggöra dagliga svenskkyrkliga podradioandakter.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillhandahålla församlingarna plattform, struktur, lagring och distribution för podradioverksamhet.

Motivering

Till det kristna livet hör gudstjänsten. Många vill gärna delta i församlingens gudstjänst men kan av någon anledning inte ta sig till kyrkan. Det kan vara sjukdom, ålderdom, arbetstider osv. som lägger hinder i vägen för kyrkogången. En ersättning kan då vara att följa gudstjänsterna i TV och radio. Sveriges television och Sveriges radio sänder (så gott som) varje söndag gudstjänster från kyrkor över hela landet, både från Svenska kyrkan och andra kristna samfund. Glädjande nog behöver man inte längre lyssna eller titta när programmet sänds; alla TV:s och radions gudstjänster finns tillgängliga på nätet (svtplay.se, sverigesradio.se) under lång tid, för den som har tillgång till internet.

Men det finns begränsningar i TV:s och radions utbud. Programmen sänds enbart på söndagar och vissa stora helgdagar, så de helgdagar som infaller på andra veckodagar (såsom annandag påsk, midsommardagen, alla helgons dag, annandag jul) sänds ingen gudstjänst. Ibland är ”gudstjänsten” utformad mer som en andakt, ibland hopklippt av olika delar som inspelats separat och utan församling. Ganska ofta kommer gudstjänsten från ett annat samfund än Svenska kyrkan. Detta kan naturligtvis vara intressant och berikande, men för den som vill ha en ersättning för församlingens vanliga huvudgudstjänst blir det ändå inte samma sak.

På Svenska kyrkans webbplats svenskakyrkan.se under rubriken Gudstjänst hälsas besökaren välkommen att fira gudstjänst i Svenska kyrkan. Det finns en kort beskrivning av vad gudstjänsten innehåller och innebär, och man får hjälp att hitta en gudstjänst i sin närhet via funktionen ”Hitta din församling” eller via ”Kyrkappen”. Men någon hjälp för dem som inte kan ta sig till kyrkan finns inte, inte ens en hänvisning till TV- och radiogudstjänster.

Jag tycker att det varje söndag och helgdag borde gå att hitta en svenskkyrklig gudstjänst via en länk på Svenska kyrkans webbplats. Det finns redan församlingar som regelbundet sänder sina gudstjänster, åtminstone som podradio på nätet. Då kunde Svenska kyrkans webbplats länka till dessa (och till Sveriges radio och

Sveriges television när svenskkyrkliga gudstjänster sänds). Skulle det mot förmodan inte finnas någon gudstjänst att länka till skulle kyrkokansliet kunna ordna en ljudsändning från en närbelägen (dom)kyrka. Det är med dagens teknik en enkel och billig sak att ordna, bara vi inte ställer alltför höga krav på ljudkvalitén.

Naturligtvis vore det bästa om var och en kunde följa gudstjänsterna i hemförsamlingen. Det finns idag flera församlingar som sänder gudstjänster över nätet, exempelvis S:t Pauli församling i Göteborg och Katarina församling i Stockholm. Om fler församlingar ska kunna lägga ut sina gudstjänster på nätet bör nog stöd från nationell nivå tillföras. Svenska kyrkan på nationell nivå skulle kunna tillhandahålla plattform, struktur, lagring och distribution. Stiftelsen skulle kunna främja genom utbildning. Församlingarna ska vara fria att ansluta och att publicera det innehåll de anser relevant och angeläget.

Till det kristna livet hör också bönen. För den som vill ha hjälp och stöd i sitt andaktsliv finns ju mängder av böcker, och för den som inte kan eller förmår att läsa finns andakterna i Sveriges radio. Dessa sänds tidigt varje morgon, måndag till fredag, och finns naturligtvis tillgängliga hela dagen på SR:s webbplats. Vissa veckor belyses ett tema av fem andaktshållare, andra veckor håller en person samtliga fem andakter. Majoriteten av andakterna görs av kristna från olika traditioner, men regelbundet hörs muslimer och judar, eftersom Sverige är ett mångreligiöst land. Det finns alltså inte möjlighet att varje dag delta i en kristen andakt; vissa veckor är alla andakterna muslimska eller judiska, och på lördag och söndag sänds ingen andakt alls.

På Svenska kyrkans webbplats finns en betraktelse inför varje helgdag, *Tankar inför helgen*. Men jag hittar ingen svenskkyrklig andaktshjälp för den som inte kan eller orkar läsa. Jag tycker att detta borde tillföras, antingen genom att länka till eventuellt förekommande redan befintliga (pod)andakter, eller genom att en ny andakt produceras varje dag. Detta är ett uppdrag som kunde vandra runt i kyrkan (på samma sätt som Instagramkontot) eller ges till kyrkokansliets anställda.

Det är en förändrad samhällslig mediepolitik, det förändrade medielandskapet och Svenska kyrkans medlemmars förändrade medievanor som motiverar en ny mer strategisk användning av ny teknik för digitala sändningar och en omfördelning av resurser från kostsam produktion som når allt färre till mer billigare och mer decentraliserade lösningar som når fler och nya grupper. Tekniken bör vara specificerad och omfattas av ramavtal, på samma sätt som för annan digital utrustning. Nationellt är historiska föregångare exempelvis Kyrkans kassettradio och Kyrkans AV-tjänst. Historiskt kan en kommande satsning på streamade gudstjänster och andakter och på podcast med samma och bredare innehåll jämföras med 1970-talets satsning på församlingstidningar, 1980-talets satsning på närradio, 2000-talets satsning på webb, och 2010-talets satsning på sociala medier.

Brämön den 24 juni 2017

Hans-Olof Andrén (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:95
av Fredrik Sidenvall

Fasta moment i mässa

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att momenten Prefation, Sanctus och Agnus Dei i nya kyrko-handboken ska vara fasta i Mässa även när den inte firas som huvudgudstjänst.

Motivering

Den gemenskap som Jesus bygger upp omkring sin person och sitt väsende benämns med mängder av olika ord i Bibeln: Guds folk, tempelskara (hebreiska: kahal), Guds rike, lärjungarna, Kristi kropp, Kyrkan med stort eller litet k och församlingen. Orden hjälper oss att se på ett fullödigt vad det är som den Helige Ande bygger här i tiden och evigheten. Ibland får teologer och enskilda kristna sina favoritord. Olika kristna riktningar kan ibland identifieras med hjälp av vilket favoritbegreppet är: Kyrkan, församlingen eller Guds rike. Bäst är det förstås när man lära sig att se vad de olika begreppen tillför. Hur förhåller sig begreppet kyrka till begreppet församling? Församlingen samlas i sin kyrka för att fira gudstjänst. Men församlingen är också framträdandet på platsen och i stunden av Kristi kyrka. Man kan också se det så församlingen betecknar det trons folk som i tro, bön och lovsång tar emot de nådens medel som kyrkan förvaltar genom sina präster. Ser man det så kan man följa en växlande rörelse genom kyrkohistorien där tyngdpunkten växlat mellan prästernas kyrka och församlingens lekmän. Utvecklingen under medeltiden fram till Reformationen och ännu längre i den Romersk-katolska kyrkan (egentligen ända fram till Andra Vatikankonciliet) betonade prästen som den legitimerade företrädaren av Kristi kyrka. Till slut fanns egentligen bara beroendet av hierarkin men förekomsten av en församling som samlades till mässa i tro löstes upp. Prästerna kunde ensamma förrätta sina dagliga mässoffer vid något altare. Kommunikanter blev fram till Reformationen alltmer sällsynta. Det offer som prästerna förrättade i mässan ansågs (anses) i Rom fylla på reservoaren med ytterligare Guds nåd.

För Luther var begreppet Kyrka, Ecclesia, skadat av detta missbruka och hans favoritbegrepp blev "Guds församling". Det återspeglades i ett förnyat samspel mellan prästen som främst gestaltade sändningen från Gud och lekmännen, trons folk, som tar emot och ger sitt glädjeoffer tillbaka, i lovsång och i förnyad tjänst i den dagliga kallelsen. Även om de lutherska församlingarna i Nordeuropa utgjordes av allt folket i socknar på landet och i städernas kvarter, så fanns det oavbrutet i den stora församlingen – Ecclesia – den mindre kärnan (ecclesiolan) av troende och bekännande lekmän som säkerställde en gudstjänst i Ande och sanning, där Guds ord inte endast föll på hälleberget. Med den radikala pietismen kom allt fokus att hamna på den trängre kretsen som trodde sig veta att de alla var pånyttföda. Prästen, inte för att han var en vigd ämbetsbärare utan en väckt och pånyttfödd kristen, kunde räknas

dit. Från dessa grupper av troende växte troendeförsamlingar fram, med viljan att återupprätta den nytestamentliga församlingen, som fick en typ av ledarskap. Predikanterna blev kallade av de troende lekmännens skara, när den hos predikanterna kände igen Andens gåvor och de förblev underställda och beroende av den troendeförsamlingen och dess med eller mindre självsvåldiga företrädare. I sin kyrkliga form kom väckelsen att i praktiken säkerställa att den lutherska folkkyrkan aldrig blev endast en formell institution ledd av statliga tjänstemän med gamla kyrkliga titlar. När folkkyrkans led tunnades ut på 1900-talet fanns det i kyrkbänkar, om än till slut kanske endast i kyrkvärdsbänken, sökande, troende och bekännande lekmän, som i samspel med prästen gestaltade den gudstjänstfirande församlingen. I kommentarerna till ny kyrkohandbok används i beskrivningen av gudstjänsten inget av de bibliska begreppen för Guds kyrka och församling. Här är det begreppet ”människa” som dominerar (Kommentarer Förslag Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, del I, sidan 28).

Man anar här att verkligheten blir till teologi. I det avkristnade Mellansverige och södra Skåne och i allt fler trakter, där församlingarna numera utgörs av anställda och förtroendevalda men inte av något som kan kallas en gudstjänstfirande församling, förändras kyrkosynen igen. Kyrkan måste kunna anses vara förhanden också när Guds ord inte har fått verka någon tro och när nåden inte blir mottagen i bön och lovsång. I förslaget till ny kyrkohandbok föreslås att Lovsägelsen i mässan, alltså ”Upplyft era hjärtan till Gud” (Sursum corda), Prefationen, ”Helig” (Sanctus), O, Guds Lamm (Agnus Dei) ska kunna utgå, utom vid huvudgudstjänst. Hittills har präster gjort så endast vid dödsbäddar när de kommit med nattvarden. Att det nu ska kunna ske vid alla de mässor som firas i församlingarna vid medarbetarsamlingar, veckomässor, läger och andra gruppsammankoster vad uttrycker det? I kommentarerna anges tidsfaktorn som orsak till förenklingen. Men en halvtimme ska väl ändå en mässa kunna få ta i anspråk och då hinns både skriftetal och lovsägelse med (särskilt om de bara läses) Men kanske är den egentliga orsaken en allt bredare erfarenhet i Svenska kyrkan: När de religionsvetenskapligt skolade och politiskt anpassade ämbetsbärarna å ena sidan inte lyckats bygga upp några gudstjänstfirande församlingar med kyrkokristna, och å andra sidan när företrädare för Svenska kyrkan genom sitt manifesta främlingskap för biblisk kristendom stött bort trons folk från Svenska kyrkan, vilka finns då på plats att svara ”Vi upplyfter våra hjärtan” och ”Han ensam är värd vårt lov”? Drar man sedan ned på kyrkomusikertjänster finns det kanske inte ens en medarbetare som kan ge de liturgiska svaren. Lika bra att rationalisera bort församlingens gemensamma medverkan, tycks man tänka. Så närmar vi oss i praktiken (men av helt andra orsaker) den medeltida prästkyrkans tillstånd, där präster ska kunna läsa sina mässor utan att trons folk är närvarande. Lutherska kristna tror och tänker att mässan ska vara ett möte mellan Kristi sanna kropps närvaro i brödets och vinets gestalt och Kristi sanna kropps närvaro i den troende och bekännande församlingens gestalt.

När församlingens roll förminskas till den liturgiska roll som hittills endast en döende kristen vid sockenbud förväntas spela, vad säger då det om den bild av Svenska kyrkan som handboken förmedlar och förutsätter?

Stenkullen den 30 juli 2017

Fredrik Sidenvall (FK)

Kyrkomötet
Motion 2017:96
av Fredrik Sidenvall

Nattvardsbönerna

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att nya kyrkohandbokens nattvardsböner ska vara utformade så, att den lutherska insikten om att i nattvarden, i med och under bröds och vins gestalt, kommunikanterna får del av Kristi kropp och blod, kommer till uttryck tydligt om än på olika sätt.
2. Kyrkomötet beslutar att bruket av epikles över element inte framställs i nya kyrkohandboken som regel utan som undantag, i enlighet med luthersk lära och svenska kyrkans lärotradition.
3. Kyrkomötet beslutar att framställningen av Gud som vår moder i nattvardsbön 6 inte ska ingå i nya kyrkohandboken.

Motivering

Hur svag den dogmatiska kunskapen i handbokskommittén är, blir tydligt i den otydlighet med vilken man försöker fånga in den lutherska nattvardsläran:

Löftet om Kristi verkliga närvaro finns i nattvardsfirandet (det som kallas realpresens). Kristus är närvarande ”i, med och under” nattvarden bröd och vin och i löftesorden som sägs till var och en vid nattvarden utdelande, ”för dig utgiven” och ”för dig utgivet” [borde stått ”utgjutet”, min anmärkning].

Dessa formuleringar i en lärofråga, där den lutherska bekännelsen verkligen har utmejslat den bibliska läran och formulerat sig med stor precision, lämnar ju en del övrigt att önska. Enklast är ju belysa detta med artikel tio i den Augsburgska bekännelsen (som ju fortfarande är giltig i vår kyrka):

Om Herrens nattvard. Om Herrens nattvard lära de, att Kristi lekamen och blod i nattvarden äro verkligen tillstädes och utdelas åt dem, som undfå sakramentet. De ogilla dem som lära annorlunda. (Svenska kyrkans bekännelseskrifter sidan 60)

Kyrkohandbokskommittén lär uppenbarligen annorlunda eftersom den väljer att beskriva realpresensen som Kristi persons verkliga närvaro och inte Kristi kropp och blods verkliga närvaro. Vad vår bekännelse har lyssnat ut av Guds ord är ju att den kropp som föddes av jungfrun Maria och det blod som Jesus utgöt på korset, är verkligt närvarande i brödet och vinet så att det med sanning kan sägas att Kristi mänskliga kropp och blod delas ut till nattvardsgästerna. Hur ytterligt försvagad nattvardsläran är i kommitténs tänkande framgår också i meningen:

Kristus är närvarande ”i, med och under” nattvardens bröd och vin och i löftesorden som sägs till var och en vid nattvardens utdelande, ”för dig utgiven” och ”för dig utgivet”.

När arten av kroppens och blodets närvaro i nattvardens element parallellställs med Kristi närvaro i kyrkans förklarande ord vid utdelandet, då får det en spiritualiserande inverkan. Det finns fast biblisk grund att tro på den Helige Andes närvaro i Guds ord och att Kristus talar genom sitt ord också idag men det är bara om brödet och viner i nattvarden som Jesus säger ”detta är min kropp”, ”detta är mitt blod”.

Mot den här bakgrunden är det intressant att se närmare hur realpresensens evangelium kommer till uttryck i de tretton nattvardsbönerna. Vid en genomläsning ser man att nattvardsbönerna 1, 5, 6, 7 och 9 tydligt nämner Kristi kropp och blod och även knyter samman denna himmelska gåva med de jordiska elementen bröd och vin. I nattvardsbön 12 är formuleringen märklig: ”Låt din Ande komma över oss och dessa gåvor, himmelskt bröd och välsignat vin: Kristi kropp och blod”. Hur ska detta förstås? En vilja till ett mer poetiskt språk? En öppen formulering som hjälper dem som upphört att i luthersk mening bekänna realpresensen men som inte är beredda att verbalt bryta med traditionen? Bönen ger oss åtminstone en möjlighet att associera himmelskt bröd och välsignat vin till Kristi kropp och blod. Men i sju av tretton nattvardsböner saknas formuleringar som översätter trons lära om Kristi kropps och blods verkliga närvaro i brödets och vinet gestalt, till bönens språk.

I ”Kommentarer förslag till kyrkohandbok för svenska kyrkan, del I” sidan 24–25 redogör handbokskommittén för några av sina ekumeniska överväganden: ”Det är centralt att förmedla det för kyrkorna gemensamma utan att motsäga det specifika i den egna traditionen”. Hur får vi fatt på det för kyrkorna gemensamma? Jo, om det får vi besked: ”Särskilt viktigt har det så kallade BEM-dokumentet varit (Baptism, Eucharist and Ministry) från 1982 och Svenska kyrkans svar på BEM-dokumentet som antogs av kyrkomötet 1985”.

BEM-dokumentet har i långa stycken varit till hjälp och skydd inom Svenska kyrkan mot sekulariserande krafter och tendenserna att forma en politiskt styrd särreligion. Kunskaperna om det här viktiga ekumeniska dokumentet har säkert varit levande för handbokskommittén och vi ska i tacksamhet tänka på dem som inte har backat på den punkten. Men hur har det varit med kunskapen om och försvaret av ”det specifika i den egna traditionen”? Den egna traditionen måste ju här förstås inte bara som serien av Svenska kyrkans handböcker utan också förstås som den lutherska läran, som ju är en väsentlig del i vår kyrkas tradition.

Hur ser det då ut med kunskaperna på det här området? Har den lutherska läran fått modifiera de ekumeniska förpliktelserna? Vi ska pröva den frågeställningen utifrån hjärtpunkten i den lutherska traditionen; läran om rättfärdiggörelsen genom tron allena. För att inte hamna alltför långt ifrån liturgiken och endast syssla med dogmatiken ska vi snabbt dra linjen från läran till liturgin.

Som många minns var Luthers existentiella sanningsfråga: ”Hur skall jag finna en nådig Gud”. Den frågan uppstod utifrån mötet med den medeltida kyrkans liturgiska praxis. Den medeltida katolska kyrkans liturgiska riktning var inte sakramental (från Gud till oss) utan i tilltagande grad sakrificiell (från oss till Gud). Luther formulerar saken så här i sin viktiga skrift ”Om kyrkans babyloniska fångenskap”:

Därför får dess två ting – mäsas och bön, sakrament och gärningar, förbund och offer icke förblandas; ty det ena kommer från Gud till oss genom prästens tjänst och fordrar vår tro, det andra kommer från vår tro till Gud genom prästen och fordrar att Gud lyssnar. Det förra stiger ned, det andra upp. Det förra, kräver därför inte nödvändigtvis en värdig och

gudlig tjänare, men det senare kräver verkligen en sådan, ty Gud lyssnar inte på syndare (Joh. 9:31). (Min översättning från engelska, ur Ziegler: Eucharistic Prayer and Justification, Concordia Theological Quarterly, 2013, sidan 93)

Vad Luther med en sådan befriad glädje finner, är ett ofelbart botemedel och skydd mot ovisshetens monster som vill föra människor till förtvivlan. Denna förtvivlan kan bara botas av evangelium, den fullkomliga och evigt giltiga frälsning som Gud åstadkommit genom Sonens människoblivande, död och uppståndelse. Luthers glädje och frimodighet stärks ytterligare när han i Bibeln ser pålitliga löften om objektivt verkande nådemedel – ordet och sakramenten – till vilka Kristus förbinder sin nåd och sin Ande.

För de lutherska fäderna fick detta snabbt följer för hur de firade mässan. Den del av liturgin som kallades Canon missae ströks helt och hållet med undantag för instiftelseord, eller snarare för att just instiftelseorden skulle framhållas. De böner som omgav instiftelseorden hade förvidit nattvarden från att var sakrament till att i första hand bli sacrificium, ett offer framburet av människor till Gud. När de framväxande lutherska församlingarna firade mässa så speglade liturgin återupptäckten av att Jesu eviga och fullkomliga offer räcker för att rättfärdiggöra alla som tror. Därför var man noga med att liturgin skulle utformas så att vad Gud gör med oss genom ordet och sakramenten får församlingen att svara i bekännelse, bön, tack-sägelse och lovsång. Offret i mässan, är därmed å ena sidan Kristi sanna kropp och blod, som blir närvarande i kraft av Kristi egna instiftelseord och å andra sidan församlingens tack och lovsång och inte minst de kristnas tjänst till medmänniskorna i deras vardagliga kallelse.

I Konkordieformeln (Solida declaratio, artikel VII) uttrycks dessa insikter enligt följande:

Emedan missförstånd och söndring uppstått emellan en del teologer av den Augsburgska bekännelsen med avseende på konsekrationen och den gängse förekommande grundsatsen, att sakrament icke förekommer utanför det instiftade bruket, hava vi med avseende härpå i broderlig samdräkt enat oss om följande: Kristi lekamens och blods sanna närvaro i nattvarden åstadkommes icke av någon människas ord eller gärningar, varken prästens ord och förtjänster eller nattvardsgästernas ätande och drickande och tro, utan bör helt och hållet tillskrivas Guds, den Allsmäktiges, och vår Herres Jesu Kristi ord, instiftelse och ordning.

Ty Jesu Kristi sanna och allsmäktiga ord, som han uttalade vid nattvarden instiftande, voro icke blott verksamma vid den första nattvarden, utan gälla, verka och ha sin kraft alltfört, så att i kraft av samma ord, som Kristus uttalade vid den första nattvarden, Kristi lekamen och blod komma att vara i sanning närvarande, utdelas och mottagas överallt, där nattvarden firas enligt Kristi instiftelse och hans ord brukas. Ty där man håller fast vid hans instiftelse, uttalar hans ord över brödet och kalken och sedan utdelar det välsignade brödet och vinet, där är Kristus själv genom de uttalade orden i kraft av den första instiftelsen verksam genom sitt ord, som han vill skola upprepas. Just detta framhålles av Chrysostomus i en predikan om Kristi lidande: ”Kristus dukar själv detta bord och välsignar det; ty ingen människa gör det framsatta brödet och vinet till Kristi lekamen och blod, utan blott Kristus själv, den för oss korsfäste, gör det. Orden uttalas av prästens mun, men genom Guds

kraft och nåd och det ord, som han talar: Detta är min lekamen, välsignas de framburna elementen i nattvarden. Och liksom ordet: Tillväxten och föröken eder och uppfyllen jorden, uttalas blott en gång, men alltid är verksamt i naturen, så att den tillväxer och förökar sig, så är detta ord blott en gång uttalat, men intill denna dag och till Herrens återkomst är det kraftigt verksamt, så att hans sanna lekamen och blod äro närvarande i kyrkans nattvard”.

Att Chrysostomus citeras visar på att de lutherska fäderna strävade efter allmänkyrklighet, att just dessa ord citeras visar att de bars av en lidelse att principen ”Kristus allena” också skulle få liturgiskt genomslag.

Mot bakgrunden i högkyrkliga liturgiska studier och utvecklingslinjer under ekumeniskt inflytande, har trenden i svenska kyrkans liturgiska böcker varit att alltmer återinföra Canon missae, att omge instiftelseordens katabatiska (rörelsen från Gud till oss) med människors anabatiska (från människors till Gud) bön och åkallan. Från 1976 års försöksordning, via 1986 års kyrkohandbok till det ny föreliggande förslaget har inslag som offertorium (människors frambärande av gåvor och sig själva), epikles (bön om att den Helige Ande ska utföra förvandlingen/konsekrationen) och anamnes (församlingen påminner sig om Guds frälsande gärningar i Kristus). Långt ifrån allt detta är obiblistiskt eller skymmer evangelium. Men om utgångspunkten, teologiskt och liturgiskt har varit att Kristus enligt sitt löfte, i kraft av sin första instiftelse, alltså med sitt ord, som är fyllt med skaparmakt, gör sin kropp närvarande i brödet och sitt blod närvarande i vinet, hur påverkar det oss när vi både före och efter instiftelseorden börjar be om att den Helige Ande ska utföra undret som svar på våra böner?

I nattvardsbön 6 i förslaget, kommer den epikletiska bönen efter instiftelseord. Trots att Jesu levande röst i instiftelseorden (viva vox Christi) har ljudit över bröd och vin tycker handboks författarna att prästen behöver be: ”Gud sänd din Ande över oss och dessa gåvor”. I samma bön fortsätter texten: ”Ge denna värld, som vi älskar, ett nytt ansikte, med rättvisa och fred överallt”.

Om man är närsynt här, och det ska man vara när det gäller kyrkans gudstjänsttexter, så ber prästen alltså dels om att Guds Ande ska komma över gåvor på altaret och dels att Gud ska ge världen ett nytt ansikte med fred och rättvisa överallt. Kristi kropps och blods närvaro har vi bergfasta löften om i Guds ord, det är av största vikt att församling får all hjälp att tro det med visshet. Att vår fallna värld ska bli så förnyad att den blir präglad av rättvisa och fred överallt, finns det inte samma löften om. Skriften talar ju till och med om världens undergång. Om vi ändå ska tänka på när Gud efter tidens slut skapar nya himlar och en ny jord så får vi vara beredda på att den börens fulla svar kan dröja till efter mässans slut, kanske århundraden. Sammanförandet i en enda bön av det som kan och bör tros med full visshet, där och då, i mässans reala presens, å ena sidan och å andra sidan ”den saliga dag som i hoppet vi bida” är olämplig. Det riskerar ju att ge själarnas ovän ett tillfälle att framställa Kristi kropps och blods verkliga närvaro som lika osäker och fjärran som alltings återställelse.

I sin skrift ”Traktat om liturgin i Svenska kyrkan”, (Kyrkliga Förbundets Bokförlag, 2000), framhåller Bengt Hägglund att uppgörelsen med epiklesen i Johan III:s liturgi, ”Röda boken”, är det enda självständiga bidraget till reformationen från Svenska kyrkan. Hägglund skriver:

Kritiken formulerades av biskopen i Linköping, Martin Gestricius. Han ansåg att epiklesbönen i den nämnda formen (alltså inte endast bönen om att den helige Ande bereder hjärtat utan att de framsatta elementen,

”så att de i ett rätt bruk må för os vara Jesu Kristi lekamen och blod”) var överflödigt och gav intrycket, att instiftelseorden inte var tillräckliga, utan måste kompletteras med prästens bön (sidan 12).

Vill man av olika skäl, det finns också goda sådana, berika mässans form och bereda församling i bön och i förvissad förväntan så förefaller det mig att böner som har karaktären mer av tacksägelse än av åkallan fungerar väl och stärker tron och försvagar den inte. Jämför här två utdrag, det första ur nattvardsbön 4 (efter instiftelseorden) det andra ur nattvardsbön 5 (före instiftelseorden):

”Kom Skapare och ge oss kraft. Kom Jesus Kristus och ge oss längtan.”

”Kom heliga Ande, välsigna dess gåvor av bröd och vin och förnya oss.”

”Vi tackar dig för att vi genom dem får del av Kristi kropp och blod”.

Att i den kristna kyrkans gudstjänst säga att Gud både är vår fader och vår moder, är det verkligen att fördjupa gudsbilden? Fördjupa i förhållande till vad? Är det en fördjupning av bibelläsningen? Det anges i så fall inte. Varje kristen som har läst Bibeln vet att Gud på ett tydligt sätt presenterar sig själv som Fader och att detta fördjupas och förstärks genom Sonens framträdande och undervisning. Modergudinnor skymtar i både GT och NT, Astarte och efesiernas Diana, men de är inte Guds folks gudinnor (till deras försvar kan ju sägas att de åtminstone har bestämt sig för att vara antingen fader eller moder). Vi får alltså en bild av Gud där vi å ena sidan har Gud som Fader med en överväldigande bevisning i Guds eget ord och å andra sidan har vi Gud som moder, begrundat på några synpunkter inkomna år 2015 till Svenska kyrkans handboks-kommitté. En fördjupning? Måste man nu komma till tals med de teologer som för länge sedan tolkat sig dödligt döva för allt vad Bibeln har att säga kunde man säga att redan inom skapelsens erfarenhet finns belagt att det är av största vikt att barn för en sund psykologisk utveckling behöver veta att ”Pappa och mamma är inte samma, pappa är pappa och mamma är mamma” för att citera Mamma Mu. Hur ohyggligt förvirrande och skadligt det är att ställas inför en gestalt som på en gång framställs som fader och som moder går knappast att föreställa sig.

”Tala om Gud med ett inklusivt språk utan förbehåll.” Vad är det för förbehåll som har funnits i tidigare förslag? Ja, mot ett feministiskt önskemål om inklusivt språk har funnits krav på att språket ska vara sant, att det ska återge verklighet i enlighet med Guds ord. Därför nöjde man sig tidigare med formuleringen ”du som är såsom vår fader och vår moder”. Den formuleringen var illa nog eftersom den reducerade Guds faderskap till en metafor. Till skadan med den formuleringen hör också att det possessiva pronomenet ”vår” åsyftar våra jordiska fäder och mödrar. Dessa kan vara underbara människor och Luther drar sig inte för att kalla våra föräldrar för ”larva Dei” – Guds ansiktsmasker”. Men ändå vet vi ju att vi som jordisk föräldrar har våra dysfunktioner. Om vi in mässans innersta ska föras av texterna fram till bilden av våra föräldrar och via den ana Gud, istället för att föras fram till Jesus som uppenbarar Gud för oss och säger: ”Den som har sett mig han har sett Fadern” (Joh. 14:9) är risken stor att vi byter ned oss. När viljan att i gudstjänstens språk försöka göra både kvinnor och män hemmastadda lämnas fritt utan det grundläggande förbehållet att det som uttrycks måste vara sant och stå i samklang med den verklighet som Gud har uppenbarat för oss, då blir det ett direkt hot mot kyrkans kallelse att fira gudstjänst ”i ande och sanning”.

Stenkullen den 26 juli 2017

Fredrik Sidenvall (FK)

Kyrkomötet
Motion 2017:97
av Fredrik Sidenvall

Framställningen av Gud i inledningsorden

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att förslagen till inledningsord för mässa/gudstjänst i kyrkohandboksförslaget avslås och att inledningsorden för högmässa/mässa och gudstjänst istället utformas i enlighet med 1986 års kyrkohandbok.

Motivering

I förslaget ges förslag på inledningsord, alltså sjutton olika laddade texter som utgör portalen eller ouvertüren in i mötet med den Helige. De två första bygger på bibeltexter (1 Kon. 8:27 och Ps. 130) där åkallas Gud som Herren. I de tretton av de återstående texterna omtalas eller tilltalas den högste rätt och slätt med ordet Gud. Här finns ingen närmare bestämning, av karaktären ”O, Gud!”, ”Helige Gud” eller ”käre, älskade Gud”. Ordet Gud är ju enstavigt och enstaviga ord är inte så lätta att uttala med innerlighet när de står ensamma (kanske är det därför som Per och Lars ofta får smeknamnen Pelle och Lasse). Vi vet ju att ordet Gud hör till de mest missbrukade, som allt för ofta utropas obetänksamt och förstärkande som en brutal svordom. De som är vana att höra och uttala ordet Gud så, får ingen hjälp i dessa texter. I dessa nya texter har inte den klarnande bild av Gud som Jesus skänkt oss när han kallar honom ”min Fader och er Fader” fått någon plats. I julottans inledningsord förekommer fadersnamnet i vid den traditionella uppräkningsorden i ”Åra vare Fadern ...”. Den enda närmare bestämning av den Gud som nämns möter vi inledningsorden 7: ”Fjällens och det öppna landskapets Gud, skogarnas och den rika mångfaldens Gud, städernas och det pulserande livets Gud”. Tendens i det nya materialet i inledningsorden är tydlig. Här talar en kyrka som tackar nej när den Evige och Helige Gud träder oss till mötes ur det fördolda och gör sig känd för oss som Jesu Kristi Fader som genom den Helige Ande vill att vi ska känna honom som Abba, vår käre far. Istället för den befrielse och växtkraft som föds ur den trygga anknytningen och den innerlighet som en sådan relation kan präglas av, för oss kyrkohandbokens texter ut mot det kyligt okända och det opersonligt oförtrogna. Detta ende som sticker ut är en tendens till panteism där Gud knyts till eller möjligen identifieras med naturfenomen och samhällsfenomen, som en del människor och politiska ideologier kan gilla. Det är tjäle i kyrkans örtagård. Om kommittén på allvar har syftat till att ”bärande kristna föreställningar ... inte förändras”, så är resultatet inte lyckat.

Stenkullen den 26 juli 2017

Fredrik Sidenvall (FK)

Kyrkomötet
Motion 2017:98
av Fredrik Sidenvall

Prefation på Mariadag

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bönen i prefationen på Mariadag i nya kyrkohandboken formuleras: ”Du möter oss i din och Marias Son”.

Motivering

En ny prefation har formulerats med syfte att användas på Mariadagar – ett helt legitimt sätt för kyrkan att uppmärksamma vad Gud utför i och genom kvinnan. Dock är det svårt att förstå hur de som vakar över ett inklusivt språk har kunna gå med på formuleringen, där det står: ”Du möter oss i din Son, född av Maria”.

Det fanns i forntiden den uppfattningen att barnen endast var mannens eftersom de växte fram ur hans säd, som man tidigt i mänsklighetens historia hade lagt märke till. De dröjde länge innan man förstod att kvinnan inte bara var en växtplats utan även tillförde arvsanlag genom sin äggcell. Det har ju påverkat så mycket i vår historia, bland annat att barnbarn nekats att tillhöra morfars ätt. Man behöver inte vara radikalfeminist för att tycka att det är märkligt hur man kan missa att formulera sig så här: ”Du möter oss i din och Marias Son”. Så framhålls inkarnationens stora under och en obiblisk och könsdiskriminerande formulering undviks.

Stenkullen den 26 juli 2017

Fredrik Sidenvall (FK)

Kyrkomötet
Motion 2017:99
av Elsa Christersson

Begravningsverksamhet

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå föreslagna ändringar i kyrkoordningen i kyrkostyrelsens skrivelse 2017:5 Begravningsverksamheten.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån redan gjorda utredningar, hos regeringen framhålla behovet av en samordning av krematorieverksamheten.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmärksamma biskopsmötet på vikten av att vid visitationer och samtal uppmärksamma det värde kyrkogårdarna har som mötesplatser.

Motivering

I den begravningslag som riksdagen antog i samband med kyrkans skiljande från staten beslutas att huvudman för begravningsverksamheten, varmed menas de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser, är församling inom Svenska kyrkan eller kommun. Länsstyrelsen ansvarar för tillsynen genom sina begravningsombud.

Det bör uppmärksammas att lagen skiljer mellan de rent praktiska åtgärderna i samband med dödsfall och den religiösa och ceremoniella delen. Denna berörs inte i lagen utan tanken är förmodligen att detta skall utformas av samfund eller andra.

Den nationella nivån inom Svenska kyrkan nämns bara som en administrativ förmedlare av begravningsavgiften. Stiftsnivån nämns över huvud taget inte.

Denna ordning har nu funnit sin form och man kan se fördelar och brister. Så behöver t.ex. utbildningen av begravningsombuden förstärkas. SKAO, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, och SKKF, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, lämnar råd och håller utbildningar. De stora fördelarna med detta ligger i de möjligheter till kunskapsöverföring och nätverksbygge utanför de gängse kanalerna som dessa organisationer står för. Det som brister är kvalificerad utbildning av begravningsombuden liksom samordning på nationell nivå av krematorieverksamheten.

Att Svenska kyrkan fått förtroendet att ansvara för kyrkogårdsverksamheten genom sina församlingar är ett förtroende som bör värnas. Det mervärde, i form av naturliga mötesplatser som våra kyrkogårdar innebär, kan inte överskattas.

Lagen uttrycker mycket tydligt att begravningsverksamheten är en profan verksamhet med länsstyrelsen som huvudman. Så är t.ex. länsstyrelsen den instans som avgör vid olika mening.

I ett läge, när Svenska kyrkan på alla nivåer bör använda alla sina krafter för att hitta vägar för människor att nå in till den tro och det hopp som Svenska kyrkan står

Mot 2017:99 för, är det svårt att förstå varför kyrkostyrelsen vill gå mot lagen, slå sönder fungerande verksamhet och lägga ytterligare ansvar på organ som redan tycks ha nog med uppgifter.

Lund den 28 juli 2017

Elsa Christersson (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:100
av Staffan Yngvesson m.fl.

Gemensamt administrativt stöd och gemensamma ekonomiska resurser

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt utse en särskild arbetsgrupp, bestående av företrädare med erfarenhet av administrativt förändrings- och utvecklingsarbete, från nationell nivå och där stiftens erbjuds delaktighet, för att utvärdera och analysera satsningen på gemensamt stöd.
2. Kyrkomötet beslutar att arbetsgruppen får uppdraget att lämna förslag om hur nationella nivåns framtida ekonomiska ramar kan sättas så att det långsiktiga målet – att frigöra resurser till den grundläggande uppgiften – kan nås.

Motivering

Svenska kyrkans tre nivåer arbetar tillsammans med gemensamma stödfunktioner såsom GIP, Gemensam IT-plattform, och GAS, Gemensamt administrativt stöd inom ekonomi och personal. Stiftens tillhandahåller, genom sitt främjande, koncepten för församlingar och pastorat. Nationell nivå utvecklar och förvaltar koncepten och tillhandahåller dem för stiftens.

Beslut har tagits om ökade ekonomiska ramar för den nationella nivån, men målet för anslutningar till GIP och framför allt till GAS, har inte uppnåtts. Stiftens arbetar tillsammans med nationell nivå i den gemensamma anslutningsprocessen, men stiftens kan ha skilda ekonomiska förutsättningar för sitt arbete. Församlingar och pastorat får stöd av sitt stift. Eftersom Svenska kyrkan inte är en koncern kan inte ett gemensamt beslut om rutiner, system och arbetssätt fattas.

När de gemensamma koncepten GAS Ekonomi och GAS Personal utvecklades var målet tydligt – att frigöra resurser för den grundläggande uppgiften. Ju mer resurser som införande-, anslutnings- och förvaltningsarbetena kostar, desto längre tid tar det innan Svenska kyrkans tre nivåer tillsammans når målet. Oavsett vilken nivå som finansierar vad av de gemensamma stödfunktionerna, är det resurser som krävs och kostnader som uppkommer.

Det är hög tid att utvärdera orsakerna till att anslutningsnivån inte är högre, och att bedöma om kostnadsramarna för koncepten GAS Ekonomi och Personal för kommande år håller. Kostnadsfördelningar mellan nationell nivå och stift för de gemensamma koncepten bör identifieras, och då stiftens har skilda ekonomiska förutsättningar bör det analyseras om kostnadsfördelningarna är skäliga.

Det vår uppfattning att i arbetet med att analysera och föreslå förändringar bör stiftens bjudas delaktighet.

Mot 2017:100 Fristad och Järpås m.fl. orter den 2 augusti 2017

Staffan Yngvesson (C)

Gunvor Torstensson (POSK)

Carl-Eric Gabrielsson (C)

Birgit Kullingsjö (C)

Sven-E Kragh (C)

Aina Andersson (S)

Kyrkomötet
Motion 2017:101
av Sven-E Kragh m.fl.

Indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten till och konsekvenser av att övergå till ett indirekt valsystem till kyrkomötet och stiftsfullmäktige så att dessa om möjligt ska ske vid valen 2021.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att efter remiss till församlingar och stift återkomma till kyrkomötet med en redovisning av alternativa bestämmelser som innebär indirekta val till kyrkomötet och stiftsfullmäktige.

Motivering

Sedan kyrkomötesreformen 1983 har det gått 34 år. Den första perioden fram till 2001 valdes kyrkomötet och stiftsfullmäktige indirekt genom de beslutande organen på lokal nivå. Under de följande valperioden har beslutsorganen på stifts- och nationell nivå valts direkt. De allra flesta kyrkor har endast direkta val till den lokala nivån och ingen annan av våra nordiska folkkyrkor har direktval till organ på stifts- och nationell nivå.

Enligt kyrkoordningen har Svenska kyrkan två pastorala nivåer – den lokala nivån och stiftsnivån. Enligt Lagen om Svenska kyrkan uttrycks i den inledande paragrafen: ”Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift. Svenska kyrkan har också nationella organ.”

Nationell nivå har enligt kyrkoordningen ansvar för ett antal uppgifter. Dessa uppgifter och de beslut som kyrkomötet fattar berör inte direkt enskild medlem i Svenska kyrkan. Ett exempel är att det viktiga beslutet om uttag av kyrkoavgift sker lokalt. Uppgifterna och besluten på nationell nivå riktas istället direkt mot förutsättningar i stift och församlingar. Det är därför naturligt att de som fattar beslut i kyrkomötet har erfarenheter och förankring från och främst representerar församlingarna och stiftet.

Vi anser att solidariteten mellan kyrkans nivåer måste stärkas. Stiftet har till uppgift att stödja församlingar och pastorat i deras viktiga arbete att sprida evangelium i ord och handling. Under senare tid har stora förändringar skett på lokal nivå. Många enheter har blivit större och fått större resurser. Trots detta upplever man på lokal nivå att alltför mycket sker utan att man kan påverka detta. Enligt vår uppfattning har kyrkan alltid byggts från lokal nivå. Dock kan vi konstatera att resursförstärkningen på nationell nivå har förskjutit delar av vår kyrkosyn. Mycket av utvecklingen har flyttats från lokal nivå och man har alltmer fått bidrag för riktade insatser från nationell nivå.

Det vore med bakgrund av principen om församlingen, Svenska kyrkans primära enhet, naturligt att de som i kyrkomötet har att fatta övergripande strategiska beslut

Mot 2017:101 om kyrkans lära och liv, representerar församlingarna och stiftet något som tydligast säkerställs med hjälp av indirekta val.

Karlstad m.fl. orter den 31 juli 2017

Sven-E Kragh (C)

Anna Lundblad (POSK)

Sven-Bernhard Fast, biskop

Hans Stiglund, biskop

Mikael Mogren, biskop

Johan Dalman, biskop

Kyrkomötet
Motion 2017:102
av Anette Nordgren och Hans-Olof Andrén

Översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att kyrkostyrelsen ges ett förnyat uppdrag att göra en översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna i enlighet med vad utskottet anfört i betänkandet TU 2016:9.

Motivering

I KsSkr 2017:2 redogörs för behandlingen av kyrkomötets ärenden. På sidan 41 under avsnittet ”Kyrkomötets skrivelse 2016:14, TU 2016:9 Rekrytering av personal till utlandsförsamlingarna”, anger kyrkostyrelsen hur uppdraget ”att göra en översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna i enlighet med vad utskottet har anfört” utförts.

Utskottet anförde bl.a.:

Mot bakgrund bl.a. av det som framförs i motionen menar utskottet att det kan finnas anledning att närmare belysa de ömsesidiga förväntningar som kan finnas på hur samverkan ska gestaltas mellan utlandsförsamlingarna och den nationella nivån. Det behöver tydliggöras i vilken mån det finns brister i relationen och hur det i så fall kan åtgärdas.

I uppdraget ingick att förbättra rutinerna vid rekrytering så att församlingarnas kyrkoråd ska bli bättre delaktiga i anställningsprocessen. I denna del rapporterar kyrkostyrelsen att ”Synpunkterna rörande anställningsförfarandet är redan genomförda.” Hur detta genomförts, nämns inte.

Uppdraget var dock bredare än så, men någon belysning av de ömsesidiga förväntningarna på samverkan mellan nationell nivå och utlandsförsamlingar redovisas inte. I stället redogörs för den juridiska genomgång som görs för att säkerställa att utlandsförsamlingarnas verksamhet genomförs i lagliga och lämpliga former. Detta är förvisso en annan viktig fråga, som dock inte har direkt att göra med ömsesidiga förväntningarna. Uppdraget att göra en översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna synes alltså vara förbisedd.

Kyrkostyrelsen anger att skrivelsen är slutbehandlad. Mot bakgrund av detta föreslås att kyrkostyrelsen ges ett förnyat uppdrag att göra en översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna i enlighet med vad utskottet anfört i TU 2016:9.

Aten och Göteborg den 30 juni 2017

Anette Nordgren (–)

Hans-Olof Andrén (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:103
av Dag Sandahl

Ordningen för vigsel

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar beträffande vigselordningen i nya kyrkohandboken att lovprisningen inte ska vara fakultativ.
2. Kyrkomötet beslutar beträffande vigselordningen i nya kyrkohandboken att lovprisningens andra sats ska lyda ”underbart har du skapat man och kvinna”.
3. Kyrkomötet beslutar beträffande vigselordningen i nya kyrkohandboken att vid Tillkännagivandet utgår meningen ”Era löften om ömsesidig kärlek och trohet påminner om Guds omsorg och kärlekens gåva.”
4. Kyrkomötet beslutar beträffande vigselordningen i nya kyrkohandboken att förbönen ska uttrycka att man och kvinna förenats i äktenskapet.

Motivering

Kristen gudstjänst är lovprisning. Att då göra en lovprisning fakultativ i en kyrkohandbok, ter sig egendomligt också om det är så i gällande kyrkohandbok. Detta behöver ändras. I denna lovprisning är det inget problem ens vid vigsel av par av samma kön, att säga att Gud underbart har skapat man och kvinna. Vilka som avses med ”oss” framstår som oklart. Brudparet? Brudparet och prästen? Alla som samlats i kyrkan? Till nöds skulle man kunna tänka sig att ersätta begreppet ”oss” med ”människan”, som dock är skapad man och kvinna, manligt och kvinnligt.

Människors löften påminner förstås inte om någonting. De är helt enkelt löften. De kan förstås uppfattas vara ett svar på Guds omsorg och kärlekens gåva, men det är något annat. Enklast är att stryka den illa tänkta meningen.

Poängen med en vigsel är att något händer i vigselakten. ”De tu blir ett”, som det folkliga uttrycker lyder. Den sjungna förbönen bör inte förändras utan uttrycka just att människor bevittnat den offentliga delen av detta förenande.

Moheda den 31 juli 2017

Dag Sandahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2017:104
av Dag Sandahl

Svenska kyrkan som arbetsgivare

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att teologiskt och rättsligt utreda principfrågorna om Svenska kyrkan som arbetsgivare.

Motivering

I arbetet med nya relationer kyrka–stat var förstas frågorna om anställningar och ”arbetsgivarfrågor” sådant det måste fattas beslut om. Det ansågs då inte vara möjligt med något annat än en organisation som är lik den samhälleliga, dvs. en modell för sådana som köper arbete och sådana som säljer sitt arbete. Jag kan på många sätt finna en sådan modell för arbetsmarknaden riktig, men den kanske skulle ifrågasättas som en form för en kyrkas sätt att organisera sig. Hur gör andra kyrkor i de ekumeniska sammanhang Svenska kyrkan ingår i?

Vi har en modell där kyrkomötet alls inte har med den här sortens frågor att skaffa och följaktligen inte heller kyrkostyrelsen. Ter sig detta riktigt rimligt och i så fall varför? Också vi som inte omfattar en korporativistisk samhällssyn skulle behöva reflektera över vad Kyrkan är, om inte just korporativ och styrd av ett för alla gemensamt intresse, som kan definieras som att ”göra Jesus känd, trodd, älskad och efterföljd”. Kyrkans historia igenom finns en skyldighet att ta ansvar för förkunnarna även om S:t Paulus markerar sitt ekonomiska oberoende och sin frihet (Apg. 20:33–34 och 1 Kor. 9:18). Men den organisation och den lönepolicy Svenska kyrkan fått, är vi långt ifrån apostelns livssyn.

För 20 år sedan kunde tillsyn och det som kallades arbetsgivaransvar inte kombineras. Det är inte säkert att den hållningen var rätt tänkt för livet i Svenska kyrkan. Alla dessa frågor borde belysas och kompliceras på nytt. Det är en naturlig hållning under våra mänskliga villkor, där kunskapen är ett styckverk, dvs. begränsas (1 Kor. 13:9 i 1917 och 1982 års översättningar). En sådan utredning ska belysa modeller för anställnings- och ansvarsfrågor i en episkopal kyrka.

Moheda den 1 augusti 2017

Dag Sandahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2017:105
av Torvald Johansson m.fl.

Liturgisk kommitté

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en liturgisk kommitté, vars uppgift främst ska vara att samla och granska nyskapad mässmusik och auktorisera bruket av denna.

Motivering

Under arbetet med den nya handboken har i diskussioner och artiklar uppmärksamats behovet av nyskapad mässmusik som representerar olika genrer. Detta är ett viktigt område som varit eftersatt länge. Följande uppräknings är endast några exempel på det stora behov som finns.

I det föreliggande förslaget till kyrkohandbok saknas t.ex. mässmusik med tydlig jazzinfluens liksom gudstjänstmusik och texter anpassade för mindre barn. Till detta behöver musik fogas från utomeuropeiska källor, i nordisk folkton och från samisk tradition för att nu nämna några exempel på traditioner som bör finnas lättillgängligt och kunna användas i våra församlingar. Samiska rådet finner det förvånande att Svenska kyrkans uttalade ambition att inkludera samerna i kyrkan inte avspeglas i förslaget till Kyrkohandboken för Svenska kyrkan, då man noterade i sitt remissvar 2016 att samiska böner, texter och musik helt saknas i handboksförslaget.

Vi behöver finna former för detta nyskapande och för att sprida denna nyskapade liturgiska musik.

I många församlingar använder man idag lokalt producerad musik i gudstjänster, och om musiken används permanent anger man även detta i av domkapitlen utfärdade församlingsinstruktioner.

Det saknas i nuläget en instans som kan samla ihop de musikaliska verk som produceras lokalt, som kan bedöma kvalitén och auktorisera en användning för övriga församlingar. När det gäller samlandet och auktorisation bör man utnyttja de erfarenheter som finns från framtagandet av Psalmer i 90-talet samt Psalmer i 2000-talet.

Den liturgiska kommittén ska bestå av välmeriterade musiker med, gärna också representanter för musikorganisationer utanför Svenska kyrkan, t.ex. Musikaliska akademien. I kommittén ska det finnas teologisk kompetens. Sekreterare kan vara musikhandläggare från kyrkokansliet. Kommittén bör tillsättas under 2018.

Strängnäs, Linköping, Simrishamn och Stockholm den 1 augusti 2017

Torvald Johansson (POSK)

Anna Lundblad (POSK)

Mats Hagelin (BA)

Sven Milltoft (BA)

Kyrkomötet
Motion 2017:106
av Torvald Johansson och Ola Isacson

Kyrkomusikerorganisationen i församlingar och pastorat

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att i fråga om kyrkoordningen att 34 kap. 1 § punkt 4 ska ha följande lydelse:
Minst det antal övriga kyrkomusiker, diakoner och den personal som i övrigt behövs för verksamheten.
2. Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 34 kap. 2 § andra stycket ska ha följande lydelse:
Domkapitlet ska besluta om en befattning som kyrkomusiker enligt 1 § 3 eller 4 ska vara försteorganist, organist eller kantor.

Motivering

I den av kyrkokansliet remitterade promemorian 2016 föreslogs att stiftsstyrelsen skulle ges möjlighet att besluta om fler musikertjänster än en per församling eller pastorat. Denna motion handlar om en följdändring av beslutet från 2014 och fråntar inte den lokala nivån dess beslutsordning vad gäller 34 kap. Kyrkans anställda.

I kommentaren till kyrkoordningen står att läsa från den dåvarande Centralstyrelsen:

En rimlig ambitionsnivå är att organisterna dels inte tillåts bli färre i stiftet, dels gärna fördelas geografiskt på så sätt att även kringliggande församlingar kan få nytta av organistens särskilda kunskaper och erfarenheter. Avsikten är således inte att det skall ske någon nedrustning av den kyrkomusikaliska kvalitén. (CsSkr 1999:3 sidan 2–234 f).

Från 2014 har det skapats nya stora pastorat och innan dess lades många församlingar tillsammans. I dagsläget kan domkapitlet i samband med att församlingsinstruktionen utfärdas endast besluta att det ska finnas minst en kyrkomusiker som är organist. Det förefaller fullständigt orimligt med denna bestämmelse utifrån den stora förändring som ägde rum i den lokala indelningen i samband med strukturbeslutet 2014. Uppdraget som kyrkomusiker har sedan reformationen varit reglerad i kyrkoordningar och kyrkolag.

Beslutet 2014 innebar att betydligt större pastorat och församlingar bildades.

Exempel på de förändringar som skett är bl.a. i Linköping där det tidigare har varit åtta pastorat i en samfällighet men nu är åtta församlingar i ett och samma pastorat. I Norrköping har 17 församlingar i Norrköpings dåvarande samfällighet ombildats först till fyra församlingar/pastorat och därefter till fyra församlingar inom ett och samma pastorat. Lydelsen i kyrkoordningen 34 kap. 2 § bör därför nu ändras

Mot 2017:106 utifrån de förhållanden som ändrades 1 januari 2014 då de nya stora pastoraten och församlingarna tillkom och som kommer att äga rum i nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet den 1 januari 2018. Att detta ännu inte gjorts ser vi som ett förbi-seende i den omfattande beslutsprocess som ägt och äger rum.

Vi utgår från att Svenska kyrkan vill värna det kyrkomusikaliska kulturarvet och möjliggöra kyrkomusikens utveckling för nya tider. Det innebär att man måste slå vakt om värdet i en välutbildad kyrkomusikerkår. Att tillförsäkra att bestämmelserna i kyrkoordningen är ändamålsenliga innebär ett första steg som ger uttryck för den ambitionsnivå Svenska kyrkan har.

Strängnäs och Växjö den 1 augusti 2017

Torvald Johansson (POSK)

Ola Isacsson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:107
av Mats Hagelin

Kyrkounderhållsbidrag

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att kyrkounderhållsbidrag kan användas för åtgärder som syftar till bevarande, användning och utveckling av kyrkliga kulturminnen.

Motivering

Beslutet om att rikta det nya kyrkounderhållsbidraget (KUB) endast till underhåll av kyrkobyggnaderna är en kraftig förändring och försämring av dagens kyrkobyggnadsbidrag (KBB) som stiftens sedan länge använt och fördelat även för sådana åtgärder som inte kan erhålla kyrkoantikvarisk ersättning (KAE).

I dagsläget får KAE nästan enbart användas till åtgärder som syftar till att bevara de av kulturmiljölagen skyddade kyrkliga kulturminnena. KBB har däremot kunnat användas även för att ”använda och utveckla” vårt kulturarv. På detta sätt har Svenska kyrkan kunnat framhålla att vi tar ett komplett ansvar för det kyrkliga kulturarvet. Vi har efterföljt de av Riksdagen år 2009 (och 2017) antagna kulturpolitiska målen där just principen att ”bevara, använda och utveckla” lyfts fram. Vi har även kunnat plädera för utvidgad användning av KAE utifrån statens kulturpolitiska målsättning vid kontrollstationerna 2009 och 2014. Beslutet om att KUB endast ska kunna tilldelas till projekt som redan är berättigade KAE begränsar och försämrar Svenska kyrkans och stiftens möjligheter att ta sitt ansvar för det kyrkliga kulturarvet.

KUB kan exempelvis inte användas för tillgänglighetsåtgärder i kyrkorna, inte heller för ändringar som motiveras av liturgins eller verksamhetens behov, t.ex. omgestaltning av orglar eller skapande av barnhörnor. KUB kan heller inte användas för ofta nödvändiga renoverings- och ombyggnadsarbeten i samband med borttagning av bänkar längst framme i kyrkorummet för att skapa mer funktionellt kyrkorum för gudstjänstfirande.

Enligt regeringens proposition 1996/97:35, ”Ett nytt system för ekonomisk utjämning inom Svenska kyrkan”, behölls KBB som en komponent i utjämningsystemet. Förslaget baserades på den föregående utjämningsutredningen och där det enligt propositionen fanns ett brett stöd för ett friare och decentraliserat bidrag som skulle kunna användas för alla arbeten på en kyrka. När den kyrkoantikvariska ersättningen infördes var KBB därmed ett viktigt komplement till ersättningen som endast får användas för kulturhistoriskt motiverade kostnader på de lagskyddade kyrkliga kulturminnena. Att begränsa KUB till samma ändamål som KAE går därmed emot de riksdagsbeslut som ligger till grund för överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan.

Mot 2017:107

Genom beslut om användning av KUB skickar Svenska kyrkan en olycklig signal till staten: ”Vi vill endast bevara, inte använda eller utveckla det kyrkliga kulturarvet!” Beslutet strider mot andemening och text i regeringens kulturarvsproposition som lämnades till Riksdagen i mars 2017. Beslutet försvårar även diskussioner om framtida KAE-användning vid kontrollstationen 2019.

Simrishamn den 27 juli 2017

Mats Hagelin (BA)

Kyrkomötet
Motion 2017:108
av Mats Hagelin och Hans-Olof Andrén

Minskat antal ledamöter i kyrkomötet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till förändringar i kyrkoordningen, innebärande att 201 ledamöter ska väljas till kyrkomötet från och med kyrkovalet 2021.

Motivering

Frågan om antalet ledamöter i kyrkomötet har diskuterats under många år. Flera motioner i ämnet har tidigare väckts i kyrkomötet, och frågan lyftes även inom ramen för demokratiutredningen för några år sedan.

Kyrkomötets storlek regleras i kyrkoordningens 11 kap. 1–2 §§. Där stadgas att antalet ledamöter ska vara 251, varav två ledamöter utses av utlandsförsamlingarna. Det är naturligtvis viktigt att antalet ledamöter är så pass stort att Svenska kyrkans högsta beslutande organ har en god representativitet utifrån, bland annat, geografisk spridning. Samtidigt måste kyrkomötet ges förutsättningar till ett effektivt arbete, sett till såväl arbetsformer som kostnader.

Vi föreslår att kyrkomötet ska besluta att antalet ledamöter ska minskas med 50 till 201, från och med kyrkovalet 2021. Kyrkostyrelsen föreslås därför få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag på ändringar i kyrkoordningen i tillämpliga delar. Kyrkomötets arbete är idag tungrott och kostnaderna tämligen omfattande. Som exempel kan nämnas utmaningen i att hitta lämpliga lokaler för kyrkomötet med nuvarande storlek. Vi bedömer att en god representativitet kan upprätthållas även med 201 ledamöter. I en tid då Svenska kyrkan tappar medlemmar, med tuffa ekonomiska och verksamhetsmässiga prioriteringar i många församlingar som följd, bör den nationella nivån föregå med gott exempel. Ett minskat antal ledamöter i kyrkomötet är ett sätt att bidra till att öka effektiviteten och minska kostnaderna.

I kyrkostyrelsens beredningsarbete bör även ingå att utreda fördelningen mellan fasta mandat och utjämningsmandat (kyrkoordningen 38 kap. 17 §), för att säkerställa en tillräcklig proportionalitet inom ramen för ett minskat antal ledamöter. Vi vill understryka att utlandsförsamlingarnas representation inte påverkas av förändringen, utan att dessa även framdeles ska utse två ledamöter.

Simrishamn och Göteborg den 1 augusti 2017

Mats Hagelin (BA)

Hans-Olof Andrén (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:109
av Berit Bornecrantz Dias m.fl.

Förbud mot rasistiska nomineringsgrupper

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur ett förbud i kyrkoordningen mot rasistiska, alternativt högerextrema, gruppers bildande av nomineringsgrupp till kyrkovalet skulle kunna se ut.

Motivering

Både Gamla och Nya testamentet är tydligt när det gäller kärleksbudskapet. Du ska älska din nästa såsom dig själv, ge till den som ber och ta emot främlingen som om han/hon vore en del av ditt eget folk. Vi lever för att visa för Gud och människor att vi klarar att bemöta varandra med kärlek och att skapa fredliga relationer. Främlingsfientlighet och rasism orsakar förtryck, segregation och våld. Det borde vara en självklarhet att inga nomineringsgrupper med främlingsfientliga och rasistiska tendenser har i Svenska kyrkan att göra. Kyrkan bör säga: omvänd dig och kom tillbaka när du ställer upp på kyrkans värdegrund. Vi kan ha olika åsikter, men vi bör ha en gemensam värdegrund som baserar sig på den kristna övertygelsen att vi alla har samma människovärde, oavsett socialgrupp, funktionsnedsättning, ålder, hudfärg, kön, sexuell läggning, religion, etnicitet och kultur.

Vi har tyvärr drabbats av ett samhällsproblem som i hög grad beror på att regeringen inte lever upp till den konvention om rasism som man undertecknade i FN 1971 men ännu inte lagstiftat i enlighet med, varför olika högerextrema grupper bildat politiska partier och tagit plats i olika parlamentariska församlingar i landet. Vi vill förhindra att dessa tar sig in i Svenska kyrkans olika beslutsorgan och föreslår att kyrkostyrelsen utreder hur kyrkoordningen skulle kunna förändras för att skydda kyrkan från intrång av högerextrema grupper med värderingar som världssamfundet efter andra världskriget var överens om är kriminella. Det är skrämmande att FN:s granskningskommitté, när de närmast årligen kritiserar vår regering på denna punkt, inte hörsammas av den svenska regeringen. Svenska kyrkan har chansen att visa exempel på rättfärdighet som kan få stor betydelse för människor både i det nationella och det internationella sammanhanget samt att påminna om en etik och moral som tragiskt nog behöver väckas på nytt i vår tid.

Olhão, Portugal, m.fl. orter den 31 juli 2017

Berit Bornecrantz Dias (ViSK)

Anki Erdmann (ViSK)

Britt-Marie Danestig (ViSK)

Micke G Hästö (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:110
av Britt-Marie Danestig m.fl.

Prästers väjningsrätt vid vigsel

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att hos regeringen anhålla om att bestämmelsen i 4 kap. 3 § andra stycket äktenskapsbalken om prästers väjningsrätt när det gäller vigsel utgår.

Motivering

Präster i Svenska kyrkan har flera olika plikter. I sitt arbete som präster ska de följa vigningslöftet som de avlade vid prästvigningen. Ett löfte om att bland annat följa kyrkans ordning och stå fast i tron, samtidigt som de skall ha ett visst anseende som är förenligt med prästämbetet. Som arbetstagare har prästerna dessutom en plikt gentemot arbetsgivaren att vara lojala i sina tjänster och följa de lagar och regler som följer arbetsrätten. Frågan är i vilken utsträckning prästen har rätt till en personlig trosuppfattning som skiljer sig från majoriteten inom kyrkan? Vad det gäller förrättandet av vigsel har präster rätt att vägra, oavsett anledning, med stöd av Äktenskapsbalkens 4 kap. 3 § 2 om en prästs väjningsrätt vid vigsel. Alla andra kyrkliga handlingar såsom dop, begravning och konfirmation är prästen skyldig att utföra och underkasta sig med hänvisning till arbetsrättsliga regler och då framförallt arbetsskyldigheten. Om en präst vägrar att utföra någon av dessa uppgifter är det arbetsrättsligt sett att betraktas som arbetsvägran. När det gäller vigsel är det däremot den enskilde prästens tolkning av de vigningslöften hon eller han avlagt som är avgörande. Vi menar att samvetsbetänkligheter inte ska kunna inskränka på arbetsskyldigheten så länge uppgifterna följer anställningsavtalet och normalt sett ses vigsel som en sådan.

Sollentuna m.fl. orter den 30 juli 2017

Britt-Marie Danestig (ViSK)

Anki Erdmann (ViSK)

Micke G Hästö (ViSK)

Berit Bornecrantz Dias (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:111
av Britt-Marie Danestig m.fl.

Svenska kyrkans psykosociala arbetsmiljö

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att vid kyrkomötet 2018 informera om de åtgärder som vidtagits och som kommer att vidtas för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön i Svenska kyrkan.

Motivering

I begreppet psykosocial arbetsmiljö ingår normal allt som inverkar på personalens psykiska hälsa som stress, men även sådant som hör ihop med rent organisatoriska problem. Oavsett orsak kan detta i sin förlängning leda till svårhanterliga konflikter och även rena trakasserier. Arbetsmiljöproblem är också många gånger förenade med betydande kostnader för en organisation. Enligt tidigare uttalanden av Kyrkans akademikerförbund är risken att präster drabbas av psykisk ohälsa på grund av stress och utmattning hela 50 procent högre än för andra yrken. Inom Svenska kyrkan kan givetvis en del problem ha sin grund i trosfrågor, men mer troligt i stress och hög arbetsbelastning. Stressproblematiken bland främst präster och diakoner, men även övrig personal, kan nog också bero på svårigheter att skilja mellan arbete och fritid. Helt klart är att en effektiv organisation kräver personal som trivs på sin arbetsplats och som har möjligheter att utvecklas i sitt arbete. Den kräver personal som är trygga i sina yrkesroller och som har goda och uppriktiga relationer till sina arbetskamrater.

Sollentuna m.fl. orter den 29 juli 2017

Britt-Marie Danestig (ViSK)

Anki Erdmann (ViSK)

Micke G Hästö (ViSK)

Berit Bornecrantz Dias (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:112
av Anki Erdmann m.fl.

Katarinauppropet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att för Svenska kyrkans räkning skriva under Katarinauppropet, ”Ja till human flyktingpolitik – nej till svensk vapenexport”.

Motivering

Katarinauppropet startade 2017 för att Svenska kyrkan ska fortsätta, och även intensifiera, sitt arbete för en human flyktingpolitik och ett sätt att hantera konflikter och skapa säkerhet som utesluter våld. Ett första viktigt steg är att stoppa svensk vapenexport.

Initiativtagare till uppropet är kyrkoherden i Katarina församling, Olle Carlsson, Kristna fredsrorelsen, ärkebiskopen emeritus KG Hammar och författaren Olle Sahlström.

Bakom uppropet står förutom Katarina församling även Stockholms moské och biståndsorganisationen Islamic Relief.

Mer att läsa om uppropet finns på www.katarinauppropet.se.

Stockholm m.fl. orter den 1 augusti 2017

Anki Erdmann (ViSK)

Britt-Marie Danestig (ViSK)

Micke G Hästö (ViSK)

Berit Bornecrantz Dias (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:113
av Ola Isacsson och Torvald Johansson

Anvisning vid trosbekännelsen i huvudgudstjänst

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att den anvisning som fanns i 2016 års förslag ska ersätta den som finns i kyrkostyrelsens förslag till ny kyrkohandbok så att anvisningen vid trosbekännelsen i huvudgudstjänst har följande lydelse:

Trosbekännelse är ett fast moment i huvudgudstjänst men kan i undantagsfall utgå eller ersättas med trinitarisk psalm.

Motivering

Trosbekännelsens ställning i huvudgudstjänsten har varit en fråga av vikt i arbetet med ny kyrkohandbok. I många av gudstjänstens moment har valfriheten ökat och därmed har igenkännandet mellan församlingar och i den världsvida kyrkan minskat. Därför är det väsentligt att identifiera de punkter där igenkännande och samhörighet i gengäld behöver stärkas. Trosbekännelsens formulering är en sådan punkt.

I det förslag som gick ut på remiss 2016 var anvisningen vid trosbekännelsen i huvudgudstjänst: ”Trosbekännelse är ett fast moment i huvudgudstjänst men kan i undantagsfall utgå eller ersättas med trinitarisk psalm.”

I kyrkostyrelsens förslag är formuleringen ändrad till ”Trosbekännelse är ett fast moment i huvudgudstjänst. Kan ersättas med trinitarisk psalm.” Ändringen motiveras inte på annat sätt än att den har föregåtts av utredning.

Som vi ser det är det väsentligt att stärka trosbekännelsens ställning i huvudgudstjänst för att vidmakthålla att den lokala gudstjänsten firas i gemenskap med såväl den världsvida kyrkan i alla tider som med Svenska kyrkans församlingar.

Där det finns pastorala behov av att oftare än undantagsvis använda annan formulering av trosbekännelsen än den apostoliska eller nicenska, finns möjlighet för domkapitlet att medge detta genom bestämmelse i 18 kap. 6 § kyrkoordningen.

Nydala den 31 juli 2017

Ola Isacsson (POSK)

Torvald Johansson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:114
av Ola Isacsson

Kompletterande gudstjänstmusik

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur gudstjänstlivet i Svenska kyrkan kontinuerligt kan tillföras kompletterande Gudstjänstmusik (Kristusrop, Lovsången, Lovsågelsen, Helig, O Guds Lamm och Lovprisning) utan att detta innebär att ny kyrkohandbok antas, men även utan att detta helt är hänvisat till lokalt skapande eller förlagsprodukter.

Motivering

I kyrkostyrelsens förslag till ny kyrkohandbok införs begreppen ”huvudmusik” och ”kompletterande gudstjänstmusik”. Så vitt jag vet har denna åtskillnad mellan musik i kyrkohandboken inte funnits i förslagen 2012 och 2016.

I skrivelsen anges att kyrkohandbokens huvudmusik rymmer samtliga kyrkoårs-serier och att detta motiverar dess ställning. (Samtidigt är det inte oproblematiskt att kyrkohandboken ger intrycket av att ”huvudmusik” i Svenska kyrkan upphörde att skapas 1986. Ingen av den kompletterande musiken har ansetts höra hemma i huvudmusiken, t.ex. någon av lovsångerna, ett kristusrop eller ett O, Guds lamm.)

Genom att kyrkohandboken skiljer mellan huvudmusik och kompletterande musik öppnas en dörr som aktualiserats i tidigare kyrkomöten, att finna former för att ge Svenska kyrkan ny gudstjänstmusik oftare än i samband med att ny kyrkohandbok antas vart trettionde år. Går det, genom begreppen huvudmusik/kompletterande musik, att skapa dessa former på annat sätt än enbart genom lokala initiativ i överensstämmelse med 18 kap. 6 § kyrkoordningen?

Steget mellan gudstjänstmusik antagen genom kyrkohandbok och gudstjänstmusik (lokalt framtagen eller förlagsprodukter) är alltför stort. Försöksverksamheten inför ny kyrkohandbok och användningen av gudstjänstmusik B–E har visat styrkan i att kompletterade musik tagits fram på annat sätt än genom lokala initiativ. Trots församlingarnas vetskap om att musik och/eller text har begränsad slitstyrka har den kompletterande musiken fyllt behov som annars hade fyllts av musik utan chans till föregående teologisk granskning och utan igenkännande i Svenska kyrkan i övrigt.

Nydala den 31 juli 2017

Ola Isacsson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:115
av Jesper Eneroth m.fl.

Ofrivilligt utträde ur Svenska kyrkan

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att vara medlem i Svenska kyrkan om folkbokföringsadress saknas.

Motivering

När en person som är tillhörig Svenska kyrkan, blir hemlös, förlorar hon sin folkbokföringsadress och därmed också sin kyrkotillhörighet.

När den hemlöse söker sig till Svenska kyrkans diakoni, blir det ibland därmed svårt att få del av ekonomiska bidrag. Utanförskapet i både samhället och kyrkan ökar.

En person som är medlem i Svenska kyrkan ska inte bli av med sitt medlemskap utan att ha begärt utträde. Kyrkostyrelsen bör få i uppdrag att utreda möjligheten att vara medlem i Svenska kyrkan också om folkbokföringsadress saknas.

Göteborg m.fl. orter den 28 juli 2017

Jesper Eneroth (S)

Margareta Carlenius (S)

Mats Ludvigsson (S)

Lars G Linder (S)

Kyrkomötet
Motion 2017:116
av Jesper Eneroth och Louise Callenberg

Codex ethicus

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad en riktlinje för uttolkning av vigningslöftena ska innehålla och hur den ska praktiseras i syfte att stödja och ställa krav på vigda medarbetares offentliga beteenden och handlingar.

Motivering

I en tid där polariseringen i samhället ökar och där människor tenderar att kommunicera i bubblor föds behovet av etisk kodex. Man pratar om det inom utbildningsväsendet i syfte att göra elever medvetna om vilken påverkan deras närvaro och yttrande kan ha i digitala medier. Man för fram liknande krav på arbetsplatser där lojaliteten på företaget eller organisationen bryts mot den personliga integriteten att få tycka och gilla vad man vill på exempelvis facebook. Gränserna för privatperson och offentlig person suddas ut. Rätten att få tycka som man vill ifrågasätts allt mer och ett behov av etik och medmänsklig grundhållning diskuteras allt mer.

I Svenska kyrkan har det funnits uppförandekoder och regler för den offentliga kyrkliga personens uppträdande under nästan hela hennes historia. Visst kan man till och med gå så långt och mena att bergspredikan i sig självt är en tidig och ursprunglig version av en codex ethicus. Tyvärr har vi i Svenska kyrkan sett hur behovet av uppförandekoder för präster och diakoner under senare decennier allt mer relativiseras. Alla stift har inte idag etiska koder och den nationella diskussionen om behovet av en dylik för hela Svenska kyrkan har inte kommit vidare i biskopsmötet.

Sommaren 2016 rasade en intern debatt som delvis var offentlig inom kyrkan med anledning av kampanjen "Mitt kors". I ljuset av den var det många som höjde ögonbrynet om hur det står till inom Svenska kyrkan och inte minst bland dess anställda gällande tongångarna. Är det verkligen okej att yttra sig om varandra hur som helst?

Ledarsidor diskuterade under hösten 2016 fenomenet och bland annat Kyrkans tidning nr 39 hade samma tanke som denna motion. Är det inte dags att inse att vi behöver etiska regler? Så här skrev ledaren angående syftet med en Codex ethicus för präster och diakoner:

Syftet med en codex ethicus är att påminna präster och diakoner om det etiska ansvar som ämbetet medför, att stärka lojaliteten kollegor emellan och att visa hur kyrkans anseende ska vårdas på bästa sätt. Dokumentet kan därmed beskrivas som en uttolkning av vad vigningslöftena innebär i praktiken. Liknande riktlinjer finns bland läkare och advokater.

Mot 2017:116 Kyrkans anställda är fler än de med krage. Men det är vigningslöftenas etik som bör sätta normen inom kyrkan. När en riktlinje om uppförande finns för dem vi viger till tjänst kan ett arbete initieras om hur kyrkans övriga medarbetare ska förhålla sig till detsamma. Men det torde vara en arbetsgivarfråga.

För att komma vidare behöver Svenska kyrkan ett uppdrag om att nationellt ta fram gemensamma riktlinjer för uttolkning av vigningslöftena som stöd för uppförande och beteenden bland kyrkans vidga medarbetare i det offentliga rummet, inte minst viralt. För att veta hur denna riktlinje ska se ut och hur den ska tolkas och praktiseras bör kyrkostyrelsen få ett uppdrag att utreda det och återkomma till kyrkomötet med ett förslag på hur en riktlinje ska tas fram och hur den ska fungera.

Huddinge den 29 juli 2017

Jesper Eneroth (S)

Louise Callenberg (S)

Kyrkomötet
Motion 2017:117
av Jesper Eneroth och Mattias Kristenson

Medlemsutvecklingsstrategi

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer.

Motivering

Sedan 2000 och separationen av kyrka och stat har Svenska kyrkan tappat drygt en miljon människor och gått från att representera dryga 80 procent av svenskarna till idag drygt 60 procent. Detta är givetvis inga nyheter, särskilt inte för de prognosmakare som undersöker vår organisations förutsättningar att stå stark på längre sikt. Diskussionen om det stora antalet utträden har pågått under längre tid, inte minst under 2016, då antalet utträden var särskilt omfattande.

Mindre levande är diskussionen om aktiva inträden. Medlemsutvecklingen vilar på flera olika faktorer som alla är intressanta att närmare diskutera i allmänkyrko-politiska sammanhang. Några få församlingar sticker exempelvis ut i mängden och visar stigande medlemstal. Var finns dessa goda exempel på församlingar som lyckats vända trenden?

Med hänsyn till det fantastiska arbete som görs i alla delar av vår kyrka ser vi utrymme för utveckling och en outnyttjad potential. Ett, möjligen banalt, exempel är att det krävs omfattande antal klick och tålamod bara för att bli medlem i Svenska kyrkan för den som söker sig hit över internet. Ett bredare arbete som ser över kommunikation och organisation skulle kunna identifiera brister och potentialer och sätta gemensamma mål för nationell nivå samt stifts- och församlingsnivå.

Församlingarnas ansvar för missionsarbetet är tydligt reglerat i kyrkoordningen och det är givetvis här som verksamheten ska äga rum. Men det förhindrar inte fördjupade insatser som tar sin utgångspunkt i nationella initiativ för att ta ett helhetsgrepp om medlemsutvecklingen.

Att arbeta med medlemsutvecklingen är mer än att se till medlemsvärvning och verksamhet som förebygger utträden. Inte heller kan det reduceras till kommunikativa åtgärder. En modern och öppen folkkyrka måste också se över organisatoriska förutsättningar för hur man blir fler medlemmar. Var finns nya målgrupper? Vad kan vi erbjuda den alldeles nyengagerade medlemmen? När jobbar vi aktivt med att ställa frågan om medlemskap till fler?

Att göra detta är givetvis inget som görs i en handvändning. Det är ett arbete som kräver tålamod och tid. Men det finns goda förutsättningar att inleda ett sådant arbete. Dels bedömer vi att det finns krisinsikt och en vilja som grund. Dels gör vi en första slutsummering av projektet *Dela tro – dela liv* under 2018 som bland annat

Mot 2017:117 behandlat just frågor som rör det lokala missionsarbetet. Dels har kyrkokansliets analysenhet under året inlett ett projekt som under tre års tid ska analysera demografiska och socioekonomiska trender för kyrkotillhörighet de senaste tolv åren. Utmaningen att låta arbetet och inspirationen komma underifrån är viktig att ta i beaktandet. Här kan vi hämta inspiration och lärdom av andra projekt, exempelvis *Krafttag confirmation*, för hur vi etablerar ett arbetssätt som är inkluderande för alla.

Med utgångspunkt från dessa, redan pågående, projekt samt med ödmjukhet och insikt om vart det viktigaste arbetet ska göras ser vi att det finns goda förutsättningar för att inleda ett arbete som ska göra att Svenska kyrkan till del kan motverka de sjunkande medlemstalen och stärka engagemangsgrunderna för våra medlemmar.

Göteborg och Uppsala den 2 augusti 2017

Jesper Eneroth (S)

Mattias Kristenson (S)

Kyrkomötet
Motion 2017:118
av Jesper Eneroth och Sofija Pedersen Videke

Stiftens tillsyn av församlingarna

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda stiftens tillsynsroll, utifrån såväl anställda som förtroendevalda som möjliga resurser.

Motivering

När det uppstår problem i församlingar, kan det inte alltid lösas i församlingen utan hjälp utifrån. Ibland försöker man lösa problem genom att köpa ut enskilda medarbetare. Det är en möjlig lösning, men inte alltid den bästa, varken för den enskilde, för församlingen eller för Svenska kyrkan som helhet.

Vår kyrkas organisation bygger på att anställda och förtroendevalda tillsammans delar på ansvaret för kyrkan. Det gäller även arbetsgivaransvar och arbetsmiljö.

När det krisar i en församling, är det lämpligt att vända sig till stiftet. Ändå sker det inte alltid per automatik. Där finns biskop och HR-avdelning, men även de förtroendevalda i t.ex. stiftsstyrelsen borde kunna stötta i dessa frågor.

Det borde enligt vår mening vara naturligt att kyrkan använder hela sin styrka för att hjälpa församlingar i kris, så att biskop och anställda på stiftet tillsammans med förtroendevalda kan stötta.

Kanske borde det krävas innan man väljer andra lösningar?

Göteborg och Rydebäck den 29 juli 2017

Jesper Eneroth (S)

Sofija Pedersen Videke (S)

Kyrkomötet
Motion 2017:119
av Niklas Grahn m.fl.

Svenska kyrkans rekryteringsutmaning

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan, minst tio år, för rekrytering av anställda och ideella medarbetare.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att handlingsplanen får tydligt utvärderingsbara mål med kontinuerlig uppföljning.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt inrätta en nationell centrumbildning som ges ansvar för rekryteringsatsningen.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att centrumbildningen placeras i ett eller två stift.
5. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i nästa års förslag till budget ställa ekonomiska resurser till centrumbildningens verksamhet.
6. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utvärdera och besluta om former för fortsättning av arbetet efter tio år.

Motivering

Svenska kyrkan behöver fler medarbetare. Fler människor behöver finna sin uppgift i församlingarna, både anställda och volontärer. Redan idag saknas många medarbetare i kyrkans profilyrken och behovet ökar snabbt då allt för få söker kyrkans utbildningar. Även behovet av fler ideella medarbetare som i församlingarna är med och tar ansvar för undervisning, hållbarhetsfrågor, diakoni, gudstjänstfirande, mission, musik och annat som hör till församlingarnas grundläggande uppgift är stort och det behövs fler förtroendevalda som vill ta ansvar för styrning och beslutsfattande.

Den rekryteringsutmaning som Svenska kyrkan står inför kan inte överskattas. Kyrkan består av människor som var och en utifrån sina gåvor och sin kallelse bidrar till att människor kommer till tro, skapelsen upprättas och en gemenskap där Guds rike kan anas blir verklighet i församlingarna. I den situation som Svenska kyrkan befinner sig i finns behov av ett teologiskt medvetandegörande om vad den lutherska kallelsetanken innebär. Det behövs mer information och vägledning för dem som funderar över sin uppgift i kyrkan och det behövs stöd och uppmuntran till församlingarna, som är den avgörande platsen för kallelse till tjänst.

Rekryteringsåtgärder sker redan på flera håll när det gäller rekrytering till kyrkans tjänster. Men ofta är de begränsade till enskilda stift eller pastorat och ofta går de ut på att visa sig vara bättre och förmånligare än andra stift eller pastorat. Konsekvensen blir att vakanser flyttas runt mellan olika delar av kyrkan men inte att kyrkans samlade rekryteringsbehov löses. Vad som behövs är ett långsiktigt, övergripande och nationellt arbete med rekrytering för att få fler nya medarbetare.

Hur kan kyrkan ta vara på de ca 10 000 ungdomar som varje år är unga ledare? Hur kan församlingarna utveckla sin musikundervisning sedan den reglerade musikundervisningen har försvunnit? Hur kan lust väckas för teologiska studier och fördjupning? Hur tar församlingarna vara på dem som deltar i projekt som t.ex. *Ung i den världsvida kyrkan*? Hur kan församlingarna erbjuda praktik och ”prova-på-år” med god handledning och rimliga ekonomiska villkor för dem som vill testa och se hur det är att ha kyrkan som arbetsplats?

Tillsammans med insatser som har till mål att hjälpa människor att hitta sitt yrkesliv i kyrkan behöver Svenska kyrkan utarbeta strategier för att uppmuntra och rekrytera till ideella insatser i församlingarna. Erfarenheter visar att de som har en uppgift i församlingen, anpassad efter vars och ens livssituation i övrigt, är de som blir de trogna gudstjänstdeltagarna och församlingsbyggarna.

Läget är akut. Rekryteringsfrågan är en ödesfråga för Svenska kyrkan. Ingen annan kommer att lösa kyrkans rekryteringsbehov. Det är en fråga kyrkan själv äger. Därför behövs det skyndsamt tas ett helhetsgrepp över rekryteringsfrågorna. Eftersom det är ur och till församlingarna som rekryteringar ska ske så bör denna nationella uppgift ske i nära dialog med församlingarna och med deras erfarenheter som utgångspunkt. En nationell centumbildning med konkret placering i ett eller två stift skulle ge goda förutsättningar för en framgångsrik rekryteringssatsning. Genom ”utlokalisering” placeras erfarenhetsutbyte, ledning och samordning så nära församlingarna som möjligt.

Karlstad m.fl. orter den 2 augusti 2017

Niklas Grahn (POSK)

Lisa Tegby (POSK)

Gunvor Torstensson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:120
av Niklas Grahn

ABC för kyrkans undervisning

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i den kommande satsningen ”Program för lärande och undervisning” utarbeta nationella ”Trons ABC” där det centrala innehållet i kyrkans dopundervisning för olika åldrar formuleras.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inbjuda biskopsmötet och Läronämnden till en ledande roll i arbetet.

Motivering

Kyrkans uppgift är att till nya generationer föra vidare det evangelium hon själv tagit emot. Ungefär så har den förre biskopen i Göteborgs stift, Carl Axel Aurelius, sammanfattat kyrkans grundläggande uppdrag. I alla tider har undervisning stått i centrum i kyrkans liv. Undervisningen sker i ett livslångt sammanhang som omfattar livets alla skeden och åldrar. Den riktar sig mot barn, ungdomar och vuxna. Utan undervisning – ingen kyrka.

Kyrkans pedagogiska utmaning har skiftat i olika tider. I en tid som vår då kyrkan inte längre kan räkna med skola och familj som bundsförvanter i dopundervisningen är denna i hög grad ett ansvar för kyrkan själv.

En av de viktigaste pedagogiska sammanhang för undervisning och relationsbyggande som finns i Svenska kyrkan är konfirmandarbetet. Under det senaste decenniet har omfattande undersökningar i form av enkäter och intervjuer genomförts med konfirmander och det kraftigt ökande antalet unga konfirmandledare. Resultaten visar att unga människor, även efter att ha deltagit i kyrkans undervisningssammanhang under en lång tid, ofta har svårt att instämma i frågor och påståenden som explicit berör delar av den kristna tros innehåll.¹

Det är viktigt att låta kyrkans arbete med barn och unga vara en öppen verksamhet i vilken man tillåts pröva, tvivla och växa. Ändå är de empiriska resultaten oroande då det enligt dessa är uppenbart att Svenska kyrkan i många undervisningssammanhang har svårt att nå fram med trons innehåll.

Det väcker en rad frågor: Vilka är orsakerna? Hur kan kyrkans dopundervisning utvecklas? Vilket trosinnehåll förmedlas i kyrkans undervisning.

Tidigare fanns formulerade och antagna ”innehållsbeskrivningar” för kyrkans undervisning. I dag är det upp till församlingarna att själv formulera innehållet. Ett

---

¹ Se *Vägar framåt i Svenska kyrkans konfirmandarbete*, (Karlstads stift, 2007), *En erfarenhet för livet – Unga konfirmandledare i Svenska kyrkan*, (Karlstads stift, 2011), och *Att leda är att växa – Unga konfirmandledare i Härnösands stift*. (Härnösands stift, kommer hösten 2017).

exempel är konfirmandarbetet där det i de riktlinjer som reglerar församlingarnas konfirmandarbete tydligt föreskrivs antal timmar, gruppstorlek, antal lägerdygn osv., men där det inte finns någon innehållsmässig kursplan. Fram till 1994 års konfirmandriktlinjer fanns en innehållsmässig referens till Luthers lilla katekes. Allt färre församlingar använder idag konfirmandböcker och dessutom förekommer ingen innehållsmässig granskning av de konfirmandböcker som ges ut. Fram till 1970-talet granskades konfirmandböcker av biskopsmötets granskningsnämnd. Även när det gäller församlingarnas undervisning av barn- och vuxna saknas en sammanhållande innehållsbeskrivning. En relevant fråga är följaktligen vad som är och ska vara den minsta gemensamma nämnaren i församlingarnas dopundervisning?

Kanske är det dags för biskopsmötet att konkret återta frågan om det teologiska innehållet i kyrkans undervisning. Kanske kunde det ske i form av en katekes för vår tid, en ”Trons ABC” för olika åldrar: för barn, konfirmander och vuxna (inte minst konvertiter). En utgångspunkt kunde vara ett antal utvalda bibelberättelser och/eller psalmer som kyrkan vill att alla som tar del av kyrkans undervisning ska möta. Det är inte checklistor som bockas av som föreslås, utan inspiration och stöd för fördjupning i trons innehåll för den enskilde men också till hjälp för den som i församlingen fått uppdraget att undervisa om kyrkans tro. Metodik och tolkning utifrån ”Trons ABC” är upp till det lokala sammanhanget. I den kommande satsningen ”Program för lärande och undervisning” är det av högsta vikt att innehållsfrågorna i kyrkans undervisning får stå i centrum.

Västra Ämtervik den 2 augusti 2017

Niklas Grahn (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:121
av Inga Alm

Främja församlingarnas uppgift

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt i samråd med stiftens utvärdera genomförda sammanläggningar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå åtgärder för att utveckla en levande lokalt närvarande och lokalt förankrad folkkyrka.

Motivering

Frågan om hur och var det lokala arbetet bäst bedrivs inom Svenska kyrkan har varit föremål för många motioner under årens lopp till kyrkomötet. Många har tagit sin grund i strukturförändringarna inom Svenska kyrkan som har tenderat att i stället för att främja församlingarnas uppgift blivit till motsatsordet motarbete, hejda och hämma.

Tydligast har detta kommit till uttryck när det gäller centraliseringsivern. Den innebär förenklat att församlingar ska slås samman till större enheter motsvarande på sikt kommuner. Om församlingar inte klarar sina grundläggande uppgifter med att hålla en huvudgudstjänst i veckan, ha en ekonomi och förtroendevalda i ett kyrkofullmäktige så har man visserligen nått en gräns. Men där borde stiftet i första hand vara mer stödjande och hjälpande, dvs. främjande, i stället för att leta efter grannförsamlingar att slås samman med. Det ska också påpekas att det finns bra exempel på tidigare samfälligheter som bildat väl fungerande pastorat. Men det som är mer oroväckande är sammanslagningensivern för församlingar som har en fungerande verksamhet och ett rikt församlingsliv. Hittills saknas utvärderingar av gjorda sammanslagningar. Innan nya ännu större enheter skapas borde det vara en självklarhet att ta reda på effekterna på det lokala församlingslivet.

Det är dock viktigt att hålla isär om viljan att gå samman kommer från lokalt håll väl förankrat hos församlingsmedlemmarna eller om det är något påtvingat uppifrån.

Ett beslut att slå samman församlingar är dock ofta oåterkalleligt. Idag kan stiftsstyrelsens beslut i praktiken inte överklagas. Ett sätt att öka det demokratiska inflytandet hos församlingsmedlemmarna kunde vara att ett beslut om sammanslagning endast kan fattas efter ett mellanliggande kyrkoval.

En folkkyrka, öppen för alla, ska finnas i hela landet. Då är det viktigt att kunna motivera nyttan församlingarna har av stiftet. Stiftens uppgift ska vara att stimulera till utveckling av församlingslivet genom utbildning, rådgivning och direkt utvecklingsarbete. Utöver de obligatoriska åtagandena kan stiftet vidga sina insatser på de områden som är av gemensamt intresse för församlingarna. Det kan gälla kristet skolarbete, kyrkan i fritiden, kyrkomusik, diakoni, kultur, integrationsarbete och flyktingfrågor.

Kraven på utvärderingar av genomförda sammanslagningar har konsekvent avvisats av kyrkomötet med hänvisning till att det varit för tidigt för att kunna se några effekter. Det allvarliga är ju då att om man inte vill veta och undersöka så är risken stor att vi åstadkommer skador som inte går att reparera.

Vid föregående års kyrkomöte fanns i utskottsbetänkandet några intressanta historiska uppgifter. Under 1900-talets 100 år minskade antalet församlingar i Svenska kyrkan med 0,6 procent, från 2 533 till 2 517. Redan under 2000-talets tio första år minskade dock antalet församlingar dramatiskt, med 40,3 procent, från 2 517 till 1 467. Den första januari 2016 fanns 1 361 församlingar i Svenska kyrkan och 259 pastorat. Strukturutredningen hade uppdraget att göra en inventering av det utvärderingsmaterial som ett antal stift låtit ta fram över 2000-talets indelningsändringar. Med utgångspunkt i befintligt material skulle utredningen överväga behovet av en samlad utvärdering av strukturförändringarna under 2000-talet ur olika aspekter. Till det som sas särskilt skulle uppmärksammas hörde dels genomförandet av strukturförändringar och deras betydelse för demokrati och delaktighet, dels strukturförändringarnas betydelse för ekonomi och administration.

Strukturutredningen fann det tydligen inte nödvändigt att gå vidare i arbetet. Man skrev:

För vårt arbete med Svenska kyrkans struktur på lokal nivå finns inte några entydiga resultat från de omfattande indelningsändringarna av det slaget att de kan läggas som grund för våra förslag. Att indelningsändringar i sig inte synes spela någon avgörande roll för utvecklingen av församlings- och gudstjänstliv kan ändå vara ett viktigt resultat.

Ett i sig mycket anmärkningsvärt och märkligt konstaterande. Utredningsmaterialet måste då ha haft sådana brister som i stället borde ha resulterat i ett vidare arbete.

Vid utskottsbehandlingen 2015 kom dock fram en annan tolkning som i sig också blev motsägelsefull.

Utskottet menar att en samlad utvärdering av gjorda sammanläggningar bör genomföras tillsammans med en utvärdering av genomförda delningar. Utskottets uppfattning är att det ser mycket olika ut runt om i stiftet, inte minst gällande förekomsten av utvärderingar på stiftsnivå av indelningsändringar. Eftersom ändringar i indelningen alltid medför faktiska förändringar i de församlingar och pastorat som berörs, är det enligt utskottets mening mycket viktigt att stiftet i sin tillsyns- och främjanderoll utvärderar och analyserar vad gjorda förändringar inneburit. Inte minst tillsyn gällande de anställdas arbetsmiljö och de förtroendevaldas roll samt församlingarnas upplevelser av gjorda förändringar viktig.

Utskottet menade sammanfattningsvis att det var för tidigt att ge kyrkostyrelsen ett uppdrag att i samråd med stiftet åläggas att göra en utvärdering av gjorda sammanläggningar sedan år 2000. Den retoriska frågan blir då när är för tidigt om det inte redan är för sent?

Av kyrkoordningens 6 kap. 1 och 4 §§ framgår tydligt stiftets uppdrag och uppgifter:

Stiftet är det regionala pastorala området. Dess grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv.

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet

ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen.

Mot 2017:121

På motsvarande sätt framgår av kyrkoordningen även kyrkomötets och kyrkostyrelsens uppgifter i 10 kap. 2 §, p. 5–6 samt 3 §, p. 1:

Kyrkomötet ska utfärda bestämmelser om den kyrkliga organisationen och de regler efter vilka församlingarna och stiftens samt organen på den nationella nivån ska fullgöra sina uppgifter.

Kyrkostyrelsen ska stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet.

Till 2016 års kyrkomöte föreslog jag att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att upplysa stiftens om att bedriva ett främjandearbete för församlingslivet i enlighet med kyrkoordningen. Detta ansåg utskottet vara en så självklar uppgift för stiftens att det inte behövdes något påpekande. Vidare föreslog jag att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att i sin tillsyn över stiftens kräva utvärderingar av genomförda sammanslagningar av församlingar. Den punkten avfärdades med att kyrkostyrelsen inte har någon tillsynsuppgift över stiftens. Nej, inte i formell mening, men i den stödjande rollen hade det nog varit lämpligt att kyrkostyrelsen kunnat agera.

Med ovanstående bakgrund och motivering föreslår jag kyrkomötet att med största allvar tar upp till behandling frågan om hur vi utvecklar en levande lokalt närvarande och lokalt förankrad folkkyrka.

Alunda den 2 augusti 2017

Inga Alm (C)

Kyrkomötet
Motion 2017:122
av Mats Hagelin och Jerker Schmidt

Lär oss att be

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att i förslaget till ny kyrkohandbok infoga bönen Fader vår parallellt med Vår Fader i enlighet med kyrkohandboken från 1986.

Motivering

”Herre, lär oss att be”, säger en av lärjungarna i Lukasevangeliet 11:1. Jesus ger honom ett svar, Herrens bön, eller som vi sjunger i pingstpsalmen 161:4:

Kärlekens Ande, hand i hand lär oss som syskon att vandra.
Samman oss bind med fridens band, hjälp oss att älska varandra.
Styr våra steg i Jesu spår, lär oss att bedja Fader vår. Kärlekens Ande,
led oss.

Herrens bön (Pater Noster) är den bön Jesus själv har lärt oss att be, därmed den främsta bönen, bönen som är en riktlinje för all annan bön.

Översättningen från 1917 är fortfarande den mest kända, särskilt bland de som inte regelbundet deltar i söndagens huvudgudstjänst och därför av vikt att den finns t.ex. i samband med förrättningar.

Kyrkohandboken 1986 låter de olika versionerna från 1917 och 1986 års bibelöversättningar stå parallella. Detta markerar att församlingarna vid sina huvudgudstjänster eller att man vid olika förrättningar kan välja vilken version som ska användas. Båda versionerna har sina för- och nackdelar och har sina anhängare och motståndare. En god ekumenisk och allmänkyrklig princip är därmed att låta en frihet råda inom detta område och att utifrån ett pastoralt perspektiv låta båda versionerna av bönen finnas med.

Simrishamn och Göteborg den 2 augusti 2017

Mats Hagelin (BA)

Jerker Schmidt (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:123
av Mats Hagelin

Golv och tak för kyrkoavgiften

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ett införande av golv och tak gällande kyrkoavgiften.

Motivering

Kyrkoavgiften har behandlats vid flertalet kyrkomöten efter kyrkoordningens tillkomst men ingenting har hänt. Trots detta är frågan ständigt aktuell ute i våra församlingar då enskilda församlingsbor väljer/”tvingas” att lämna Svenska kyrkan av ekonomiska skäl beroende på att det inte finns golv eller tak i kyrkoavgiften. Detta är ohållbart i längden då kyrkan inte ska förlora medlemmar p.g.a. ekonomiska orsaker.

Här följer en förenklad redogörelse vad som hänt i frågan saxat ur betänkandet EE 2014:7:

- ◆ Frågan om befrielse från kyrkoavgift för dem som har de lägsta inkomsterna togs upp i en motion år 2002. Kyrkomötet gav då kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en utredning om olika frågor angående kyrkoavgiften.
- ◆ Vid 2004 års kyrkomöte behandlades flera motioner som handlade om kyrkoavgiften. I en av dessa motioner 2004:7 föreslogs att en högsta kyrkoavgift skulle införas. Läronämnden sade i sitt yttrande över motionen att det var ”teologiskt viktigt att aktualisera de ekonomiskt sämst ställdas villkor för erläggande av kyrkoavgift”. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande EE 2004:1 att kyrkomötet skulle avslå motionen men man efterlyste en samlad bedömning av alla utredningar som berörde kyrkoavgiftsfrågan. Kyrkomötet följde utskottets förslag.
- ◆ Vid 2005 års kyrkomöte behandlades motion 2005:11 om de ekonomiskt sämst ställdas möjlighet att kvarstå som medlemmar i Svenska kyrkan. Kyrkomötet avslog motionen.
- ◆ Kyrkostyrelsen fick vid sitt sammanträde i oktober 2004 en presentation av rapporten Tak och golv för kyrkoavgiften – kartläggning av uppbördstekniska förutsättningar m.m. Styrelsen beslutade med anledning av rapporten att arbetet inledningsvis skulle inriktas på frågan om återbetalning av kyrkoavgiften – detta uppdrag hade beslutats av 2003 års kyrkomöte – och att ärendet om införande av tak och/eller golv skulle återkomma till styrelsen. Detta skedde i april 2005 då en promemoria i frågan presenterades. Redovisningen tog främst sikte på frågan om golv, dvs. en lägsta nivå för kyrkoavgiften.
- ◆ 2008 års kyrkomöte behandlade motion 2008:50 om möjlighet till befrielse från kyrkoavgift. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen efter utredning skulle åter-

komma till kyrkomötet med förslag på ändring av uppbördsrutinerna så att medlemmar med de lägsta inkomsterna kunde befrias från kyrkoavgiften. Med hänvisning till det faktum att kyrkostyrelsen har utrett frågan avslag kyrkomötet motionen.

- ◆ 2010 års kyrkomöte behandlade motion 2010:41 om hur Svenska kyrkans verksamhet ska finansieras. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att snarast tillsätta en utredning med uppdrag att behandla frågor om kyrkans framtida finansiering, bland dem kyrkoavgiftsfrågor och frågor om utjämningsystem. Utskottet konstaterade att det finns mycket samlad kunskap i de utredningar som sedan tidigare gjorts i frågan om högsta lägsta gräns för betalning av kyrkoavgift och såg för närvarande inte något behov av ytterligare utredningar rörande kyrkoavgiften. Kyrkomötet avslag motionen.

Kyrkoavgiften kan enligt dagens system drabba den enskilde tillhörige både när det gäller "golv och tak". Detta medför att Svenska kyrkan tappar många medlemmar endast av den orsaken. Därför bör frågan om ett införande av golv och tak i kyrkoavgiften återigen utredas och förhoppningsvis snart införas.

Simrishamn den 1 augusti 2017

Mats Hagelin (BA)

Kyrkomötet
Motion 2017:124
av Axel W Karlsson

Nyöversättning och kommentar till bekännelseskrifterna

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att igångsätta ett projekt syftande till nyöversättning med kommentarer till Svenska kyrkans bekännelseskrifter.

Motivering

Svenska kyrkan har bekännelseskrifter vars innehåll definierar Svenska kyrkans identitet. I en tid av debatt och ofta förvirring finns det anledning att åter uppmärksamma deras innehåll och relevans i dagens situation.

Kostnaderna för publicering kan begränsas genom att en del av bekännelseskrifterna åtminstone initialt publiceras enbart på internet.

En grupp teologer med hemort i Svenska kyrkan, katolska kyrkan, EFS, Norska kyrkan och på annat håll har under året haft ett seminarium på Johannelund och diskuterat en nyöversättning av den Augsburgska bekännelsen.

Styrsö den 1 augusti 2017

Axel W Karlsson (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:125
av Axel W Karlsson

Rättsgudstjänster

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att Svenska kyrkan inför särskilda rättsgudstjänster i syfte att öka medvetenheten om rättens betydelse för ett samhälle samt för att ge stöd åt rättssamhället och dem som i sin dagliga gärning upprätthåller det.

Motivering

Ingenting är mer värdefullt för medborgarna än ett fungerande rättssamhälle. Utan ett fungerande rättssamhälle hamnar vi i alla krig mot alla. Sverige får inte bli en "failed state" – ett samhälle utan lag och rätt. Det finns en verklig risk att vi är på väg åt det hållet.

"Land skall med lag byggas." Så kan budskapet i Bibelns först del sammanfattas. "Han skall utbreda rätten bland folken", heter det om Bibelns huvudperson Jesus Kristus. Förankrad i Guds bud, utvecklade genom århundradena i den västerländska traditionen och tillämpad med sunt förnuft.

Enligt Rikspolisstyrelsen finns det ett stort antal områden som egentligen bara på pappret hör till Sverige. Svensk lag kan inte uppehållas, brott som inte kan utredas. Ordningmakten kan inte upprätthålla lag och rätt. Det allmänna drar sig tillbaka även geografiskt. Tingsrätter, polisstationer och lokalkontor läggs ner. Staten överger samhällen och individer. Vilka blir följderna?

Vad bör kyrkorna i Sverige göra? Det är en av kyrkans klassiska uppgifter att på olika sätt bidra till att utveckla, upprätthålla och stärka det västerländska rättssystemet. Rättsgudstjänster kan vara ett av flera medel. Tidigare fanns en gudstjänstform i Svenska kyrkan, kallad rättegångsgudstjänst. Vi kan anknyta till den traditionen. Tyvärr försvann rättegångsgudstjänsterna, men utvecklingen i vårt land på rättsområdet är numera så pass alarmerande att kyrkan måste göra vad den kan för att återupprätta en fungerande rättsstat.

Styrsö den 28 juli 2017

Axel W Karlsson (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:126
av Ola Isacsson och Torvald Johansson

Annan musik till kyrkohandbokens texter

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar i första hand att avslå kyrkostyrelsens förslag att införa kyrkoordningens bestämmelse i 18 kap. 6a § med följdändringar i andra bestämmelser i kyrkoordning och kyrkohandbok.
2. Kyrkomötet beslutar i andra hand att kyrkoordningens bestämmelse i 18 kap. 6 a § första stycket tillfoga: ”Kyrkomötet får besluta om vilka texter annan musik får användas till.”
3. Kyrkomötet beslutar vid bifall till andrahandsförslaget att med stöd av kyrkoordningens bestämmelse i 18 kap. 6 a § ge möjlighet till annan musik till kyrkohandbokens texter i Kristusrop 1–7, Lovsången 1–5 samt 7–9, Sursum corda och prefationer i gudstjänstmusik A, Helig 1, O Guds lamm 1–3 samt 5, Lovprisning 1–4.

Motivering

Förstahandsyrkandet

Tonsättningar i sig själva, melodier, uppfattas ofta som läromässigt neutrala. Det finns många musikstilar som lika väl uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Musiken är tillsammans med sina ord, uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. När vissa texter, tillsammans med kyrkoårsbundna melodier, används genom århundraden och i gudstjänster i hela Svenska kyrkan uttrycks en samhörighet över tid och rum. Det är en del av vår kyrkas lära!

Av detta skäl är det olämpligt att införa en bestämmelse som ger den lokala församlingen möjlighet att ersätta kyrkohandbokens musik med annan musik utan att domkapitlet har möjlighet att upphäva beslutet. Bestämmelser som ger möjlighet till annan gudstjänstmusik än kyrkohandbokens finns redan, men i den nuvarande bestämmelsen finns en reservation som i särskilda fall medger domkapitlet ett inflytande ”om det finns särskilda skäl får domkapitlet ändra eller upphäva kyrkoherdens beslut”.

Det kan ifrågasättas om önskemålet om annan musik till kyrkohandbokens texter är så starkt att det föranleder en särskild bestämmelse i kyrkoordningen som dessutom fråntar domkapitlet all möjlighet att kunna påverka församlingens beslut.

Styrkan i vårt huvudyrkande jämfört med andrahandsyrkandet är att domkapitlet nära kan följa och behålla ett visst inflytande över såväl text som musik i kyrkohandboken. Text och musik hör samman och dessutom blir regelverket mer enhetligt om kyrkoordningen inte belastas av detaljbestämmelser. Även de fördelar som andrahandsyrkandet har ryms inom detta förslag.

Andrahandsyrkandet

Om kyrkomötet trots allt anser att det behövs en särskild bestämmelse för annan musik till fastställda texter, behöver den bestämmelsen begränsas och ange vilka texter som avses. De traditionella texterna till t.ex. Kristusrop, Lovsången och Helig har klätts i skiftande musikalisk dräkt. Det kan vara av värde att uppmuntra en sådan utveckling i Svenska kyrkan, där ny mässhmusik oftast även inneburit nya texter.

De texter som bör komma ifråga är dels de traditionella, dels nyskapade som svarar mot de direktiv som getts för kyrkohandboksarbetet. Däremot bör texter som är starkt förknippade med sin musik undantas från bestämmelsen om annan musik till fastställda texter, t.ex. ”Du är helig, du är hel” eller ”Måne och sol”.

Andrahandsyrkandet har två steg. Det första är ett förslag till formulering i kyrkoordningen, där kyrkomötet ges möjlighet att besluta om vilka texter som omfattas av bestämmelsen i 6 a §. Det andra steget är att kyrkomötet fattar ett särskilt beslut utifrån bestämmelsen i första steget.

Växjö och Strängnäs den 3 augusti 2017

Ola Isacsson (POSK)

Torvald Johansson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:127
av Lisa Tegby m.fl.

Alternativ vid överlåtelsen i begravningsgudstjänsten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att mullpåkastningen i nya kyrkohandbokens ordning för begravningsgudstjänsten ska kunna ersättas av ett alternativ där frön läggs på kistan och bibelordet ur 1 Kor. 15:42–44: ”Det som blir sått förgängligt uppstår oförgängligt. Det som blir sått föraktat uppstår i härlighet. Det som blir sått svagt uppstår fullt av kraft.” då används som överlåtelseord.

Motivering

När vi i vår förkunnelse i kyrkan talar om liv och död, hopp och uppståndelse använder vi ofta Jesu bild av vetekornet som faller i jorden och dör och sedan växer upp med nytt liv. Det är en existentiell bild som är lätt att ta till sig för många när uppståndelsens ofattbara under kommer på tal bl.a. i samband med begravningsgudstjänster.

Men denna bild används inte i ordningen för vår begravningsgudstjänst.

När Ester Lutteman, denna så viktiga person i Svenska kyrkans 1900-talshistoria, begravdes 1976 – kristet men inte kyrkligt, eftersom hon lämnat Svenska kyrkan efter kyrkomötets nej till kvinnliga präster 1957 – lades, i stället för mull, frön på hennes kista. Sedan lästes orden som i Bibel 2000 lyder: ”Det som blir sått förgängligt uppstår oförgängligt. Det som blir sått föraktat uppstår i härlighet. Det som blir sått svagt uppstår fullt av kraft.”

Vid revideringen av ordningen för begravningsgudstjänsten inför det som sedan blev 1942 års kyrkohandbok hade Ester Lutteman, som då var en av de första kvinnorna som var ledamot i kyrkomötet, motionerat om möjligheten med detta bibelord som ett alternativ vid överlåtelsen. Det antogs då inte av kyrkomötet. Vi menar att det finns all anledning att nu lyfta Ester Luttemans förslag på nytt.

Det skulle innebära en förstärkning av förkunnelsen om hopp och uppståndelse om detta alternativ fanns med i vår ordning för begravningsgudstjänst. Vi föreslår därför kyrkomötet att beakta detta och lyfta in detta som ett alternativ i begravningsgudstjänstens ordning.

Umeå, Göteborg och Uppsala den 2 augusti 2017

Lisa Tegby (POSK)

Manilla Bergström (POSK)

Emma Hedlundh (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:128
av Mats Hagelin och Jerker Schmidt

Kyrie – Herre, förbarma dig

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att i förslaget till ny kyrkohandbok orden ”Kyrie, Herre, förbarma dig” ersätter de ställen där det står Kristusrop.

Motivering

Ordet ”Herre” på grekiska, *kyrios*, betyder att någon äger någonting eller har en position av makt/auktoritet. Detta är en viktig aspekt av användandet av ordet *kyrios* i både gamla och nya testamentet.

I Septuaginta används *kyrios* både om Guds egennamn (JHWH) och hebreiskans motsvarande ord för ”Herre” (*adonai*). De första kristna som hör berättelserna om Jesus gör den kopplingen, att bekännelsen av Jesus som Herre, innebär att han identifieras med den Gud som är HERREN i Gamla testamentet.

Paulus använder också ordet *kyrios* i den allra äldsta kristna trosbekännelsen ”Jesus är Herre”, Filipperbrevet 2:11. Där skriver Paulus att Jesus har fått det ”namn som står över alla andra namn”. Det är alltså i denna tradition som – kyrie, Herre, förbarma dig – vuxit fram i den kristna liturgin.

Till yttermera visso vore det ett brott med våra allmänkyrkliga liturgiska rötter att inte bibehålla den nuvarande formuleringen. Detta då kyrie i allmänkyrklig, öst-, väst- och anglikansk tradition är ett av de äldsta liturgiska momenten (från 300-tal i öst och från 500-tal i väst) som fortgick efter reformationen och därmed ett gemensamt liturgiskt moment för alla större kyrkotraditioner.

Likaså har det visat sig att i mötet med utländska besökare eller nyanlända så kan de enkelt relatera till ordet kyrie – Herre förbarma dig.

Simrishamn och Göteborg den 20 juli 2017

Mats Hagelin (BA)

Jerker Schmidt (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:129
av Mats Hagelin och Jerker Schmidt

Skydda och bevara vårt fosterland

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att i förslaget till ny kyrkohandbok i förbön 8 bibehålla den version som återfinns i Kyrkohandbok 1986 och i Psalmboken.

Motivering

Enligt Svenska akademins ordbok är fosterlandet: ”(det) land där ngn är född (o. uppfostrad) o. där han l. hon hör hemma, fädernesland, födelseland, hemland, fosterjord.”

Ordet har en mera högstämmd karaktär och rymmer alltså betydligt fler dimensioner än det mer platta och otydliga ”land” vilket föreslås i KsSkr 2017:6 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I. Fosterlandet anspelar på ett särskilt sammanhang och samhörighet som både handlar om känsla och om historia. ”Land” är för ospecifikt, då vi trots allt lever i en inkarnerad verklighet i fosterlandet Sverige. I Förbönen 8, litanian, som är en av de mera högtidliga och uppskattade bönerna är ordet fosterland ett bättre ordval.

Handbokscommittén skriver själva att ”en handbok ska fungera över en längre tid och i hela Svenska kyrkan vilket gör att språket inte kan präglas av det alltför tillfälliga eller personliga”. Ordet fosterland har använts i det svenska språket sedan 1600-talet och ger en stilistiskt bättre klang.

Man kan vidare notera att ordet fosterland förekommer i en lekmannarörelse inom Svenska kyrkan, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, vilket naturligtvis inte är i behov av förändring.

Därutöver skulle det, om KsSkr 2017:6 antas, föreligga en textdiskrepans mellan förslaget till förbön nr 8 där det anges: ”att du skyddar och bevarar vårt land” och den av kyrkomötet beslutade lydelsen av psalm 700:1: ”att du skyddar och bevarar vårt fosterland”.

Simrishamn och Göteborg den 2 augusti 2017

Mats Hagelin (BA)

Jerker Schmidt (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:130
av Mats Hagelin och Jerker Schmidt

Förbön för konung, regering och riksdag

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att i förslaget till ny kyrkohandbok infoga en bön för konung, regering och riksdag i någon av kyrkans förböner.

Motivering

Svenska kyrkan är en viktig aktör i det svenska samhället och är alltjämt sedan de ändrade relationerna mellan staten och kyrkan en betydelsefull del av det svenska civilsamhället.

Svenska kyrkan har dock, trots de ändrade relationerna, en särställning som demokratisk organisation med en särskild relation till den svenska staten genom lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, där det stadgas att kyrkan ska vara en öppen och demokratisk folkkyrka. En majoritet av svenska folket är medlemmar i Svenska kyrkan.

En kraftig majoritet av svenska folket står bakom det demokratiska statskicket i Sverige, dvs. den svenska konstitutionella monarkin. Svenska kyrkan har vidare en månghundraårig tradition av en nära förbindelse med kungen och riksdagen, ett band som bestått trots de förändrade relationerna med staten. Den starka anknytningen mellan statschefen och Svenska kyrkan är ett uttryck för en stark förbindelse mellan folket och statschefen genom deras gemensamma kyrkotillhörighet (se SOU 1997:41 sidan 116 f.). Kungen är i sin roll som statschef den främste företrädaren för den svenska demokratin, tillsammans med riksdagen och dess regering.

Bevarandet av demokratiska värden är inte endast beroende av de stora sammanhangen utan också av de mindre. Genom att ta bort 1986 års handboks förböner för konung, regering och riksdag skulle Svenska kyrkan också mista det som på ett tydligt sätt knyter samman folkkyrkan Svenska kyrkan med folkets främsta företrädare. En sådan symbolisk urholkning av kopplingen till den svenska demokratin skulle vara mycket olycklig.

Simrishamn och Göteborg den 2 augusti 2017

Mats Hagelin (BA)

Jerker Schmidt (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:131
av Margareta Andersson

Fortsatt utveckling av GAS

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur GAS har tagits emot hos de enheter som anslutit sig till de olika systemen.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka behovet av en fortsatt utveckling av GAS och hur det ska genomföras.

Motivering

Gemensamma administrativa system har tagits fram av kyrkokansliet och implementerats i olika enheter i Svenska kyrkans församlingar och pastorat. På flera ställen har det varit ganska stora problem i samband med igångsättningen av systemen. Det har varit sena leveranser och inte tillräcklig utbildning av dem som ska handha systemen på lokal nivå. Detta har skapat irritation och även orsakat kostnader lokalt.

Samtidigt genomförs strukturförändringar och de små enheterna slås samman till större, något som innebär att man har mindre behov av stödfunktioner på stifts- eller central nivå. Risken finns också att man löser problem som inte finns i de mindre enheterna utan löser problem för de största och de kan lösa sina problem själv. De mindre enheterna får system som blir tungrodda utan att ge bra lösningar för deras behov.

Med anledning av ovanstående förslår jag att kyrkostyrelsen analyserar hur de satsningar på GAS man gjort tagits emot och hur behoven av gemensamma system ser ut i framtiden och att större hänsyn tas till de mindre enheternas behov.

Näshult den 1 augusti 2017

Margareta Andersson (C)

Kyrkomötet
Motion 2017:132
av Anders Roos

Konsekvenser av strukturförändringarna

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och utvärdera konsekvenserna av strukturförändringarna i Svenska kyrkan.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet 2019 med en rapport innehållande förslag till nödvändiga åtgärder.

Motivering

Genom den senaste strukturförändringen i Svenska kyrkan har ett antal större och ibland väldigt stora pastorat bildats. En av anledningarna till förändringarna var att skapa bättre och effektivare administrativa rutiner och ett mera stabilt ekonomiskt underlag och att mera resurser skulle kunna koncentreras till församlingsverksamheten, till församlingens grundläggande uppgift och till den pastorala vården i församlingarna. Har det blivit så?

Det påstås att på många ställen har det verkliga inflytandet över församlingens verksamhet flyttats från församlingen till det övergripande pastoratet, att gudstjänster firas mera sällan, att personella resurser dragits bort från församlingarna och därmed försvagat församlingslivet. Man har genomfört en centralisering också av församlings- och gudstjänstlivet. Har det blivit så?

Det har sagts att församlingsrådets roll, deras inflytande och beslutsfunktioner inte blivit som det var tänkt i kyrkomötets beslut. Kyrkoråden delegerar helt enkelt inte beslutsfunktioner till församlingsråden, vilket gör att dessa har blivit lokala samtalsgrupper utan inflytande. Har det blivit så?

I flera av de allra största pastoraten har uppstått problem med lednings- och styrningsfunktioner med bl.a. dyra utköp av personal som följd.

Är detta en följd av misstolkning av strukturförändringen eller har det andra orsaker?

Jag tror fortfarande att strukturförändringarna var nödvändiga, men att något gått snett. Orsakerna till detta behöver utredas snarast. Nödvändiga förändringar behöver vidtas, annars finns risken att Svenska kyrkan blir något annat än en del av Kristi kyrka på jorden.

Upplands Väsby den 2 augusti 2017

Anders Roos (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:133
av Anders Roos

Nattvardsbön 6

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att fjärde raden i nattvardsbön 6 i nya kyrkohandboken ska ha följande lydelse:

du är som en fader och moder för oss

Motivering

I Kyrkohandbok 1986 har motsvarande nattvardsbön C den av mig föreslagna formuleringen.

Den i kyrkostyrelsens förslag till ny kyrkohandbok gjorda förändringen tycks vara en glidning i gudsbilden. Finns det bibliska och teologiska argument till denna förändring?

Upplands Väsby den 2 augusti 2017

Anders Roos (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:134
av Julia Kronlid

Närproducerade varor i katastrof- och flyktingarbetet

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att Svenska kyrkan i sitt eget internationella katastrof- och flyktingarbete så långt det är möjligt använda sig av närproducerade varor i det aktuella landet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkans internationella samarbetspartners inom katastrof och flyktingarbete så långt det är möjligt ska använda sig av närproducerade varor i det aktuella landet.

Motivering

Kriget i Syrien och Irak har gjort att många människor har tvingats på flykt. De allra flesta och i synnerhet de mest utsatta har flytt till närliggande områden och länder. Detta gör givetvis att ekonomin och infrastrukturen påverkas i de aktuella länderna särskilt vad gäller dem som inte bor i flyktingläger eller värdsamhällen under UNHCR:s försorg. För att flyktingarbetet också ska gynna de lokala invånarna i aktuella länder exempelvis Libanon och Jordanien menar vi att Svenska kyrkan i de fall det inte redan görs ska verka för att så många varor som möjligt ska vara närproducerade av lokalbefolkningen. Vi menar även att det är positivt om Svenska kyrkan verkar för att dess internationella samarbetspartners inom katastrof och flyktingarbete ska göra detsamma. Detta kan gynna såväl bönder på landsbygden som företagsverksamhet i städer.

Täby den 1 augusti 2017

Julia Kronlid (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:135
av Julia Kronlid

Skola för flyktingbarn

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med ACT Alliance undersöka möjligheterna att delta i ett liknande projekt som Finska kyrkan genom Finn Church Aid (FCA) för att bidra till att fler flyktingbarn i Syrien kan gå i skolan.

Motivering

Kriget i Syrien har pågått i ca sex år och det kommer att ta lång tid att återuppbygga landet. Den dagen, som vi aldrig får sluta hoppas och tro på, kommer när det blir fred. Många har flytt landet men många barn bor också kvar i Syrien. Barnen i Syrien är de som får lida mest till följd av kriget och också de som kommer bygga det framtida Syrien. Tyvärr är det tusentals ja till och med miljoner barn som inte har möjlighet att gå i skola och får växa upp helt utan utbildning.

Svenska kyrkan bedriver på flera sätt flyktingarbete i samarbete med ACT Alliance vilket är bra och något vi stödjer. Finska kyrkan har i samarbete med ACT Alliance startat ett projekt för att ge möjlighet till 2 000 barn i Syrien att gå i skolan. Vi anser att det vore mycket bra och positivt för barnen i Syrien om även Svenska kyrkan deltog i ett liknande projekt för att ytterligare utöver det som redan görs ge fler barn möjlighet att gå i skolan. Om barnen får möjlighet till skolgång kan det inge hopp och utgöra grunden för en framtid i Syrien utan krig.

Täby den 30 juli 2017

Julia Kronlid (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:136
av Julia Kronlid

Återuppbyggnad av Nineveslätten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheter att stödja en återuppbyggnad av området Nineveslätten i Irak.

Motivering

Under tusentals år har olika minoriteter i Irak, däribland kristna, bebott Nineveslätten. På grund av bristande säkerhet i Irak under lång tid och i synnerhet senaste tiden då IS tagit över området har antalet boende i området minskat drastiskt.

Terrororganisationen IS, också kallad Daesh, har fördrivit människor på flykt, torterat och dödat. De tog över människors tillgångar, förstörde deras hus, kyrkor och infrastruktur. Tusentals år gamla och ovärderliga kulturskatter har förstörts.

Nu har glädjande nog IS fördrivits från området men det mesta är lagt i ruiner. Trots detta vill många människor flytta tillbaka till sina hem och försöka bygga upp ett liv igen. Hus, kyrkor, sjukhus, skolor, vägar, elektricitet och det mesta av infrastruktur behöver återuppbyggas. De behöver all hjälp de kan få från internationella givare och varje bidrag är värdefullt, stort som litet. Det vore därför positivt om Svenska kyrkan kan undersöka möjligheten att genom sitt internationella arbete på något sätt vara med och stödja en återuppbyggnad av detta område.

Irakiska regeringen försöker hjälpa till men är hårt belastad med att vara i konflikt med IS och andra svårigheter i landet och därför är resurserna knappa.

Stockholm den 19 juli 2017

Julia Kronlid (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:137
av Julia Kronlid

Söndagsskolematerial

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan ansvariga för barn och ungdomsarbetet inom Svenska kyrkan ta fram ett enhetligt söndagsskolematerial som de församlingar som önskar kan beställa.

Motivering

Svenska kyrkan har i många sammanhang ett gediget och fint arbete för barn och ungdomar inte minst öppna förskolan som lockar många barnfamiljer. Inom många kyrkor finns redan resurser med barnpedagoger och personal som har god erfarenhet av barn. I andra församlingar kan situationen dock se annorlunda ut.

Det är viktigt att kyrkan får vara en plats för alla åldrar och hela familjen. Hur man gör detta möjligt måste få vara upp till varje församling exempelvis beroende på hur mycket barnfamiljer man har i sin församling och vilka resurser som finns. För många familjer kan det vara uppskattat att det förutom öppen förskola och andra aktiviteter i veckan också finns någon form av barnaktivitet under högmässan på söndagen. Detta dels för att det ska finnas undervisning som är lättare för barn att ta till sig och dels för att föräldrarna lättare ska kunna delta i gudstjänsten. För en del barnfamiljer kan detta vara själva förutsättningen för att ens orka ta sig till högmässan på söndagen. Vi anser att barnen inte ska vara ett hinder för att delta i högmässa utan att det ska vara en rolig aktivitet som hela familjen kan uppskatta.

Därför vill vi att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram ett undervisningsmaterial som är anpassat för barn och som kan användas för söndagsskola. Detta i samverkan med de inom svenska kyrkan som har ansvar för barn och ungdomsarbetet och aktörer inom eller utom kyrkan som behövs för att få fram ett så bra material som möjligt. Tanken är ett material som följer kyrkoåret så att föräldrar och barn får ta del av samma tema följt av högtider såsom påsk och jul men anpassat efter ålder. Det är naturligtvis positivt om det finns aktiviteter såsom målning, pedagogiska lekar m.m. inkluderat i materialet. Tanken med detta är att det ska vara enkelt för de församlingar som vill anordna söndagsskola att kunna beställa ett färdigt material och inte behöva ta fram det själva, och att man kan känna igen sig i söndagsskolan vilken församling man än går till i Sverige som väljer att ha söndagsskola.

Täby den 1 augusti 2017

Julia Kronlid (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:138
av Sten Elmberg

Komplettera begreppet beredskap i kyrkoordningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om att uttrycket kris och höjd beredskap ersätts med ”kris och katastrofsituationer samt under höjd beredskap” i kyrkoordningen.

Motivering

På samtliga tre nivåer inom Svenska kyrkan föreskrivs om den kyrkliga beredskapen.

När kyrkomötet antog Svenska kyrkans kyrkoordning år 1999, var de flesta svenskar bekanta med att ordet beredskap. Idag talar vi om att vårt samhälle ställs inför kris- och katastrofsituationer.

Kyrkoordningen skrevs för snart 20 år sedan, och vi vet att vi allt oftare ställs inför extraordinära situationer både här hemma men också vid arbete och ledighet utomlands. Svenska kyrkan vill vara ett viktigt stöd till människan i dessa lägen.

I dagens media beskrivs de extraordinära händelserna som kris och katastrof. För att ta den kyrkliga beredskapen på allvar så måste vi, Svenska kyrkan, använda oss av begrepp från det vardagliga talet

Till dags dato har vi erfarenheten av att vårt samhälle/kyrka drabbas av onormalt stora påfrestningar. Några exempel:

- 1994 Estoniakatastrofen
- 2004 Tsunamikatastrofen i Asien
- 2005 Stormen Gudrun
- 2014 Översvämningarna i Värmland
- 2014 Skogsbranden i Västmanland
- 2015–2016 Flyktingmottagande av ca 150 000 flyktingar
- 2017 Terroråd

Församlingar, stift och nationella nivån är mer och mer benägna att ta ett ansvar, vilket är positivt utifrån flera aspekter.

Idag står det i kyrkoordningen 2 kap. 11 §, 6 kap. 5 § och 12 kap. 2 § ”... under kris och höjd beredskap”.

Begreppet kris är ett synnerligen vitt begrepp och kan även vara tämligen subjektivt.

Kris och katastrof är enligt Bonniers Svenska ordbok:

Kris = avgörande vändning, plötslig försämring. Begreppet katastrof är ett mer allmänt vedertaget begrepp idag (Katastrof = stor olycka, förödelse). Dessa två begrepp tillsammans täcker in de svåra händelserna som sker idag och som påverkar oss i en vidare bemärkelse.

Mot 2017:138   Undertecknad anser därför att benämningen under kris och höjd beredskap i kyrkoordningen bör ändras till: ”... under kris- och katastrofsituationer samt under höjd beredskap”.

Strängnäs den 3 augusti 2017

Sten Elmberg (C)

Kyrkomötet
Motion 2017:139
av Sten Elmberg

Rit vid skilsmässa

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett förslag till rit/ceremoni i samband med skilsmässa.

Motivering

Svenska kyrkan har på många sätt varit tidsmedveten så att vi skapat god själavård och anpassat riter/ceremonier för att stödja människor till livstydning. Livet/dopet, bekräftelse av tro, makars äktenskap och överlämnande till Gud vid dödsfall.

Jag är medveten om att det sker god och omfattande själavård i samband med att människor skiljer sig. I vissa fall sker s.k. nystart för par när förestående skilsmässa vänder sig till att åter leva som ett par, efter uppgjort ”trassel”.

Men i många fall är parterna i ett äktenskap övertygade om att den enda utvägen är att skilja sig åt eftersom förändringsprocessen gått så långt.

Undertecknad har under flera år fått samtal från nyskilda, om inte Svenska kyrkan kan inbjuda parterna eller den ena som vill, till en enklare rit att i gudstjäns-tens namn möta den förändring som sker. Detta kan ju även inkludera barn.

En skilsmässa innebär så många förändringar, där drabbade kan bära fram eller bäras fram inför Gud för att få tröst och läkedom.

Även om skiljandet är ett faktum, så känner undertecknad att en enklare rit/ceremoni skulle lyfta fram dessa människor inför Gud. Det är också ett sätt för vår kyrka att verka i tiden medalladess förändringar,

Jag är övertygad om att det finns både lämpliga texter och böner för detta. Likaså kan det vara viktigt att det omnämnande sker i kyrkans allmänna förbön, anonymt.

Undertecknad yrkar att kyrkomötet godkänner denna motion och beslutar att kyrkostyrelsen ska verka för ett tillägg i kyrkohandboken om att en ordning utarbetas för dem som lämnat äktenskapet.

Strängnäs den 3 augusti 2017

Sten Elmberg (C)

Kyrkomötet
Motion 2017:140
av Sten Elmberg

Värna om missionsinsatserna

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en deskriptiv sammanställning av institutionssjälavård.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en långsiktig plan för institutionssjälavård.

Motivering

År 1996 började i Svenska kyrkan, liksom andra kyrkor, att medlemskap in i kyrkan vinnas genom dopet. Det har nu gått över 20 år sedan detta infördes.

Vi vet idag att det är många nyfödda som aldrig möter kyrkan och medlemskap erbjuds inte.

Vi vet också i och med att staten och Svenska kyrkan ändrade sin relation, så tillhör inte kyrkan det officiella rummet som tidigare. Det är många inom statlig, regional och lokal förvaltning som inte vet något om Svenska kyrkan. Vår kyrka arbetar offensivt med de sociala medier som finns – men det räcker inte, utan vi måste värna det personliga mötet!

Det finns fortfarande starka kontaktpunkter när Svenska kyrkan med hennes medarbetare utför mycket gott pastoralt arbete mitt i samhället. Såsom de första apostlarna så möter Svenska kyrkan människor i mer vuxen ålder genom kyrkans närvaro ute i samhället. Framför allt har de inom s.k. institutioner varit föremål för själavård och omsorg. Antal platser i det offentliga rummet har vuxit; mest kända idag är sjukhus, fängelse, högskolor/universitet, polisverksamheten, häkten och militär själavård. På senare år har fokus funnits kring flyktingmottagande. Inom dessa och fler områden finns det fortfarande en tillit till kyrkans medarbetare om att förmå stödja och vägleda människor. Det som möjliggör denna tillgång i samhället är att resurser ges till närvaro.

All närvaro och alla kontakter leder till intresse hos människor att söka en djupare livsmening. För några år sedan gjorde kyrkokansliet en enklare sammanställning av institutionssjälavård, som beskrivning.

Undertecknad anser nu att Svenska kyrkan på nationell nivå behöver stödja detta direkta missionsarbete som sker vid institutioner. Vi vet att insatserna vid vissa institutioner är tungt för en mindre församling. Vi vet att vissa beslutsfattare/medarbetare i Svenska kyrkan inte ser denna möjlighet som institutionssjälavård innebär.

Undertecknad anser att det behöver göras en sammanställning som beskriver innebörden av dessa insatser. Vidare behövs det en långsiktig plan för hur detta ska ekonomiseras – en långsiktig plan i dialog mellan de olika nivåerna inom Svenska kyrkan.

Strängnäs den 3 augusti 2017

Sten Elmberg (C)

Kyrkomötet
Motion 2017:141
av Markus Holmberg

Gud är oss en fader och moder

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att i nya kyrkohandboken ska den första versen i Lovsång 5 ha följande lydelse:

O Gud, du råder bortom alla stjärnor
och skapar varje strå på jorden,
du skådar ner i nödens världar
och är oss en fader och moder.

Motivering

Lovsång 5 i kyrkohandboksförslaget 2016 har oförändrad hämtats från Kyrkohandboken 1986. Texten i det första avsnittet lyder:

O Gud, du råder bortom alla stjärnor
och skapar varje strå på jorden,
du skådar ner i nödens världar
och är oss en Fader, en Fader.

Den patriarkala beskrivningen av Gud är mycket påtaglig och känns främmande och onödig i denna (relativt) nya text. I den musikaliska versionen från 1984 (Sv. Ps. 697:9) är Lovsång 5 dessutom uppbyggd så att en sjungande liturg kan få orden ”en Fader, en Fader” att verkligen dåna ut i kyrkorummet. Ordet ”Fader” återkommer för övrigt både i lovsångens andra och tredje del.

Nattvardsbön C i Kyrkohandboken 1986 inleds så här:

Välsignad är du, allt levandes Skapare.
Välsignad är du, Herre över rymd och tid.
Välsignad är du, alltings ursprung och mål,
du som är som en fader och en moder för oss.

Denna text har bearbetats i kyrkohandboksförslaget 2016 där det i Nattvardsbön 6 i stället står:

Välsignad är du, allt levandes Skapare.
Välsignad är du, Herre över rymd och tid.
Välsignad är du, alltings ursprung och mål,
du som är en fader och en moder för oss.

Skillnaden är alltså att Gud i Kyrkohandboken 1986 beskrivs som en fader och en moder, medan Gud i kyrkohandboksförslaget 2016 är en fader och en moder. Att

Mot 2017:141 nattvardsbönerna har granskats teologiskt och stilistiskt poängteras särskilt i kommentarerna till kyrkohandboksförslaget (sidan 85).

I och med denna ändring i nattvardsbönen borde det vara möjligt – ”för att fördjupa gudsbilden och tala om Gud med ett inklusivt språk utan förbehåll” (kommentarerna, sidan 86) – att i Lovsång 5 låta texten lyda:

O Gud, du råder bortom alla stjärnor
och skapar varje strå på jorden,
du skådar ner i nödens världar
och är oss en fader och moder.

Västerås den 1 augusti 2017

Markus Holmberg (ÖKA)

Kyrkomötet
Motion 2017:142
av Bengt Kjellgren och Jerker Schmidt

Svenska kyrkans organisation gentemot försvarsmakten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av Svenska kyrkans organisation gentemot försvarsmakten.

Motivering

Runt om i vårt land har vi ett antal garnisoner där församlingarna idag har ansvar för kontakter mot försvarsmakten. Utlandsmissioner, stärkandet av ett nationellt försvar och införandet av en ”nygammal” värnplikt kommer att öka försvarsmaktens verksamhet. När vi skriver ”försvarsmakten” avser vi alla de människor som arbetar, gör värnplikt eller på annat sätt är engagerade i vårt totalförsvar. De behöver nödvändigtvis inte vara bosatta/skrivna på de orter där garnisonerna ligger.

Idag är förutsättningarna mycket olika för de olika verksamheter vi som trosamfund bedriver vid de olika garnisonerna. Efterfrågan på vår närvaro och vårt engagemang är enligt vår mening alltså stor, varför vi måste börja fundera på hur vi organiserar denna viktiga verksamhet.

Vi anser att kyrkostyrelsen bör få i uppdrag att utreda om inte Svenska kyrkans verksamheter gentemot försvarsmakten organisatoriskt borde lyftas upp på central nivå men att de präster som arbetar inom dessa verksamheter behåller sin naturliga koppling till den församling där garnisonen ligger.

Med central nivå avser vi inte stiften utan Svenska kyrkan genom ärkebiskopsämbetet gentemot försvarsmakten. Vi anser att denna förändring stärker vår verksamhet såväl inom och gentemot försvarsmakten som inom de församlingar där garnisonerna rent fysiskt finns. Rent praktiskt kan det röra sig om att vikariera för varandra när någon är på utlandsmission, täcka upp för varandra vid kortare sjukdom, längre semesterledigheter, organisera gemensamma utbildningar och utbyten mellan de som arbetar inom dessa verksamheter.

Halmstad och Göteborg den 2 augusti 2017

Bengt Kjellgren (BA)

Jerker Schmidt (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:143
av Axel W Karlsson

Nomineringsgruppernas styrning

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sådana regler för nomineringsgruppernas styrande organ införs, att det garanteras att enbart kyrkomedlemmar deltar i beslut som rör Svenska kyrkans liv och arbete och inte personer som ej tillhör Svenska kyrkan.

Motivering

Som kyrkoordningen nu är kan en styrelse för en nomineringsgrupp helt och hållet bestå av personer som icke är medlemmar i Svenska kyrkan. Det låter fantastiskt men så tycks det förhålla sig med nuvarande regelsystem. Kyrkoordningen saknar spärrar mot att sådana som måste anses som obehöriga bestämmer i Svenska kyrkan.

Vissa nomineringsgrupper styrs av politiska partiers styrelser. Hur många personer i dessa styrelser som inte tillhör kyrkan är oklart, men det är i vart fall känt att det har funnits styrelser där en betydande andel av styrelsen ej tillhört kyrkan. Detta systemfel kan förstås även förekomma hos nomineringsgrupper som inte är styrda av politiska partier.

En så sammansatt styrelse kan ändå besluta om en nomineringsgrupps program, vilka som ska stå på valsedlarna, vilka som får inträda i nomineringsgruppen, uteslutningar och alla övriga angelägenheter som rör nomineringsgruppen ifråga. Beträffande uteslutningar bör i detta sammanhang ihågkommas, att den som uteslutits ur sin nomineringsgrupp inte kan få uteslutningen prövad av någon rättslig instans. Liknande förhållanden råder inom de politiska systemet i Sverige, till skillnad från andra demokratiska länder.

De flesta torde inse att det är ett orimligt systemfel att en styrelse, där kanske majoriteten av ledamöterna aldrig varit medlemmar eller är utträdde ur kyrkan, och måhända är direkt fientliga till delar av trosinnehållet, beslutar om angelägenheter som rör kyrkans inre liv.

Man kan naturligtvis mot mitt förslag invända att enbart kyrkomedlemskap i sig inte garanterar lojalitet med kyrkans bekännelse eller rättfärdighet när det gäller medlemsfrågor. Så är det förstås. Flera kyrkor på vår jord har kravet att de som har förtroendeposter i kyrkan ska vara kommunikanter. Kyrkan måste slå vakt om sin integritet som kyrka och mitt förslag är ett steg som bör följas av flera.

Styrsö den 1 augusti 2017

Axel W Karlsson (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:144
av Axel W Karlsson

Kyrkorättslig prövning av uteslutning ur nomineringsgrupper

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att införa regler som gör det möjligt för vald ledamot i kyrkomötet eller andra kyrkliga beslutande organ, som uteslutit ur sin nomineringsgrupp, att få uteslutningen prövad av rättslig instans i Svenska kyrkan.

Motivering

Varken i det politiska eller det kyrkliga sammanhanget i Sverige fungerar demokratin optimalt. Ett exempel från det politiska området är, att i andra länder än Sverige har medborgarna möjlighet att få såväl vägrat inträde och uteslutning ur ett politiskt parti rättsligt prövad. En uteslutning ur respektive ett vägrat inträde i en nomineringsgrupp bör vara sakligt motiverad för att vara rättsligt giltig. Som sakliga skäl till en uteslutning räknas t.ex. att någon systematiskt saboterar och motarbetar sitt parti. Att genom debattinlägg vilja utveckla partiets politik, även om det skulle stå i strid med partiledningens föreställningar, räknas däremot som normala procedurer i en demokrati.

Det borde finnas liknande regler när det gäller nomineringsgrupperna i Svenska kyrkan. Människor ska inte uteslutas av osakliga skäl, t.ex. för att partiledningen irriteras av kritik eller har idéer om att det pågår en sammansvärjning för att beröva ledningen makten. En nomineringsgrupp har med stort avstånd svenskt rekord i uteslutningar, även på det kyrkliga området. Man har skrivit kyrkohistoria genom att utesluta två valda ledamöter på samma plats i kyrkomötet efter varandra.

Att utesluta någon ur en nomineringsgrupp av osakliga skäl innebär att själva den demokratiska grunden för det kyrkliga styrsystemet skadas och är därmed ett allvarligt systemfel, en kränkning såväl av den valde ledamoten som av väljarna. Den uteslutne blir, förutom uteslutningen, dessutom utsatt för ytterligare diskriminering i kyrkomötet: vederbörande får ej delta i utskottens arbete och mandatstödet, som brukar ligga runt 30 000 kronor tillfaller nomineringsgruppen. Den uteslutne får betala sina kostnader för ledamotskapet ur egen ficka.

Om regler införs om att vald ledamot som uteslutits ur sin nomineringsgrupp kan få uteslutningen prövad av någon kyrkorättslig instans, så kan kyrkan här fungera som en förebild för det politiska systemet i Sverige, som också behöver sådana regler. Visst vore det roligt om kyrkan kunde bidra till att utveckla demokratin i vårt land!

Styrsö den 1 augusti 2017

Axel W Karlsson (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:145
av Axel W Karlsson

Evangelisering av i synnerhet palestinier, araber och muslimer

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att anta en plan för särskilt prioriterad evangelisering av palestinier, araber och muslimer.

Motivering

Gud älskar alla människor och vill att alla ska komma till kunskap om sanningen och bli frälsta, säger Bibeln. När det gäller det praktiska genomförandet av Guds frälsningsplan är Gud själv ytterst ansvarig, vi är bara ringa tjänare och redskap. Som sådana måste vi fråga oss vad som är vår konkreta uppgift i den situation där vi står. Många människor har kommit till oss från Palestina och andra muslimska och arabiska länder. Det är i varje fall en möjlighet för Gud att nå dem på ett nytt sätt. Fler än man tror med muslimsk bakgrund kommer till tro i Sverige och andra europeiska länder.

Enligt Bibeln är det hebreiska folket bärare av Guds löfte och frälsning och ett eget land på östra sidan av Medelhavet. (Vilket dock inte innebär att exakta gränser är fastställda på förhand och kan utläsas ur Bibeln.) Enligt samma Bibel var Jesu samtid inte mogen att ta emot evangeliet utan dömde Frälsaren som heretiker. Det fick till följd att det goda budskapet om ett förbund med Gud nu erbjuds alla folk på jorden. Evangeliets erbjudande ska åter nå hebréerna mot slutet av denna tidsålder.

Romarbrevet 11:25–28:

En del av israeliterna är förstockade och skall förbli det tills hedningarna i fullt antal har nått målet. Men då skall hela Israel bli räddat, som det står skrivet: *Från Sion skall befriaren komma och ta bort all synd från Jakob. Och detta mitt förbund med dem betyder att jag lyfter av dem deras synder.* Ser man till evangeliet är de Guds fiender, för er skull. Ser man till utkorelsen är de hans älskade, för fädernas skull. (Bibel 2000)

I Bibeln ser det ut som om muslimerna som ”hedningar” är kronologiskt före judarna i Guds planer. Om det är så måste alla kristna med kraft be att Gud sänder sin helige Ande så att palestinier, araber och muslimer kommer till tro. Vi måste göra allt vi kan för att evangeliet ska nå dessa, med början här i Sverige. En sådan rörelse är redan på gång. Många muslimer kommer till tro och blir döpta. För min del är jag övertygad om att detta är en huvudnyckel till fred i Mellanöstern. Mycket bättre och mer effektivt än israelientliga politiska bojkottkampanjer som BDS.

Styrsö den 1 augusti 2017

Axel W Karlsson (–)

Kyrkomötet
Motion 2017:146
av Axel W Karlsson

Pride-rörelsen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda negativa, farliga och problematiska tendenser som sammanhänger med den s.k. Pride-rörelsen i den etiska vaksamhetens intresse.

Motivering

I Sverige är homosexuell praxis tillåten. De som värdesätter sex med det egna könet har intresseföreningar, verksamheter och årliga parader med en egen flagga. Det är bra att det är så. Till de problematiska trenderna i tiden hör att man vill fostra barn till bisexualitet. Heterosexualitet anses vara en icke önskvärd begränsning. Ungdomar drabbas av könsförvirring och s.k. könsdysfori. Man vill ”korrigera” Skaparens verk genom kostsamma behandlingar. Ingen kan emellertid byta kön eftersom kromosomerna i varje cell i är bestämda som antingen manliga eller kvinnliga.

Som kyrka har vi ett uppdrag att ge allsidig etisk vägledning, att framlägga skäl för och emot olika ståndpunkter. Kyrkan ska vara neutral i förhållande till gruppintressens maktsträvanden. Som kyrka ska vi lyssna på människor, visa solidaritet och deltagande, men inte låta oss kapas och göras till propagandaorgan för särintressen. Kyrkliga instanser ska inte heller fungera som förmyndaraktigt maktorgan och överta den enskildes ansvar att själv bilda sig en uppfattning. Att verka för att vissa sexuella ”läggningar” framställs ensidigt positivt är inte en kyrkans uppgift, lika litet som kyrkan är kallad att förhålliga livsstilar som t.ex. nudism eller veganism. Homosexualitet kan aldrig bli mer än ett särintresse. Den kärlek som korset vittnar om är kyrkans särskilda uppgift riskerar att marginaliseras och ställas i skuggan av regnbågs kärleken. Är inte dessa trender djupt problematiska för att inte säga farliga ur etisk synpunkt?

Jag har för min del inget emot en tolerant inställning till homosexuella personer eller aktiviteter så länge de inte kränker andra. Många av Pride-rörelsens uttryck framstår dock som osmakliga, obscena och anstötliga. Pride-rörelsen framstår ofta som totalitär och påminner om extrem nationalism. Flaggviftande, parader och propaganda som inte får ifrågasättas. En präst som uttalat sig kritiskt anses ha kränkt denna närmast heliga rörelse och köps ut. En grupp som annonserade för prokreativ livsskapande kärlek fick sina affischer ”mamma, pappa, barn” nedrivna. Som om inte de som åtar sig föräldraskap har anledning att vara stolta och förtjäna stöd från kyrkans sida.

Som sagt, som kyrka har vi anledning att besinna oss över negativa, farliga och problematiska tendenser som sammanhänger med den s.k. Pride-rörelsen.

Styrsö den 1 augusti 2017

Axel W Karlsson (-)

Kyrkomötet
Motion 2017:147
av Bo Hanson m.fl.

Det mångtydiga ordet pastoral

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och återkomma med förslag till kyrkomötet om hur ordet pastoral i kyrkoordningen kan ersättas med andra formuleringar, som inte lika lätt missförstås.

Motivering

Ordet *pastoral* har länge haft betydelsen *prästerlig*. Ursprunget är latinets ”pastor”, som betyder herde, och den betydelsen finns fortfarande i uttryck som ”pastoral idyll”, vilket syftar på en herdeidyll med betande boskap, inte med församlingsbor.

Ordet pastor kan avse kyrkoherden i ett pastorat, t.ex. i det gamla uttrycket vice pastor, och pastoralt var då sådant som hade med kyrkoherdens arbetsuppgifter att göra.

Ett program eller en instruktion för hur en aspekt av församlingsarbetet ska bedrivas kallas ofta en pastoral. Arbetet med konfirmander kan kallas konfirmand- eller konfirmationspastoral; dopverksamheten i ett stift eller en församling kan få anvisningar i en doppastoral osv.

I den gällande kyrkoordningen har pastoral fått en delvis annan användning. kyrkoordningen talar om pastorala områden. Det uppfattas närmast som områden för kyrkligt vårdande verksamhet. Församlingarna och stiftens betecknas som pastorala områden, dvs. sådana som ska bli föremål för omvårdnad, i stiftens fall tillsyn och främjande.

Enligt kyrkoordningen – särskilt tydligt i inledningen till Andra avdelningen: Församlingarna – hör hela församlings grundläggande uppgift till kyrkoherdens och de förtroendevaldas gemensamma ansvar.

Ett problem är att många, kanske särskilt äldre prästmän, har svårt att frigöra sig från den äldre användningen av ordet, då pastoral var lika med prästerlig. Åtskilliga gånger hörs synsätt, som innebär, att pastorala frågor ska kyrkoherden (eventuellt biträdd av övriga präster) sköta. Kyrkorådet skulle därmed avhålla sig från att lägga sig i församlingens grundläggande uppgift, vilket inte alls är kyrkoordningens mening.

Det finns frågor som kan kallas pastorala, men som kyrkorådet bör avhålla sig från att lägga sig i. Kyrkorådet formulerar mål för det församlingstvårdande arbetet medan kyrkoherden leder verkställigheten av arbetet. Samtidigt har kyrkoråd ibland en tendens att lägga sig i kyrkoherdens ledningsarbete, och det kan vara ett bekymmer. Prästernas förkunnelse och enskilda själavård är andra exempel, som inte är föremål för demokratiskt beslutsfattande. Men målsättningsfrågor i församlingstvården kan inte en kyrkoherde göra anspråk på att ensam avgöra. Dem ska församlingens styrelse, dvs. kyrkorådet, där kyrkoherden är en bland ledamöterna, ta ansvar för.

Mot 2017:147

Förslag som framförts, att åter underställa kyrkoherdarna biskopens arbetsledning (såsom det en gång fungerade) skulle bryta sönder församlingens styrning genom kyrkoherde och förtroendevalda gemensamt i enlighet med kyrkoordningen.

En god avvägning mellan pastors ansvar och hela kyrkorådets gemensamma ansvar underlättas om ordet pastoral inte används mångtydigt eller så det inbjuder till missförstånd.

Pjätteryd, Göteborg och Stockholm den 31 juli 2017

Bo Hanson (ÖKA)

Hans-Olof Andrén (POSK)

Ylva Wahlström Ödmann (MPSK)

Anki Erdmann (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:148
av Ann-Christine From Utterstedt

Kunskapsapp/spel för barn och unga

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa en kunskapsapp/-spel om Svenska kyrkan för barn och unga.

Motivering

Vår tillvaro blir alltmer digitaliserad och även om Svenska kyrkan ska vara den stabila grund som finns i människors vardag, bör vi också i vissa avseenden hänga med i den digitala utvecklingen. Kunskapsspel har använts, som ett komplement till annan undervisning, av den svenska skolan under en tid och tilltalar många elever. Många barn och ungdomar ägnar mycket tid framför skärmar idag. Några spel som finns på marknaden idag innebär att man också måste ut och röra sig för att kunna spela och komma vidare i spelet. Detta kan Svenska kyrkan ta fasta på för att öka intresset, nyfikenheten och kunskapen om det kristna budskapet bland barn och unga. I den här kunskapsappen/spelet kanske man exempelvis kan samla kyrkor, biskopar, psalmer, bibelord, böner, högtider och liknande samtidigt som det är pedagogiskt upplagt för att både få kunskap om hur Svenska kyrkan ser ut idag samt för att synliggöra det kyrkliga kulturarvet. Pedagogiska spellösningar kan utvecklas för att passa både i tiden och av Svenska kyrkans tro, tradition och historia. Man kan se det som ett komplement för att nå fram med den så viktiga missionen och undervisningen bland barn och unga.

Västerås den 18 juli 2017

Ann-Christine From Utterstedt (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:149
av Ann-Christine From Utterstedt

Krav på utdrag ur belastningsregistret vid nyanställning

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att utdrag ur belastningsregistret alltid ska begäras in i samband med nyanställning.

Motivering

Belastningsregistret är en viktig handling att visa upp för sin arbetsgivare då den visar om den anställde är dömd för brott. Vi måste vara säkra på att den personal som arbetar inom Svenska kyrkan är lämplig för sin arbetsuppgift. Därför föreslår jag att den arbetssökande, för att vara anställningsbar, åläggs att visa upp ett utdrag ur belastningsregistret.

Västerås den 18 juli 2017

Ann-Christine From Utterstedt (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:150
av Ann-Christine From Utterstedt

Öka missionen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att den viktiga missionen på alla nivåer inom Svenska kyrkan ökar och är samstämmig över hela landet.

Motivering

Allt fler människor känner en allt större otrygghet och saknad av samhörighet i vårt samhälle. Därför är Svenska kyrkan så viktig att finnas i människors liv och vardag som en stabil och otvivelaktig stöttepelare. Svenska kyrkan måste finnas där människor finns för att förmedla en trygg stöttepelare mot det alltmer otrygga samhälle vi befinner oss i. Människor ska mötas av Svenska kyrkan i vardagen: när de handlar, badar, sportar, när de är i skolan, i förorten, i staden, på landsbygden, helt enkelt på de platser där människor vistas. Missionen måste öka för att visa att Svenska kyrkan finns där för att erbjuda samhörighet och välkomnande in i den kristna tron och gemenskapen.

Västerås den 18 juli 2017

Ann-Christine From Utterstedt (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:151
av Ann-Christine From Utterstedt

Psykisk ohälsa hos unga

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att samla in goda exempel från landets församlingar och sprida de mest lyckade verksamheterna kring psykisk ohälsa utifrån en nationell kunskapsdatabas.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att erbjuda samtalsterapi till de ungdomar som drabbas av psykisk ohälsa.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att erbjuda aktiviteter som vänder sig speciellt till ungdomar med psykisk ohälsa.

Motivering

Den psykiska ohälsan hos unga har tyvärr ökat kraftigt de senaste åren. Anledningarna till detta kan vara flera och är givetvis inte lika för alla individer. Köerna till olika psykiatriska mottagningar är långa och individerna tvingas ofta att stå ensamma alltför länge utan att få någon hjälp. Detta medför att många inte klarar av sin skolgång eller sitt sociala liv. De riskerar att därmed att stå utanför samhället redan i ett tidigt skede i livet. Där samhället brister för de unga medborgarna har Svenska kyrkan ett ansvar att göra vad vi kan för att välkomna ungdomarna i en gemenskap som ger ett tydligt människovärde. De ungdomar som har det svårt behöver erbjudas att hitta en meningsfull tillvaro och en tillhörighet där de passar in och duger precis som de är. Det kan vi göra genom att exempelvis erbjuda samtalsterapi samt genom olika aktiviteter.

I en tid av ett samhällsbygge, där man som ung kan ha extra svårt att identifiera sig, är det viktigt att Svenska kyrkan finns för en trygg och stabil grund. Svenska kyrkan bör därför satsa extra hårt på att våra unga medborgare finner fast grund och en meningsfull tillvaro i en orolig tid. Det är viktigt att välkomna de, ofta vilsna ungdomarna, i den kristna gemenskapen. Vi behöver missionera och undervisa för att tydliggöra att vi finns, var vi finns och vad vi kan erbjuda.

Möjligen har vi redan lokalt över landet goda erfarenheter, kanske till och med goda lösningar att möta ungdomar med psykisk ohälsa. Därför bör kyrkostyrelsen också samla in goda exempel från landets församlingar och sprida de mest lyckade verksamheterna utifrån en nationell kunskapsdatabas.

Västerås den 18 juli 2017

Ann-Christine From Utterstedt (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:152
av Ann-Christine From Utterstedt

Fädernas kyrka i psalmboken

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att återinföra psalmen Fädernas kyrka i kommande utgåvor av psalmboken.

Motivering

Psalmen Fädernas kyrka, skriven av Johan Alfred Eklund, psalm nr 169 i 1937 års psalmbok, togs 1986 tyvärr bort från psalmboken och har inte funnits med sedan dess. Det är en mycket saknad psalm av många kyrkobesökare och psalmsångare. I en tid av ett osäkert samhällsbygge i övrigt i vårt land, är det viktigt att Svenska kyrkan kan vara den fasta punkten i den vardagliga tillvaron, där man känner en stolthet och gemenskap för varandra som medmänniskor och för sitt kära fosterland. Därför ska psalmen Fädernas kyrka återinföras i kommande utgåvor av psalmboken.

Västerås den 18 juli 2017

Ann-Christine From Utterstedt (SD)

Kyrkomötet
Motion 2017:153
av Jerker Schmidt och Niklas Larsson

Låt David och Jonatan vara med vid vigselgudstjänst

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att i förslaget till ny kyrkohandbok infoga bibelordet från 1 Samuelsbokens 20:e kapitel i ordningen för vigselgudstjänst.

Jonatan sa till David: ”Allt vad Du vill skall jag göra för Dig”. Och Jonatan bekräftade åter sin kärlek till David, ty han älskade honom lika högt som sitt eget liv. David reste sig från sitt gömställe vid kullen och hälsade Jonatan tre gånger. De kysste varandra under tårar. Då sa Jonatan: ”Vi båda har gett varandra ett löfte inför Guds ansikte och Gud skall välsigna förbundet mellan dig och mig.” (1 Samuelsboken 20:4, 17, 41–42)

Motivering

Sedan 2009 är det möjligt för samkönade par att viga sig i Svenska kyrkan. Ekumeniska gruppen för kristna homosexuella (EKHO) har sedan tidigare fört fram förslaget om bibelordet från Samuelboken. Detta genom sin ordförande, kyrkoherde emeritus Gunnar Bäckström, som var i kontakt med dåvarande ärkebiskopen Anders Wejryd och handläggaren för kyrkohandboken på kyrkokansliet.

Det är viktigt att det finns ett bibelord i handboken som par av manligt kön kan identifiera sig med. Om kyrkomötet menar allvar med att också manlig kärlek och ansvarstagande är inrymt i vigselordningen, bör detta bibelställe bejakas.

Bibelordet rymmer många dimensioner: reste sig från sitt gömställe, komma ut ur garderoben, förmå vara äkta samt våga visa sin kärlek. Vi vet också att David enligt dåtidens normer gifte sig med en kvinna. Men berättelsen finns där i Bibeln och vi har ett ansvar att förmedla den till nutidens människor.

Göteborg och Osby den 2 augusti 2017

Jerker Schmidt (–)

Niklas Larsson (C)

Kyrkomötet
Motion 2017:154
av Bertil Murray

Sanctus/Helig, text

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att justera texten i Helig 2 på så sätt att Herre Gud allsmäktig ersätts med Herre Gud Sebaot och att Ära åt Gud i höjden ersätts med Hosianna i höjden.

Motivering

I kyrkohandboksförslagets Helig 2 har den sedan 1986 vedertagna texten Herre Gud Sebaot ändrats tillbaka till den som gällde i äldre handbok Herre Gud allsmäktig. Detta känns som en både onödig och olycklig återgång till en föråldrad handbok. Argumenteringen för formuleringen Herre Gud Sebaot i kyrkomötets behandling av nu gällande handbok bör fortfarande gälla. Talet om Gud som allsmäktig är visserligen sant och värdefullt, men öppnar samtidigt upp för en rad frågor om vad allmakten betyder. Att lyfta dessa frågor just i församlingens lovprisning under nattvardsmässan kan bedömas som olyckligt.

Texten i Helig 2 bör alltså ändras till Herre Gud Sebaot.

Likaså bör orden Ära åt Gud i höjden ändras till i Sanctus vedertagna Hosianna i höjden. Änglarnas lovsång med Ära finns i det Gloria som föregår Laudamus/lovsången tidigare i mässan. I Sanctus är det i stället folkets Hosiannarop som återspeglas. Inte heller denna textjustering av Helig 2 är svår att åstadkomma i relation till melodin.

Uppsala den 2 augusti 2017

Bertil Murray (FK)

Kyrkomötet
Motion 2017:155
av Bertil Murray m.fl.

Försoningskommission och kriskommission

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en kriskommission.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en försoningskommission.

Motivering

Svenska kyrkan är älskad av många och många vill dess väl. Året 2016 blev vad avser medlemstapp ett dystert år för Svenska kyrkan. I juni började en våg av utträden till följd av medias granskning av delar av kyrkans förvaltning. Siffrorna för juni var extrema och mattades sedan av, dock inte mer än att totalsumman för första halvåret 2017 visar ännu högre utträdessiffror (de högsta någonsin) än motsvarande period 2016 (junisiffrorna inräknade). Hur de framtida utträdestalen kommer att te sig vet ingen, läget ser dock inte ljus ut. Enligt kyrkokansliets egen analysenhet kommer om cirka tio år mindre än halva befolkningen att tillhöra Svenska kyrkan. Med nuvarande utträdestakt kommer förändringen att gå snabbare. Denna rörelse är på ett sätt naturlig och kanske omöjlig att bekämpa. Dock finns anledning till självrannsakan.

Det tycks som om en tidigare lång period med övervägande goodwill för Svenska kyrkan i medias rapportering vänts till en ny situation med kritik i en rad frågor, inte minst när det handlar om kyrkan som nationell storhet. Den omfattande kritiken vad gäller handboksarbetet är ett av många exempel på hur djupt ifrågasättande röster gjorts hörda. Kritik har framförts i insändare och debattartiklar men i många fall också på ledarsidorna.

Inte heller kyrkans statistik i övrigt är uppmuntrande. Det är numer allt mer udda och avvikande att låta döpa sina barn, att konfirmeras eller att gifta sig enligt Svenska kyrkans ordning. Andelen svenskkyrkliga vigslar tycks för en period ha stabiliserat sig på en tredjedel av ingångna äktenskap medan dop- och konfirmationssiffrorna sjunker för varje år. Mindre än 45 procent döps och endast en dryg fjärdedel av ungdomarna konfirmeras. Inte ens de tidigare stabila begravnings-siffrorna håller ställningarna längre. Vad detta betyder för känslan av samhörighet med Svenska kyrkan är lätt att förutse.

I ett urval lokala församlingar genomförs ett genomtänkt och uthålligt arbete när det handlar om att nå nya människor med evangeliet om vår Frälsare Jesus Kristus. Ett sådant arbete visar sig nästan alltid ge effekt. Nya grupper av hängivna kristna växer fram. Men det tar många gånger mycket kraft i anspråk och i samband med personalskifte eller beslut om nya prioriteringar i församlingen kan ett långvarigt arbete ödeläggas.

För några år sedan genomfördes en strukturreform med syfte bl.a. att bättre nyttja kyrkans resurser på det lokala planet och att motverka ytterligare församlingsnedläggningar. Effekten har på denna punkt till synes helt uteblivit. I stället har antalet församlingar ytterligare minskat samtidigt som många församlingstillhöriga, anställda och förtroendevalda lider av en accelererande centralisering, ökat avstånd till makten och minskad församlingsnärvaro genom gudstjänst, diakoni, undervisning och mission på den lokala platsen.

Ideellt arbete har i dag fått en ny och högre status i kyrkans arbete. Dock återstår stora utmaningar. Inte sällan kommer ett vidgat rörelseutrymme för de ideella att hamna i konflikt med förtroendevaldas målformuleringar eller anställdas revir.

Här och där finns en kvardröjande eller nyvaknad väckelse som vill ta ansvar i församlingen. Vid sidan av samarbetskyrkor med främst EFS finns dock få exempel på hur en sådan grupp kan ges ett eget ansvar i församlingen. Därtill har inte så få samarbetskyrkor mötts av svårigheter som gjort att man tvingats upphöra med eller tona ned sitt uppdrag.

Svenska kyrkan har öppnat för samverkansavtal med lokala församlingar tillhörande andra samfund, främst Eumeniakyrkan. Sådant samarbete kan säkert leda till rationaliseringsvinster där resurserna är begränsade men lär knappast medföra att den nedåtgående trenden för Svenska kyrkan hävs.

En viss resurs torde fortfarande finnas i de inomkyrkliga väckelserörelserna. Så samlar t.ex. Oas-rörelsen årligen ett stort antal människor. Ingen väckelse går dock i ett nordiskt perspektiv att jämföra med den gammal-laestadianska, där sommarfesten är Nordens största med ca 75 000 besökare (!).

Just laestadianerna tydliggör samtidigt den smärta som ligger i en fortsatt och i vissa stycken fördjupad splittring kristna emellan.

Det är ingen hemlighet att denna splittring är av djup och svårläkt karaktär. Under femtio år kom den s.k. ämbetsfrågan (om förståelsen av prästuppsdragets innebörd och om kvinnors möjlighet att prästvigas) att utgöra det tydligaste exemplet på ett antal väckelserörelsers självvalda eller tilldömda marginalisering. De senaste åren har till denna lagts vigselfrågan (om förståelsen av äktenskapets innebörd). Dessa båda frågor har tillsammans kommit att försvåra eller omöjliggöra ett gemensamt, nära, förtroligt och pastoralt strategiskt arbete i Svenska kyrkan där såväl majoritet som minoritet dras in och tas tillvara.

Historien har många gånger visat att en gemensam fiende har kunnat få grupper som annars bekämpar varandra att sluta sig samman. Den gemensamma "fienden" är för Svenska kyrkan idag den kraftfulla process som hotar att fullständigt marginalisera kyrkan. Svenska kyrkan behöver i dag en kraftsamling.

En sådan kraftsamling behöver, för att nå verklig framgång, samla medlemmar som annars har en tendens att betrakta varandra som motståndare. Den tillit som då förutsätts är svår men inte omöjlig. Färska exempel från vår omvärld visar på hur ett genomtänkt, strategiskt och uthålligt försoningsarbete kan läka sår och skador som många trots vara irreparabla.

Allt detta leder till motionens båda förslag, att tillsätta såväl en kriskommission som en försoningskommission.

Vi har nu genomlevt en fyrtioårig period av sjunkande medlemstal (nedgången i antalet medlemmar började 1976 och har sedan accelererat), minskat deltagande i kyrkans mäss- och böneliv och allt lägre anknytning genom dopet och de kyrkliga handlingarna, inomkyrkliga konflikter, en missriktad stordrift samt de senaste årens mediala förskjutning där Svenska kyrkan erhållit en ofta rättmätig kritik för sitt agerande och beslut i skilda frågor.

Uppdraget för kriskommissionen skulle vara att söka en bred genomlysning av vad som påverkat skeendet samt om, och i så fall hur, den negativa trenden kan vändas. Kommissionen skulle ges mandat att se till såväl organisatoriska och kommunikativa som andliga och teologiska frågor. Detta inrymmer såväl de splittrande frågorna inom kyrkan som de frågor som orsakat massmedial kritik utifrån.

Kommissionen bör ges tre till fem år för sitt arbete och ska tilldelas de resurser av forskningskompetens som är nödvändiga i sammanhanget. Någon form av jämförande studium bör göras där andra kyrkor med likartade utmaningar betraktas. Kommissionen ska tillsättas så att ledamöternas erfarenheter speglar den kyrkliga bredd som finns och så att erfarenheterna också från den inomkyrkliga väckelsen (i dess skiftande former) och dess evangelisatoriska arbete tas tillvara.

Parallellt med nämnda kriskommission bör också en försoningskommission tillsättas. Det är vår djupa övertygelse att en ljusare framtid för Svenska kyrkan är förbunden med en försoningsprocess där bredden av kyrkliga rörelser dras in. Det vore ett oerhört nedslående scenario om det (liksom för den nyvunna enheten i synen på rättfärdiggörelsen) skulle behöva dröja 500 år innan en försoning kan komma till stånd när det handlar om dagens kontroversfrågor. Även om ett sådant försoningsarbete mänskligt sett knappast skulle nå resultat i form av enighet inom några år bör även denna grupps mandat begränsas till 3–5 år.

Det vore av stort värde, kanske nödvändigt, att några personer med skilda synsätt är desamma i de båda kommissionerna. Dessas mandat är av åtskild karaktär men de har ändå beröringspunkter. I ett strategiskt pastoralt och organisatoriskt arbete (kriskommissionen) där deltagarna generöst delar med varandra kan ett förtroende växa fram. I ett försoningssamtal (försoningskommissionen) kan även pastorala modeller utkristallisera sig.

Det är vår sköra men ändå djupa förhoppning att kyrkomötet skulle vilja med stort allvar pröva värdet av en satsning enligt ovan och besluta sig för en bearbetning genom föreslagna kommissioner.

Uppsala med flera orter den 3 augusti 2017

Bertil Murray (FK)

Leif Nordlander (FK)

Kjell Petersson (FK)

Dag Sandahl (FK)

Dan Sarkar (FK)

Berth Löndahl (FK)

Berit Simonsson (FK)

Hans Weichbrodt (FK)

Fredrik Sidenvall (FK)

John-Erik Sturesson (FK)

Stefan Aro (FK)

Kyrkomötet
Motion 2017:156
av Ola Isacsson

Flerspråkig kyrkohandbok

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samband med att översättningar av nya kyrkohandboken framläggs för kyrkomötet, även presentera förslag på böner på andra språk som ska ingå i kyrkohandboken som ett ”uttryck för Svenska kyrkans tro bekännelse och lära”.
2. Kyrkomötet beslutar att de böner som främst ska komma i fråga för översättning är Herrens bön och välsignelsen och att översättningarna ska vara på fler språk än de nationella minoritetsspråken.

Motivering

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och det hör till kyrkans väsen att hon står över; mellan gränser, mellan nationer och språk. Svenska kyrkan är större än att vara svensk, större än nation och språk. Det vore önskvärt att detta kunde komma till uttryck i kyrkohandboken, t.ex. genom att centrala böner på andra språk är en del av kyrkohandboken.

I nuvarande ordning är kyrkohandboken på svenska antagen av kyrkomötet som ett ”uttryck för Svenska kyrkans tro bekännelse och lära”. Översättningarnas ställning är annorlunda: ”Kyrkomötet beslutar vilka översättningar till andra språk av Svenska kyrkans gudstjänstböcker som får användas i Svenska kyrkan.”

Det är givetvis ett läromässigt ställningstagande om den svenska kyrkohandboken innehåller böner på andra språk än svenska, t.ex. Herrens bön återgiven på engelska, arabiska, persiska, franska, spanska, teckenspråk m.fl. språk som används av gudstjänstfirare i Svenska kyrkan. Det läromässiga ställningstagande som görs är att en del ”Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära” består i att kyrkan är större än de gränser som nationer och språk drar.

Växjö den 3 augusti 2017

Ola Isacsson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2017:157
av Sofija Pedersen Videke

Läsbarhet och den grafiska profilen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att starta ett projekt om läsbarhet vid användning av Svenska kyrkans grafiska profil.

Motivering

Svenska kyrkan har en grafisk profil som ger ett enhetligt intryck av Svenska kyrkan och gör oss lättare att identifiera som en gemensam kyrka. Detta är gott.

Trots detta finner jag brister i den grafiska profilen. Det gäller inte minst våra visitkort. Det är för mycket information på för liten yta. Jag har mätt storleken på siffrorna på telefonnumret på visitkorten i ett stort pastorat. Som störst är de två millimeter höga, och dessutom röda mot en vit bakgrund, längst ner i ett plotter av text. Namn och logotype är däremot hela fem millimeter. Inte ska vi behöva skriva våra nummer bredvid i stor stil för att alla ska kunna läsa?

Givetvis handlar detta om långt mer än bara ett visitkort. Hur kan vi använda den grafiska profilen till att förstärka evangelium, genom att det vi skriver är tydligt och lätt att läsa för alla? Detta skulle vi kunna arbeta med i ett projekt kring läsbarhet på nationell nivå.

Rydebäck den 3 augusti 2017

Sofija Pedersen Videke (S)

Kyrkomötet
Motion 2017:158
av Sofija Pedersen Videke och Bengt Inghammar

Revisorers uppdrag enligt kyrkoordningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att 48 kap. 5 § i kyrkoordningen ska ha följande lydelse:

I revisionslagen finns föreskrifter om revisorernas granskning. Utöver det som anges där ska revisorerna även granska om församlingens verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, i enlighet med kyrkoordningen och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Motivering

Kyrkoråd väljs vart fjärde år, och det är då dessa kan avsättas om medlemmarna inte är nöjda. Eller?

I verkligheten genomgår kyrkoråd varje år samma prövning som andra styrelser då de beviljas ansvarsfrihet. Den som då granskar kyrkorådet är revisorn.

Revisorn har alltså en nyckelroll genom att tillvarata medlemmarnas intressen.

Enligt 48 kap. 5 § i kyrkoordningen granskar revisorerna utifrån ändamålsenlighet, ekonomi och intern kontroll. Vårt förslag innebär att revisorn också ska granska kyrkorådet utifrån huruvida man följer kyrkoordningen.

Vid brott mot kyrkoordningen är det tillrådligt att kontakta stiftet för vidare utredning och tillsyn.

Rydebäck och Göteborg den 29 juli 2017

Sofija Pedersen Videke (S)

Bengt Inghammar (ÖKA)